

Četvrtak, 9. septembar 2004.
Svedok Džejms Džordž Džatras (James George Jatras)

Otvorena sednica
Optuženi je pristupio Sudu
Početak u 9.08 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Kej (Kay), možete da nastavite sa glavnim ispitivanjem

ADVOKAT KEJ: Hvala, časni Sude.

GLAVNO ISPITIVANJE: ADVOKAT KEJ

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Na kraju jučerašnjeg glavnog ispitivanja, gospodine Džatras (James George Jatras) stali smo kod jednog dokumenta iz prve grupe dokaznih predmeta, izveštaj pomenutog potkomiteta. Možete li svedoku da date taj izveštaj, molim vas? To je veoma opširan dokument. U stvari, stavite sve dokazne predmete pred svedoka. Zanima nas strana 200, što je četvrto poglavlje ovog dokumenta u kome se nalaze zaključci potkomiteta za međunarodne odnose za Kongres Sjedinjenih država (US House of Representatives), od 10. oktobra 1996. godine. Da li ste pronašli stranu 200, gospodine Džatras?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da, gospodine.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Zaključci koji su ovde izneti, kao što znamo, bili su selektirani. Da li je to tačno?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Tačno.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Ipak, u drugom pasusu stoji: "Potkomitet uviđa potrebu da rezultate istrage predstavi američkoj javnosti na najbolji mogući način." Je li tako?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Tako je.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Takođe, bilo je i jedno saslušanje ispred pomenutog potkomiteta na kome je dato određeno svedočenje, zar ne?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Ja to tako razumem.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Članovi saveta su ispitivali svedoke i sastavili dokumente?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: I svako pojavljivanje ispred pomenutog potkomiteta bi, u stvari, bilo pojavljivanje ispred njegovog saveta?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Generalno gledajući, u skladu sa američkom procedurom, od osobe koja će biti ispitivana zavisi da li hoće da se ispita pred savetom.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: U trećem pasusu se kaže: "Nadamo se da administracija neće istrajati u svojim naporima da sakrije istoriju svog fijaska u ovoj spoljnoj politici i da će detaljno razmotriti punu verziju ovog izveštaja." To je ono o čemu govorimo, zar ne?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Tačno. Naravno, izuzimajući one mračne delove koje bi administracija sakrila, ili izvadila iz onog izveštaja koji će da se štampa za javnost.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Hvala vam. Naslov prvog poglavlja je: "Zelena svetlo koje je administracija dala, omogućila je Iranu (Iran) da dobije uporište u Evropi (Europe), što je bez presedana i nepromišljeno ugrozila američke živote i strateške interese Sjedinjenih država (United States of America)". Dakle, bavimo se pitanjem koja su se ticala svih i trebala je da potseti sve one koji su smatrali da američke trupe treba da pošalju u IFOR (Implementation Force) i

SFOR (Stabilisation Force) i koji su se brinuli o strateškim interesima. "Klintonova (Bill Clinton) administracija nije bila u stanju da ubedi Ujedinjene nacije (United Nations) da prate njegovu politiku ukidanja embarga na uvoz oružja u Bosnu koje nisu želele da napuste filozofiju svoje spoljnje politike upornog multilateralizma, tako da su 1994. godine smatrali da ne postoji razlog menjanja spoljnje politike i nisu verovala da je u nacionalnim interesima skidanje embarga na uvoz oružja u Bosnu. U skladu s tim, administracija je bila u stanju da shvati slobodni stil američkog ambasadora u Hrvatskoj Pitera Galbrajta (Peter Galbraith), čoveka koga su njegove kolege shvatale kao osobu koja insistira da se omogući uvoz oružja u Bosnu i skladu s tim, njegov otvoreni stav prema Iranu, što je primoralo administraciju da ponovo razmisli o političkoj šemi da se Iranu, kao surogatu Amerike, dozvoli da uveze oružje u Bosnu". Gledajući u ovaj izveštaj, može da se zaključi da CIA (Central Intelligence Agency) nije bila uključena u ovo, je li tako?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Koliko ja razumem, u trenutku kada je doneta odluka, oni nisu bili informisani. Takoreći, sve je to išlo kanalima Bele Kuće (White House) kroz gospodina Lejka (Anthony Lake), gospodina Galbrajta, tadašnjeg ambasadora Hrvatske i, svakako, predsednika. Tek nakon što je odluka doneta, ona je prenetna Ministarstvu odbrane i CIA. Koja je bila njihova uloga nakon donošenja ove odluke, meni nije poznato.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Dakle, ova se politika sprovodila kroz neoficijalne kanale, ukoliko tako možemo da kažemo, tako da je bila sakrivena od onih koji su za nju morali da budu zainteresovani, kao, na primer, predstavnici Kongresa ili neki drugi?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da, tačno. Mislim da je potrebno još nešto ovde da se doda, o čemu sam ja pisao u svom izveštaju iz januara 1997. godine. Videćete da u uvodnoj rečenici pasusa koji se nalazi ispod prvog zaključka stoji da je komitet kritikovao Klintonovu administraciju zato što nije održao embargo na uvoz oružja ili da pronade neki drugi način za opskrbljavanje oružjem režim u Sarajevu. Dakle, oni su se, unapred, saglasili da treba

pomoći Muslimanima u sukobu u Bosni, ali se nisu složili sa tim da se uvoz oružja obavi preko Irana. Verujem da se iz tog razloga oni nisu bavili drugim aspektima tog izveštaja, o čemu sam ja pisao u januaru 1997. godine. Takoreći, tom drugom mrežom, koju mi danas definišemo Al Kaidom (Al Qaeda) i islamističkom orijentacijom Izetbegovićeve Vlade.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Iz dokaznog predmeta koga smo dobili juče se vidi da ste tokom svog istraživanja uvideli da postoji i druga dimezija ovog problema, da nije samo Iran bio u fokusu ovog posebnog komiteta.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Tačno. I, kao što sam rekao, sve se to događalo zbog posebne osetljivosti koji je okruživao naš odnos sa Iranom. To je bio, u stvari, fokus komiteta.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Izvan iranskog, to je bilo nešto sa čime sam juče želeo da se bavim, ali dok sam vas ispitivao nije se ispostavilo dovoljno jasno, su postojali i drugi interesi koje ste vi приметili tokom vašeg bavljenja bosanskim problemom i ticali su se snabdevanja oružjem, ali i finansijskom pomoći?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Takođe i dovođenja dobrovoljaca.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Mislite dovođenja ljudi?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Mislim na dovođenje mudžahedina? Postojala je mreža kroz, takozvane, humanitarne organizacije, poput Humanitarne organizacije za treći svet (Third World Relief Agency). To je bilo dokumentovano tokom svih zasedanja Kongresa nakon 9. novembra. Takođe, postoje i javni izveštaji koji govore da su mnoge druge organizacije bile u to uključene i u to vreme sa američke strane nisu dolazile nikakve reakcije, a naročito primedbe, pa i ovog komiteta.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Kada pominjete humanitarne organizacije, verovatno mislite na različite organizacije koje sponzorišu Ujedinjene nacije, a bave se zdravstvom, humanitarnom pomoći. Tu su i orga-

nizacije koje se bave pitanjima izbeglica. Da li je mi govorimo o toj vrsti humanitarnih organizacijam ili govorimo o drugoj dimeziji rada sveta humanitarnih organizacija?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Kao što znate, i ponovo želim da kažem, ne želim da širim obim onoga o čemu direktno mogu da kažem, ali oni koji su upoznati sa globalnom mrežom terorizma su, takođe, svesni mehanizama finasiranja koje podržavaju određene aktivnosti, koje mogu uključiti i one koje ste opisali, one koje dodatno možemo opisati kao nasilne, koje možemo i opisati kao terorizam. To objašnjenje je tradicionalno povezano sa, recimo, Hamasom (Hamas), koji, sa jedne strane, podržava terorističke aktivnosti, ali, takođe, podržava i škole, bolnice, kao i druge stvari tog tipa. Dakle, aktivnosti su pomešane i nekada je teško da pratite tragove finasiranja, čak iako se isključivo bave finansiranjem, kako je to rečeno. Ponovo, to je nešto što bi trebalo da bude stvar stalne javne istrage, a ne nešto za šta samo ja imam direktne podatke.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Hvala vam. Hajde da pogledamo sledeći pasus. Želim da se osvrnem naročito na ovaj zaključak i da brzo pređemo kroz ostale. "Odluka predsednika da da zeleno svetlo Iranu za sprovođenje njegove politike na Balkanu, omogućilo je Iranu da proširi svoje ekonomske i diplomatske odnose, kao i da uspostavi vojno prisustvo, ali i prisustvo obaveštajne službe, što je postalo najskuplja operacija Irana izvan srednjeg istoka, koja je podrazumevala veliku koncentraciju iranskih zvaničnika. Posledice su bile dalokesežne i štetne. One traju sve do danas."

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: To je, upravo, ono što je komitet zaključio.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Da li možete da nam kažete šta je ustanovljeno na teritoriji Bosne, kada koristimo izraz "vojno i prisustvo obaveštajne službe." Da li možete da nam kažete u kakav je značaj onoga što je ustanovljeno, kao prvo, gledajući sa iranske strane.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Gospodine Kej, ponavljam da ne

mogu da odem izvan onoga što je komitet dokumentovao. Kao što sam i ranije rekao, značaj mog izveštaja o Bosni koji sam predao januara 1997. godine i, želeo bih da kažem, izveštaja koji sam napisao o Kosovu, zasnivaju se na mom direktnom znanju o onome šta su znali ili mogli da znaju američki zvaničnici. Ovaj izveštaj nam, u nekim detaljima, pokazuje šta je bila glavna briga komiteta razmatrajući ohrabrivanje Irana da izvrši uticaj na Bosnu koje je sprovela Klintonova administracija, što je komitet procenio kao veoma štetno za američku politiku, tačnije, američke interese, na način kako ste ih vi opisali. Komitet, iz razloga koje ja ne mogu da objasnim, obzirom da nisam bio deo njihovih misaonih procesa, nije izabrao da istražio i druge uticaje, druge elemente u Bosni, za koje ja verujem, kao politički analitičar, da treba da budu predmet pažnje Kongresa, zato što su, unajmanjem, štetni po američke interese. Moje svedočenje bi bilo precizno isto kao što je moj izveštaj precizan o onome što se znalo, ne samo na iranskoj strani, a što je potvrđeno ovim dokumentom, već, takođe i ono što se paralelno događalo, a to je mreža koju je podržavala Saudijska Arabija (Saudi Arabia), što je, takođe, karakterisalo Izetbegovićevu Vladu. Isto bih i tvrdio u pogledu izveštaja o Kosovu, počevši od onog koji je napisan avgusta 1998. godine, čime se ukazuje da je, u to vreme, politički kurs Klintonove administracije bio upućen ka vojnoj intervenciji u Srbiji.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Posmatraćemo sada sledeći pasus zato što se odnosi na Hrvatsku: "Hrvatska, koja je pre davanja zelenog svetla bila istrajni saveznik Amerike u borbi protiv terorizma koji je sponzorirao Iran, u zamenu za primanje oružja bila je izabrana za mesto gde bi isporuke oružja iz Irana stizale i odakle bi se dopremale u Bosnu. Kao rezultat zelenog svetla, značajno je opala saradnja Hrvatske sa Sjedinjenim državama čemu su, naročito, doprinele stvarne terorističke pretnje koje su bile povezane sa Iranom. Zbog toga Sjedinjene države sada moraju da se suoče sa posledicama koje su dovele Hrvatsku u poziciju na nešto što je upućivalo da je to sve samo ne kontrolisana veza sa Iranom, izazvana zelenim svetlom." Da rezimiramo, možete li da nam kažete o čemu se ovde, zapravo,

radilo?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Gospodine Kej, ne mogu da odem izvan onoga što je istaknuto u izveštaju.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Navodi iz izveštaja upućuju da je Hrvatska korišćena u tom predmetu samo da bi izbegavala proveru nabavke oružja za Bosnu koji su dolazili iranskim kanalima?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Baš je tako navedeno u izveštaju.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: U sledećem pasusu se govori o posledicama u Bosni nakon davanja zelenog svetla koje su bile mnogo gore nego pre. Iran je, praktično, preko noći postao dobročinitelj bosanske Vlade i niko mu u tome nije bio rival: "Kao rezultat bosanska Vlada je postala manje sekularna i demokratska, a mnogo više otvorena za prihvatanje radikalnih islamskih političkih stavova koji su bili prihvatljivi za Iran, ali neprijateljski nastrojeni prema nacionalnoj bezbednosti Sjedinjenih država i njenim demokratskim vrednostima."

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Džatras, mislim da treba samo da potvrdite ono što se nalazi u izveštaju, ukoliko možete.

SVEDOK DŽATRAS: Da. Potvrđiću činjenične iskaze u izveštaju kao što se one pokazuju da jesu. Komitet je ispitivao ovaj problem i došao do određenih zaključaka. Rekao bih da su ovi zaključci veoma tačni i slažu se sa mojim ocenama, kao političkog analitičara, ne zato što sam ja imao direktno znanje o onome o čemu se diskutovalo. U stvari, ja bih polemisaio sa nekim zaključcima, na primer, jedan je i onaj koji je malopre pročitao gospodin Kej. On tvrdi da povećanje nedemokratske islamističke orijentacije Izetbegovićeve Vlade potiče kao rezultat pomenutih uticaja iz Irana, nakon davanja zelenog svetla, a ne da je to, u stvari, indikacija politike koja je bila na snazi nekoliko godina, što je, u stvari, ideološka orijentacija SDA od samog početka rata. Ipak, kao što sam rekao, to je jedna politička ocena, a ne stvar o kojoj imam direktnih dokaza, i, ukoliko mi to Sud dozvoli,

radije bih se fokusirao na izveštaj koji sam napisao obzirom da o tome imam direktno znanje i za koji verujem da se najdirektnije tiče teme ovog suđenja. I prihvatam da su izveštaji komiteta koje imam i koje sam pomenuo i citirao u analizi, pripremljenoj za politički komitet, takođe, javni.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Kej, bez sumnje ovo treba da uzmete u razmatranje.

ADVOKAT KEJ: Naravno. Zbog razloga odbrane smatramo da je veoma važno da pročitamo sve ove aspekte. Ja neću pročitati svaku reč, ali ću proći kroz to na naročit način, nakon čega ćemo preći na novu fazu ispitivanja ovog svedoka.

SUDIJA ROBINSON: U redu, gospodine Kej.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: U sledećem paragrafu stoji: "Administracija je propustila da vidi da je kratkoročna korisnost zelenog svetla Iranu, u stvari, bio dugoročan kurs Muslimana u Bosni". Ono što se dogodilo je uticalo i na politička pitanja, da li je tako?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Tačno.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: To je ponovljeno i za 1996. godinu: "Čak i danas administracija mora da se suočava sa greškama svoje politike." Dalje se u tom pasusu kaže: "Iranski uticaj je u najvišim bosanskim krugovima ostao dominantan i iranska teroristička i obaveštajna operativa u Bosni su ostali razlog za brigu Sjedinjenih država. Iranci koriste svoje vreme i radikalni lideri bosanskih Muslimana još uvek mogu da postignu uspeh i da od Bosne naprave radikalnu i autoritarnu državu." U izveštaju se nastavlja kritika predsednika i onih koji su loše služili administraciji, da li je tako?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: To je ono što je u izveštaju navedeno i, ponovo, predložio bih da se pažljivo napravi fokus na Irance i izbegavanje pominjanja drugih radikalnih elemenata koji mogu biti prisutni u isto vreme.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: I u terminima onoga što se dogodilo, dozvolite mi da to uradim na sledeći način, u četvrtom pasusu se kaže: “Administracija je od početka znala da je politika zelenog svetla dinamit i način na koji se implementira je bez ostavljanja otisaka.” U skladu sa vašom ulogom i analizama, da li bi se složili sa komentaram da je ono što se ovde događalo bili prikrivano i da se smatralo da ne treba da bude poznato javnosti?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Komitet je baš to i rekao. I, tako reći, video sam svoju ulogu kao analitičara u političkom komitetu, prihvatajući da radim u specijalnim uslovima, da treba da obrišem otiske koje je administracija želela da sakrije.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Bilo je bolje da se to otkrije, nego da to obelodani Vlada?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: To je trebalo da se otkrije prvenstveno kroz novinske izveštaje, tako da postane političko pitanje na koje će se kasnije fokusirati relevantni komiteti Kongresa.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: okrenite sada stranu 204 jer to može biti od značaja: “U to vreme administracija je tražila visokoumne argumente o poštovanju međunarodnih dogovorenih pravila do kojih je došla sa saveznicima, ali je sa druge strane radila iza scene kako bi umanjivala njihovu ulogu.” Da li o tome govorimo ovde? Da li se to ovde događalo, što, u stvari, nije bila oficijelna politika, niti je to bila politika koju su priznali kao validnu i prihvatljivu saveznici Sjedinjenih država?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Naravno, I to je povezano sa onom karakterizacijom, koju ste ranije pomenuli, a tiče se toga da ovo nije bila zvanična politika. Jasnije, svi oni koji su bili akteri ove politike, bili su vladini službenici i imali su moć, ako ne i autoritet, da preduzmu ono šta je urađeno. U najmanju ruku, pitanje koje bi prema američkom pravu bilo postavljeno je i to da li je u tehničkom smislu to bila tajna operacija? I na osnovu kog zakona ju je trebalo pokrenuti, i kome bi se podnosili izveštaji? To, svakako, nije bio

slučaj, mada, kao političko pitanje i kao stvar naših savezničkih obaveza, bilo je da diskutujemo sa našim saveznicima ili drugim partnerima iz međunarodne zajednice izuzev, naravno, zemalja koje su uključene.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Da li je komitet ukazao na brojne javne izjave službenika administracije, koji su bili netačni; javnost je bila obmanuta?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Upravo je to komitet i zaključio.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Pretpostavljam da ste vi bili svesni ovih izjava koje su davali zvaničnici dok ste radili na analizi?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Državni sekretar Voren Kristofer (Warren Christopher) je izjavio: "Sjedinjene države ne podržavaju niti tajno snabdevaju oružjem bosanku Vladu." Savet za nacionalnu bezbednost (National Security Council): "Sjedinjene države ne kooperiraju, koordiniraju ili konsultuju niti jednu vladu po pitanju davanja oružja bosanskim Muslimanima. Mi smo uvek isticali da se obavezujemo na poštovanje embarga na uvoz oružja i očekujemo da i druge države to isto rade." Takođe i Ministarstvo spoljnjih poslova (US Department of State) u odgovoru na pitanje: "Mi, svakako, ne doprinosimo nepoštovanju embarga na uvoz oružja i, svakako, nikome ne gledamo kroz prste." Misli se da nikome ne gledaju kroz prste za ono što se događalo u Bosni?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Tako je. Ponovo bih naglasio da je Komitet vrlo selektivno otkrio neke stvari po ovom pitanju. Ovde, kad se spominje iranski uticaj, oni vrlo slobodno otkrivaju lažna poricanja, koja su davali zvaničnici Vlade. Takođe, isto tako smo dobili jako puno izveštaja od naših saveznika o tome kako su avioni sletali u Tuzlu i isporučivali oružje. Ovo se spominje kako u izveštajima Kongresa, tako i Senata (US Senate) tako što su pitanja postavljena odgovarajućim agencijama koje su onda porekle da se to događa, što su prihvatili i Kongres i Senat.

SUDIJA ROBINSON: A odakle su dolazili ti avioni?

SVEDOK DŽATRAS: Ne znamo. Ponavljam da sve ono što mogu da kažem je nevezano za moje direktno znanje o stvari, već su to analize koje prate ove izveštaje. Neke od njih su i opisane u izveštaju komiteta i, naročito, u izveštaju Senata, za koje smatram da nisu unete u izveštaj. Komitet je pravio prikaze ovog izveštaja, opisivao one koji su ga pravili i koje su akcije preduzeli, kakva su pitanja postavili obaveštajnim službama, Pentagonu (Pentagon), kako su primali i prihvatili poricanja. Dakle, izgleda mi da su oni bili selektivni u tome koje tvrdnje prihvataju kao lažne, a koje kao istinite.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Dakle pitanje ovog poricanja onog što se desilo je išlo sve do samog vrha, zar ne, zato što je i predsednik Klinton u odgovoru na pitanje “da li su Sjedinjene države uključene u organizovanje dostave oružja bosanskim Muslimanima” odgovorio, “ne nisu”.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Neću da komentarišem kakva je reputacija gospodina Klintona kad treba da se kaže istina.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Dakle, ovo su uzorci raznih izvora poricanja o kojima ste vi govorili i koji se nalaze u raznim javnim dokumentima, koji su, takođe, pomenuti u ovom izveštaju.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da. To je tačno. Možete da vidite da su neki od njih, jednostavno, citirani u medijskim izveštajima.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: U delu 7 Vlada se kritikuje za to što je namerno sakrila istinu od Kongresa u pogledu toga da je predsednik dao zeleno svetlo Iranu kad je reč o dostavi oružja. I dalje stoji: “Uprkos tvrdnjama o suprotnom, tokom prvih meseci istrage zamenik državnog sekretara Stroub Talbot (Strobe Talbott) je nedavno rekao potkomitetu da je Vlada namerno propustila da informiše Kongres o tome da je dala zeleno svetlo Iranu u pogledu Balkana.”

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Izvinite, gospodine Kej. Na kojoj se strani nalazimo?

ADVOKAT KEJ: – PITANJE U delu 7, na strani 205.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da. To je bio nalaz komiteta.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Znači, ovaj Komitet je, takođe, bio pogrešno informisan i da se to dogodilo pre nego što su uskratili informacije i Kongresu.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da. Bilo je i javnih lažnih negiranja, kao i onih koja su data odgovarajućim komitetima Kongresa.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Zatim, u delu 8 se kaže da je "nekoliko vladinih zvaničnika lažno svedočilo pred Kongresom o tome kako se razvija i kako se implementira ova politika zelenog svetla Iranu."

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da, tako je. Uz ovaj izveštaj je išlo jedno pismo gde se tvrdilo da se traži od Ministarstva pravosuđa da izvrši istragu nekoliko zvaničnika. Na ove zahteve je tadašnji Ministar pravosuđa (Attorney General) Rino (Reno) tvrdio da nema razloga da se vodi ikakva istraga.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Komitet Kongresa je tražio da se ispita ambasador Galbrajt?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da, tako je.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Ali Ministar pravosuđa, Rino, je odbila to da uradi?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da, tako je.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Dakle ovaj potkomitet kaže da je zaista zabrinut zbog toga što ja dobio, kako svedočenje tako i izjave od savetnika za nacionalnu bezbednost, Entoni Lejka, zamenika savetnika za nacionalnu bezbednost Semjuela Sendi Bergera (Samual Sandy Berger), od zamenika državnog sekretara Strouba Talbota i ambasadora Vokera (William Walker). Sve te izjave su direktno bile u

suprotnosti sa izjavom ambasadora Galbrajta i njegovim svedočenjem pod zakletvom pred ovim Komitetom.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da, to je ono što je ovaj Komitet ustanovio.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Zatim, "Potkomitet dalje izražava svoju šokiranost time da izjava pod zakletvom koje su dali ambasador Galbrajt i Čarls Redman (Charles Redman) pred komitetom Kongresa za međunarodne odnose i drugog potkomiteta nije bila potkrepljena dokazima koji su otkriveni tokom ove istrage." Možete li da nam kažete o čemu se ovde radi?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da, ali ne izvan onoga što je napisano u ovom izveštaju.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Da, tako je. U delu 9 se kaže: "Dokaz da je ambasador Galbrajt imao jednu prilično važnu supervizorsku ulogu u pogledu bar jedne isporuke iranskog oružja kroz Hrvatsku i njegov cilj je bio da, omogućavajući ovu isporuku, utiče na političke i vojne uslove u Bosni. Isto tako, postoji dokaz da se znalo unapred o ovom kanalu dostave oružja iz Irana koje je Iran koristio da bi izvršio uticaj na Balkanu."

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da. To stoji u ovom zaključku pod brojem 9, gde se kaže da je ovo bila tajna operacija što onda povlači određene posledice po američkom pravu.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Sada ćemo pogledati zaključak 11 i to je poslednji deo iz ovog izveštaja kojim ćemo da se pozabavimo i tu se kaže: "Vlada prikriva svoju bruku pod velom poverljive informacije."

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da, vi ovde možete da vidite da je jako puno teksta precrtano crnim flomasterom i na taj način uklonjen od javnosti.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Advokat već dva sata rasipa vreme i ne

dozvoljava, praktično, svedoku da uđe u glavna pitanja o kojima on ima direktna saznanja i na kojima je i sam radio. A svedok je i sam reko juče, pomenuo je i Al Kaidu i globalnu mrežu u vezi sa Kosovom, u vezi sa Bosnom, u vezi sa ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, prekinuću vas zato što mi ovde imamo proceduru koje ćemo da se pridržavamo. Vi je ne određujete već Pretresno veće. A postupak je taj da glavno ispitivanje obavlja gospodin Kej. Kada on bude završio, ja ću vas pozvati, kao što sam to radio i ranije, da razmotrite mogućnost da nam se obratite za dopuštenje, kako biste postavljali pitanja. Dakle, to će biti prikladan trenutak za vaša pitanja. Gospodine Kej, možete da nastavite.

ADVOKAT KEJ: Časni Sude, još jedno pitanje moramo ovde da pokrenemo. Spreman sam da primim bilo koja uputstva od optuženog kada on namerava da mi ih da. Ja se nalazim u ovoj ulozi usled onoga što se desilo u ovom predmetu kad je odlučeno da on iz zdravstvenih razloga nije u stanju sam da se brani. Prema tome, bez njegovih instrukcija sve što ja radim je da pokušavam da nastavim onu strategiju koja proizilazi iz onog unakrsnog ispitivanja koje je on sprovodio u prvoj fazi ovog suđenja. Isto tako se služim dokumentima i dokaznim predmetima koje dobijamo uz njegove svedoke, a ceo taj materijal su nam dostavili njegovi saradnici. Dakle, to je ono čime ja raspolažem, na osnovu čega mogu da radim. U takvim okolnostima ja koristim svoj sud o tome kako da na najbolji način, na osnovu tih materijala, postupim. Neka od pitanja koja sam jutros pokrenuo su se nama činila kao relevantna i bitna za njegovu odbranu, zato što je on tokom svog unakrsnog ispitivanja često spominjao prisustvo i uticaj Irana u Bosni, kao i mudžahedine. Ovaj javni dokument koji je napisao svedok, je nešto što smo mi dobili preko saradnika optuženog i što je ušlo u grupu materijala Odbrane. Ovaj svedok je spomenuo Al Kaidu i druge terorističke organizacije, više puta je naglasio da je do saznanja došao kroz svoj istraživački rad, da on nije bio očevidac i da on u svedočenju može samo da ide

do određene granice. Postoje druga pitanja koja se tiču kredibiliteta onih koji su bili u kontaktu sa gospodinom Miloševićem, to se tiče i američke administracije u to vreme, o čemu smo mi dosta čuli, a i čuli smo i njihove komentare koji se tiču gospodina Miloševića. Prema tome, iz svih tih razloga sam krenuo sa glavnim ispitivanjem, čineći najbolje što sam mogao, bez instrukcija optuženog. Ukoliko je on spreman da sam postavi advokata kome će davati instrukcije, mi apsolutno podržavamo taj korak. Mi se nismo sami, dobrovoljno prijavili za ovu ulogu, ali, u ovim okolnostima, činilo se da je najprikladnije da moj tim i ja prihvatimo ovu ulogu.

SUDIJA ROBINSON: Hvala vam, gospodine Kej. Pretresno veće uopšte ne prigovara načinu na koji vi ispitujete ovog svedoka. Svesni smo težine situacije i da bi bilo mnogo bolje da optuženi pristane da vam da uputstva i mi njemu nećemo više da dozvoljavamo da prekida glavno ispitivanje. Ukoliko želi, on može vama da da odgovarajuća uputstva. Isto tako, ukoliko želi, on može, na kraju, da traži od nas da mu dopustimo da direktno postavi svoje pitanje. To je procedura sa kojom ćemo da nastavimo. Možete da nastavite.

TUŽILAC NAJS: Želeo bih da kažem o nečem drugom. Gospodin Kej je rekao da je postavio sva pitanja koja je imao u vezi sa ovim dokumentom. Sud se, verovatno, seća mog jučerašnjeg prigovora o prihvatljivosti ovog dokumenta u dokazni materijal. Naš jučerašnji prigovor još uvek stoji. Mislimo da ovaj dokument ni na koji način Pretresnom veću ne može da bude od pomoći. Ovaj dokument ne može da potkrepi činjenične nalaze o pitanjima o kojima se bavio ovaj Komitet, niti se, po našem mišljenju, možemo osloniti na ovaj dokument. Niti ovaj dokument može da podrije svedočenje, na primer, gospodina Galbrajta. Neću ponoviti primedbe koje sam ranije izneo. To je sada u nadležnosti Pretresnog veća, ali ostajem pri svom stavu da ovo nije dokument koji treba da se prihvati.

SUDIJA ROBINSON: Mi ćemo na kraju da rešimo ovo pitanje, ali ću ja sada da iznesem svoje lično mišljenje, a to je da je ovaj dokument

veoma relevantan u svetlu argumenata koje je do sada izneo optuženi tokom svog unakrsnog ispitivanja, u pogledu toga kakvu su pomoć Muslimani dobijali od Irana.

TUŽILAC NAJS: Kako časni Sud želi.

SUDIJA ROBINSON: Pozabavićemo se time, kada za to dođe vreme.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: A sada da pogledamo druge dokumente koje ste vi dostavili, gospodine Džatras. Dokument broj 2 smo već analizirali. Juče ste Pretresnom veću rekli nešto o tome kako ste se bavili i tom dopunskom pomoći koju je bosanska Vlada dobijala od drugih islamskih izvora, izvan Irana. Da li je to tačno?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Tako je.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Toga smo se, takođe, dotakli tokom vašeg svedočenja i, stoga, nema potrebe da se dalje bavimo ovim dokumentom već ćemo preći na Kosovo. Ovde imam jedan nalog koji nije moj. Neću ulaziti u to kako je došao do mene, obzirom da ne znam da li on ima neki značaj. Ipak, on nije baš hronološki. Dakle, da pogledamo ono što je pod brojem 3. Ovde stoji da je to dokument od 31. marta 1999. godine i naslovljen je "Osobodilačka vojska Kosova (UCK, Ushtria Clirimtare e Kosoves): da li Klintonova politika podržava ovu grupu koja je vezana sa terorizmom i trgovinom droge?" (The Kosovo Liberation army: Does Clinton Policy Support Group With Terrot, Drug Ties?)?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Tako je.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Jeste li vi napisali ovaj dokument?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Tako je.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Jeste li ga napisali u vašoj funkciji savetnika republikanskog komiteta za međunarodne odnose?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Tako je. Ja ću sada da vam dam kontekst. Ovaj dokument je od 31. marta 1999. godine, dakle, sas-

tavljen je dok je rat na Kosovu trajao i to je poslednji od četiri dokumenta koje sam napisao na ovu temu. Druga dva dokumenta od 22. februara i 23. marta su, takođe, ovde. Iz nekog razloga je jedan drugi rad koji sam napisao, spomenut na prvoj strani ovog dokumenta od 31. marta, a mislim da je to bio prvi rad koji sam napisao i mislim da je to bilo 12. avgusta, mislim, 1998. godine. Dakle, taj dokument od 12. avgusta 1998. godine je, po mom mišljenju, najrelevantniji i nabitniji za ovo pitanje i ovaj predmet, zato što se tu direktno opisuje spremnost Klintonove administracije da napadne Srbiju u veoma bliskoj budućnosti. Kako se ispostavilo, šest meseci kasnije. Taj opis potiče uz perioda dva meseca pre onog datuma koji je naveden u optužnici za Kosovo, gde se tvrdi da od tog datuma počinje zajednički zločinački poduhvat. Ja sam to naveo zato što se ti moji radovi ne mogu uzeti kao direktan dokaz onih događaja koji se opisuju u njima, već su ti moji radovi zvanične procene američke politike u to vreme, od nekog iz američke Vlade.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Hajde da počnemo odatle, obzirom da nemamo vaš izveštaj iz 1998. godine. Ali nam recite sada o tom vašem radu, šta ste vi otkrili kad ste sastavljali taj izveštaj?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Vidite, u ovom dokumentu koji ste sada pomenuli, otprilike pri dnu te strane, stoji: "Bosna II: Klintonova administracija priprema kurs za NATO intervenciju na Kosovu" (Bosnia II: The Clinton Administration Sets Course For NATO Intervention in Kosovo). Vidite da datum ovde stoji, 12. avgust 1998. godine. Ja imam primerke tog rada i možete da ga koristite kada god želite.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Molim vas, da nam podelite primerke.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Svakako. Imam i jedan primerak za tužioca, ukoliko mu je potreban.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Trebaće i sudijama.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Samo neko treba da napravi kopije. Ne znam kako želite da nastavimo, gospodine Kej. Hoćete li

da se vratimo na taj rad kasnije, kada budu napravljene kopije?

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Ne, hajde da počnemo od tog rada. Vi ste sa tim upoznati, pa nam recite nešto o tome.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Dakle, sada ću da dam rezime onoga što se tvrdi u tom dokumentu iz avgusta 1998. godine, kao i zašto dokument ima naslov "Bosna II". Tako sam naslovio dokument zato što je meni kao analitičaru bilo jasno, mislio sam da je bilo jasno i drugima, da je administracija već donela odluku da vojno interveniše na Kosovu i to, ili tako što će da stvori uslove gde će Srbija da pristane na okupaciju Kosova, ili tako što će preduzeti vojnu akciju da bi došla do tog rezultata. Već u avgustu 1998. godine ja sam to mogao da tvrdim. Ispostavilo se da sam tvrdio tačno da je ta odluka već bila doneta i da je jedino u tim planovima falio povod, što je i pomenuto u radu. Tu se pominje i jedan neimenovani zvaničnik iz Ministarstva odbrane koji je prethodno pomenut u jednom članku u "Vašington postu" (Washington Post), već u junu ili julu 1998. godine, koji potvrđuje da je moguće da je ta odluka doneta i ranije. Razlog što sam ga ja nazvao "Bosna II" je što je meni sve to ličilo na ono što se događalo u Bosni, to jest, da je uzeta jedna veoma kompleksna situacija, jedan veoma nesrećan sukob gde je svako imao svoj deo krivice, a onda se došlo do nivoa moralnosti gde smo mi rekli ko su bili dobri momci, a ko su bili zločinci. Dakle, u ovom slučaju Srbi su bili zločinci, a Albanci nevini. Naravno, Sjedinjene države bi bile na strani anđela. To povlači druge stvari koje sam pomenuo u ovom izveštaju iz avgusta 1998. godine, ali i u kasnijim izveštajima, gde sam spominjao kako se na jednostavan način Oslobođilačka vojska Kosova pretvorila u jednu pozitivnu organizaciju, kako su je nazivali američki zvaničnici, a naročito Robert Gelbart (Robert Gelbard). Ali, ukoliko želi da se zasnje predstava o humanitarnom problemu, potrebno je predstaviti i druge stvari, koje su takođe povezane sa onima u čijem interesu se govori. Mislim da je ono što je bitno za dokaze jedan zvanični izvor koji tvrdi da je šest meseci pre napada već bila doneta odluka da će napada biti, a dva meseca pre nego što se ovde u optužnici tvrdi da ja osnovano ovo zajedničko zločinačko udruživanje, je nešto što se, mislim, poriče u

ovim mojim izveštajima. Dakle, mora se shvatiti da je ovo jedan od načina na koji je funkcionisala Vlada u Srbiji, koja je želela da zaštiti svoju teritoriju, svoje stanovnike, a nije nameravala da formuliše planove za zločinačke aktivnosti.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Kada je reč o politici prema Kosovu, da li ste vi pisali o tome u kom obimu treba da se dogodi ova intervencija?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Ne, nisam. Ja sam pisao o vojnom planiranju koje se tada događalo, sve do onog trenutka kada se pripremala i politička mašinerija za ovu intervenciju. To je bilo nešto što se, pre svega, ticalo naših saveznika u NATO i ono što je trebalo da bude predmet pregovora između naših saveznika i Vašingtona (Washington D.C.) oko njihove nespремnosti da podrže vazdušne napade i njihovog insistiranja da Amerikanci obezbede glavninu sile koja će biti deo okupacionih snaga, kada okupacija otpočne.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Znamo da je u oktobru 1998. godine došlo do sporazuma o prekidu vatre između OVK i srpske vlade.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da, to je, takozvani, Holbruk-Milošević sporazum (Holbrooke-Milosevic Agreement).

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Vi ste, do sada, obradili period pre toga. Što se tiče OVK i njihovog uticaja na političku mašineriju u Vašingtonu koju ste registrovali, da li je bilo još nečega vezanog za to?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Vas zanima kakav je uticaj OVK imala u Vašingtonu?

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Tako je.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Rekao bih da je objašnjenje albanskog pitanja na Kosovu koji su predstavljali Albanci, a ja ne osporavam validnost tog pitanja u smislu da svaki narod, svaka nacija ima pravo na svoje mišljenje o tom pitanju i to je nailazilo na čvrstu podršku u Vašingtonu. Rekao bih, takođe, da je to za sobom povlačilo negiranje veoma važnih i kredibilnih izveštaja o tome

kakav je karakter OVK. Ja sam u dokumentu od 31. marta naveo mnogo izvora i citata iz tih izvora, gde se kaže da je OVK, sudeći po njenim liderima, kriminalna organizacija koja je povezana sa albanskim mrežama organizovanog kriminala širom Evrope. Takođe, imala je i veze sa terorističkim uticajima, kako iranskim, tako i uticajima Al Kaide, dakle, sa istim onim ljudima za koje smo videli da su bili prisutni i tokom rata u Bosni.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Na isti onaj način na koji smo obradili pitanja vezana za Bosnu, bivšu Jugoslaviju i američko shvatanje Srbije, sada ćemo to isto da uradimo za Kosovo. Da li je postojalo ikakvo razumevanje za to koliko je Kosovo važno za Srbe? Da li su se shvatali svi istorijski i kulturni razlozi zašto Kosovo predstavlja koren srpske države i naroda?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Čuo sam kako ljudi postavljaju pitanje o tome i kao analitičar političkog komiteta, često sam dobio pitanja od senatora, njihovog osoblja koji bi mi se obraćali i pitali me ko su ti ljudi, o kakvom se ovo mestu radi, kakvi su srpski interesi, kakvi su albanski interesi i tako dalje. Dakle, uopšteno gledano, uzimajući u obzir kakav je sinonim korišćen za Srbe, uobičajena reč je bila "nacisti", niste mogli u nekim krugovima da opišete srpsko gledište i srpske interese o tome što se ticalo potencijalnog nasilja u Jugoslaviji, a da odmah ne upadnete u jednu veoma žestoku debatu koja bi vas diskreditovala. Prema tome, u svojim izveštajima uopšte nisam koristio srpske izvore upravo zbog toga što bi oni bili diskreditovani. Mogao sam da koristim hrvatske ili muslimanske izvore, svakako evropske, ili američke, ali su srpski bili apsolutno neprihvatljivi, obzirom na pomenuti politički kontekst.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Sada svi imamo ovaj dokument. Ja sam upravo stavio broj 8 na taj dokument, da bih označio hronologiju. To bi možda bio zgodan način njegovog korišćenja. Dakle, to je dokument od 12. avgusta 1998. godine. Da li se možda OVK pogrešno prikazivala?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Ja ne bih rekao da je to bilo

pogrešno prikazivanje u tom smislu da se govorilo da to nije zločinačka organizacija, da nije imala terorističkih kontakata i tako dalje, već se automatski pretpostavljalo da su albanski ciljevi pravedni, da se oni bore za mir i da su oni borci za mir i ništa više nije bilo potrebno reći o njima, sem da su gospodin Milošević i Srbi bili zla strana i da se tu nešto mora uraditi. Dakle, ovo su neke izjave koje su dolazile od predstavnika Klintonove administracije. Ako pogledate stranicu 3, naći ćete navod ambasadora Holbruka (Richard Holbrooke), a mislim da je na sledećoj strani, na strani 4, izjava Državnog sekretara Olbrajtove (Madeleine Albright): teza je bila da Srbi, u stvari, gospodin Milošević, ne mogu da rade ono što su radili u Bosni i ponovo tumačeći ono što se uradilo u Bosni, ponavljali da se to isto ne može uraditi na Kosovu i da mi treba nešto da uradimo po tom pitanju. To ne znači da je došlo do pravilnog ili nepravilnog prikaza Oslobođilačke vojske Kosova, jednostavno se to pitanje ignorisalo.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Postoji jedan pasus koji nosi naslov "Opravađanje ili pogrešno predavljanje OVK" (Whitewashing the KLA)?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: A u drugom delu vi upućujete na medijske izveštaje o nedavnim bombardovanjima ambasade u Keniji (Kenya) i Tanzaniji (Tanzania) i da to može biti vezano za deportaciju nekoliko članova terorističke grupe Osame Bin Ladena (Osama bin Laden), iz Albanije.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Da li su veze OVK sa Al Kaidom nešto na šta se ukazivalo? Da li je to uočeno?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da. U tom članku. Ponovo bih vas uputio na izveštaj od 31. marta. Ja ne bih išao van okvira tih izveštaja, uzimajući u obzir ono što je reklo Tužilaštvo da ja nemam neposredno saznanje o tačnosti tih izveštaja. S druge strane imam

neposredna saznanja da su ti izveštaji zasnovani na kredibilnim izvorima. Bili su na raspolaganju administraciji i nema nikakvih dokaza da ih je administracija shvatala ozbiljno. Isto tako, unazad gledano, u Gvantanamu (Guantanamo) se nalazi Australijanac, gospodin Hiks (Hicks), koji se borio na Kosovu pre nego što je uhapšen kako se bori sa Talibanima protiv Amerikanaca u Avganistanu (Afghanistan). Pretpostavljam da Australijanac, pristalica Talibana, nije završio na Kosovu kao osoba koja se borila za kosovsku stvar, zato što ga je regrutovala Oslobođilačka vojska Kosova.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Da pređemo sada na sledeći izveštaj. To je dokument broj 3 od 31. marta 1999. godine. Ponovo pišete o OVK i povezuje te sa trgovinom narkoticima, kao i terorističkim organizacijama. Da li je ta informacija bila dostupna Vašingtonu?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da. Tu informaciju su mogli da vide u mom izveštaju, a, imajuću u vidu i datume izvora koji se tamo navode, koji nisu tajni ili poverljivi, bila je na raspolaganju bilo kome ko je hteo da sakupi te informacije. Želim da kažem da je ovaj izveštaj izdat dok je rat bio još u toku i da su prethodni izveštaji izdati pre nego što je rat još počeo.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Tu se ponovo pominju mudžahedini i stvari povezani sa njima, dakle, isti aspekti koje ste spomenuli u vezi Bosne, koji su sada prisutni i na Kosovu.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da, to je tako. Ako ja mogu da opišem ono šta karakteriše epizodu zelenog svetla u Bosni, šta je bilo ignorisanje posledica takvih veza, ista stvar važi i ovde. Želim isto tako da naznačim da se u izveštaju govori o nasilju OVK protiv Albanaca, kao i protiv Srba. Isto tako se tu kaže da, imajući u vidu ono što se desilo na Kosovu od juna 1999. godine kad su se srpske snage povukle i kada je došlo do čišćenja Srba sa Kosova, želim da skrenem pažnju na to da su, u stvari, izveštaji hteli da se skrene pažnja na osvetoljubivost u postupcima.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Dokument broj 4, od 22. februara, se

odnosi na to da će do Klintonove intervencije na Kosovu doći brzo. Ovo se nastavlja na vaš raniji članak koji ste napisali 12. avgusta 1998. godine, o tome kakva će politika da bude. Da li je ovo bio vaš opis pitanja o kojima se radilo u vezi sa spoljnjom politikom Sjedinjenih država?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da, to je tačno. Ja želim da kažem sledeće. Ovo je izdato 22. februara. Ako pogledate izveštaj, 10. februara je u Kongresu došlo do rasprave koju sam u izveštaju naveo, kada je jedan viši zvaničnik Ministarstva odbrane, Volter Slokomb (Walter Slocombe), mirovne snage za Kosovo već nazvao njenim akronimom, KFOR (Kosovo Force), iako, u stvari, nismo imali snage za Kosovo sve do juna 1999. godine, kada su se srpske snage povukle sa Kosova. Bar mesec dana pre toga vojno planiranje je već došlo do toga da je imalo ime vojnih snaga koje će ući u zemlju kada okupacija počne.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Dokument 5, od 23. marta. "Senat će danas glasati o tome da se ne finansiraju vojne operacije na Kosovu." Dokument iz ove serije se ponovo bavi tim pitanjima, ali kroz ugao povoda vojnih operacija, što je bio događaj u Račku (Recak). Da li je tako?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da. Želim da kažem da je to jedno važnije pitanje o kome se govori u ovim dokumentima i ponovo želim da obavestim Pretresno veće da su dokumenti nastajali u vreme kada su se događaji odvijali. To su zvanični dokumenti. U avgustu 1998. godine sam rekao da je, u stvari, sve bilo spremno da se s tim počne. To je bio kurs na koji se odlučila administracija, tako da im je samo trebao povod, nekakav događaj koji bi politički mogao da se iskoristi, kako bi se čitava stvar pokrenula. Već sam u izveštaju iz avgusta 1998. godine naveo da bi oni u akciju svakako krenuli, na isti onaj način kako su i u Bosni olako koristili činjenice koje su se odnosile na pokolje u redu za hleb i na pijaci. Hoću da kažem da su sve to događaji koji se dešavaju u ratu i da je vrlo teško tačno znati šta se desilo. Čak i ako dođe do istrage, teško je znati šta se desilo, a nekad se i ne sazna šta se desilo. To nije promenilo političku korisnost

takvih događaja za Klintonovu administraciju kao što je Državni sekretar Olbrajtova komentarisala, takozvani masakr, koji je se navodno dogodio zbog toga što su Srbi iz minobacača bombardovali pijacu, da mi nemamo tačne podatke o tom događaju. Iz tog razloga moramo da verujemo da su Srbi odgovorni. To krši sva pravila logike. Mislim da to možda krši i gramatička pravila engleskog jezika, da kažemo – “mi ne znamo, prema tome”. I mislim da se isti obrazac, kao što sam i predvideo u avgustu 1998. godine, odnosio i na Račak. U izveštaju od 23. marta sam dosta detaljno pisao o tome. Inače, to je članak, koji je izdat dan pre nego što je počelo bombardovanje. I iz raspoloživih informacija o tom događaju nije jasno šta se tačno desilo u Račku. To je i šef forenzičkog tima droktorka Ranta (Mary Helen Ranta) istakla: “Mi ne znamo da li je došlo do masakra u Račku.” Možda je došlo? Ne znam, nisam bio u Račku. Nisam siguran da je toliko godina nakon događaja iko u poziciji da sa sigurnošću kaže šta se tamo desilo. Poenta je bila u smislu političke namere da se krene sa napadom koji je već bio isplaniran, da se napadne Srbija. Račak je bio politički koristan i Račak je postao ono što je Klintonova administracija rekla da je bilo. Ukoliko su odmah želeli da kažu da se u selu dogodio masakr, da je celo selo izvedeno na poljanu, da je urađeno izbliza, dok su klečali, i tako dalje, kao što su rekli predsednik Klinton i senator Bajden (Biden), što sam naveo u svom izveštaju, onda je tako moralo biti, što je, u stvari, bilo vrlo korisno da bi se krenulo sa nečim što je već unapred bilo odlučeno.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Dokument broj 6 je tekst govora koji ste vi dali u vezi balkanskog rata i govorili ste o tome da treba naći častan izlaz. Ne želim da idem kroz čitav govor i ne znam da li će vam postavljati pitanja o tome, ali tu nema ništa više od onoga što ste vi već rekli. Da li je tako?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da. To nije zvanični dokument. To je bio govor dat u jednoj političkoj tink-tenk (think-tank) instituciji u Vašingtonu, u kome ja upućujem na te dokumente. Verovatno je to korisno kao rezime mog opisa značaja dokumenata i nekog drugog materijala, koji se odnose na Rambuje (Rambouillet) i druge

aspekte, za koje mislim da su potkrepile moju tvrdnju datu šest meseci pre rata, da se administracija već odlučila na takav kurs mnogo pre nego što su se pojavile optužbe o zajedničkom zločinačkom poduhvatu. Mislim da postoji čuveni paragraf 8 aneksa "B" sporazuma u Rambujeu, gde se govorilo ne samo o okupaciji Kosova već o okupaciji čitave Jugoslavije. Ima i nekih drugih indikacija za to, ali možda nije potrebno da o tome govorimo u ovom trenutku.

SUDIJA KVON: Akronim tog instituta je KATO?

SVEDOK DŽATRAS: Da, to je jedan institut za analizu. Zove se KATO institut i to je jedna liberalno politički orijentisana organizacija koja podržava neintervencionističku perspektivu u spoljnoj politici.

SUDIJA KVON: Da li znate šta predstavlja ta skraćenica?

SVEDOK DŽATRAS: Ne, ja mislim da se ne radi o skraćenici. Jednostavno se zove KATO institut. I sam sam se pitao.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: U ovom izveštaju pominjete Rambuje, stoga ću se ja njime pozabaviti. "Znam iz pouzdanih izvora", to vam je na strani 3, u sredini. Tu se kaže: "Znam iz pouzdanih izvora da je jedan viši zvaničnik administracije rekao medijima u Rambujeu, 'kada je sve bilo pod embargom, da smo namerno postavili previ-soku granicu koju su Srbi morali da prihvate. Oni žele da budu bombardovani i to će dobiti.'"

prevodioci: Molimo da govornici prave pauzu između pitanja i odgovora.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da, napraviću pauzu između pitanja i odgovora. Kao što sam ovde rekao, "znam iz pouzdanih izvora", takoreći, iz poverljivih izvora, ne poverljivih u smislu da je neki podatak poverljiv, već u smislu ljudi koje ja znam, koji su bili u poziciji da znaju, a koji ne žele da se identifikuju da je to izjavio neki

viši zvaničnik. E sad, da li je to rečeno, ili nije, to, u svakom slučaju, opisuje situaciju koja se mora svima obznaniti da je postojala, kada se radi o tome da se pred zemlju iznesu zahtevi kojima se traži okupacija njene čitave teritorije, ili će, u suprotnom, biti izložena vojnom napadu. Ne znam kako bi se to postavljanje granice visoko drugačije moglo opisati, osim ako zemlja nije smatrala da je okupacija njene teritorije prihvatljiva.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Pogledajmo poslednji dokument, pod brojem 7. To nije onaj na koji sam planirao da se previše oslonim i da idem u neke pojedinosti. Na njemu se nalazi datum zato što se fotokopijom izgubio. Radi se o novinama "Nejvi tajms" (Navy Times) od 21. avgusta, mislim 1999. godine, ili ...

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: U pitanju je 1995. godina.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: U redu, znači datiran je 1995. godine, a faksom je poslat 25. avgusta 2004. godine?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Da li ima išta značajno u ovom članku "Nejvi Tajms", što bi bilo potrebno da se predoči Pretresnom veću?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: U jednom bi se svama složio, gospodine Kej, ovom članku ne treba davati preveliku važnost, obzirom da ne mogu detaljno da kažem u čemu je značaj tog članka i moja neposredna saznanja o tome su limitirana. Dozvolite mi da to opišem na sledeći način. Ako pogledate rat koji se dogodio na Kosovu onako kako ga je objasnila Klintonova administracija, pravni osnov za to je vrlo tanak, reako bih. Klintonova administracija nije dobila nikakvo ovlašćenje od Saveta bezbednosti (UN Security Council). Nije dobila ovlašćenje čak ni od našeg Kongresa. Ustvari, jedna rezolucija kojom su se ta ovlašćenja tražila u Kongresu nije prihvaćena. Ipak, dobili smo pristanak Saveta Severnoatlantskog pakta (North Atlantic Council), što je teško utvrditi po kojoj osnovi je to urađeno, zato što Severnoatlantski ugovor (North Atlantic Treaty) govori samo o odbrani teritorija koje pripadaju džavama članicama

Saveta, kao i pravo pojedinačne i kolektivne samoodbrane po članu 51 Povelje UN (Charter of The United Nations), a ništa od toga nije bilo u pitanju na Kosovu. Jedina stvar koja bi mogla da se kaže za tu kosovsku operaciju i njenu pravnu osnovu, u stvari, još nisam siguran da li je to bilo potrebno da bi se sprečila humanitarna katastrofa, da su ljudska prava bila masivno ugrožavana, ili bi do toga došlo verovatno, tako da je bilo potrebno preduzeti nekakve korake. Ponovo, ako ostavimo po strani to da li bi došlo do humanitarne katastrofe nakon što su pokrenuta neprijateljstva, ili su sama neprijateljstva dovela do toga da dovedu do humanitarne katastrofe ...

prevodilac: Molimo da govornik uspori, hvala vam.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: ... da je, u stvari, intervencija bila jedan od razloga humanitarne katastrofe, na šta sam ja ukazao u mom izveštaju iz KATO instituta, na sledeći način. U odnosu na Krajinu, Klintonovoj administraciji nije toliko stalo da uradi nešto u vezi sa masovnim humanitarnim problemima, čak ni u slučajevima gde je to moglo da bude povezano sa nanošenjem takvih problema. Ovaj izveštaj u Nejvi tajmsu, što je jedna nezvanična publikacija, ali se često čita u vojnim krugovima i u Vladi, spominje vazdušne udare na srpske položaje u Krajini za vreme operacije "Oluja". U članku se govori o tome da su se gađali radari. Kaže se da dođu avioni sa nosača zato što su pakistanske mirovne trupe bile izložene vatri hrvatske artiljerije, iako to nije rečeno, a kada su se pojavili i kada su ih srpski radari locirali, ti radari bi se gađali. Razlog zašto mi se to učinilo kao važno je to što se sa srpske strane tvrdi da je bilo lažnih emitovanja, ono što bismo nazvali psihološkim ratom, da bi se proširila panika među srpskim borcima i stanovništvom, kako bi se oni naveli da napuste položaje i Krajinu. Gađanje tih releja bi pomoglo uspešnosti takvih poruka. Došlo je do istrage, nezvanične istrage, koju je sproveo jedan penzionisani oficir sa iskustvom iz Vijetnama (Vietnam) i koji je imao profesionalna saznanja o korišćenju snaga iz vazduha. Taj zvaničnik je slučajno moj otac i on je, u stvari, pozvao Kongres, razgovarao s ljudima iz Pentagona i direktno od ljude iz Avio baze Jug

(Air South) iz Napulja (Naples), tražio da mu daju taj izveštaj i pokušavao je da dobije malo više informacija. Odgovor koji je dobio je to da je to, u suštini, greška, da nije bilo takvih aviona, da nije došlo do takve operacije, da se ništa nije desilo. Dakle, da se radi o greški. Imajući u vidu imena koja se navode u tom članku, ime broda, imena komandanta te avio-operacije, karakteristike aviona, teško je verovati da je čitav izveštaj, jednostavno, greška i da se to nije desilo. Ja to samo ovde pominjem, kao što sam radio i u KATO institutu, da se radilo o jednoj od obmana Klintonove administracije, koju je ona još iskoristila u odnosu na pitanja Kosova i Bosne. Zato, njihovo isticanje humanitarne katastrofe treba uzeti sa rezervom.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Kej, prevodioci vas mole da usporite.

SVEDOK DŽATRAS: Ja mislim da od mene traže da usporim.

ADVOKAT KEJ: Nemam više pitanja za ovog svedoka, ali, molim vas da sačekate.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, da li želite da vam dozvolimo da postavljate pitanja ovom svedoku. Da ili ne? Da li ste čuli pitanje, gospodine Miloševiću?

prevodioc: Gospodin Milošević čeka da se završi prevod.

SUDIJA ROBINSON: U redu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: ... ovo što je gospodin Kej rekao. Gospodine Robinson (Robinson), ovo nema smisla jer je gospodin Kej i sam objašnjavao da nije u stanju da ...

SUDIJA ROBINSON: Prekinuću vas. Tražio sam da mi odgovorite samo sa da, ili ne. Gospodine Najs (Nice) ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Odgovor je da mi vratite moje pravo na odbranu.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NAJS

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Džatras, postaviću vam nekoliko uvodnih pitanja da bih bio siguran da znam tačno gde smo. Da li ste vi uopšte bili u bivšoj Jugoslaviji u tom periodu, o kome mi sad govorimo?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Jednom prilikom tokom rata na Kosovu sam zajedno sa delegaciom Kongresa bio u Makedoniju, gde smo obišli izbeglice. To smo isto radili i u Albaniji.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: To je, dakle, bila jedina prilika?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da, to je tačno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li govorite jezik te zemlje?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vaša Poseta Makedoniji je možda bila motivisana vašim razmišljanjem o izbeglicama, da li su one pobile zbog aktivnosti Srba na Kosovu ili zbog NATO bombardovanja. Da li je to tačno?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: U stvari. Nije bilo tako. To mi nije u prirodi. Ja sam te navode uzeo iz izveštaja za štampu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, samo pokušavam da malo raščistim stvari. Onda izgleda da vi nemate neposredno iskustvo niti dokaze koji dolaze sa te teritorije.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Nemam ništa što su direktni dokazi sa te teritorije. Moji neposredni dokazi dolaze isključivo iz Vlade i analize koju sam sproveo unutar Vlade u Vašingtonu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Bilo vam je omogućeno da izrazite zaključke, uključujući opšte primedbe o integritetu Klintonove administracije i o poštenju predsednika. A taj materijal vama dolazi iz javnih izvora.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da. To je tačno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Iako ste tokom obavljanja vaših dužnosti imali pristupa poverljivom materijalu, vi ste tokom donošenja zaključaka to zanemarivali, tako da, u stvari, vi nama dajete zaključke koje bi bilo ko drugi mogao da donese na osnovu istog javnog materijala.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da, to je tačno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste sada počeli da radite po prvi put da radite kao advokat. Koliko dugo radite?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Nešto preko dve godine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste ovde pominjali nekakva pravna pitanja, ali vi, u stvari, nemate nikakvu pravnu ekspertizu u svom svedočenju.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Ja sam završio Pravni fakultet i Ministarstvo inostranih poslova i Senat su bili upoznati sa mojim obrazovanjem, ali ja tokom svog rada nisam dao pravni pogled na stvari.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi znate da drugačija pravila važe za svedoke koji svedoče kao eksperti?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da i ja ovde nisam u svojstvu eksperta.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači niste ovde kao ekspert, već kao advokat. Isto tako niste ekspert i na nekom drugom polju zato što vi nemate nikakva posebna znanja o pitanjima o kojima ste svedočili.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Sa tim se ne bih u potpunosti složio. Ja jesam stručnjak za formulisanje i sprovođenje američke

politike jer se time bavim više od 17 i po godina u Senatu, kao i na osnovu mog iskustva u spoljnoj politici. Međutim, ja ne svedočim kao ekspert o tom pitanju. Ja svedočim o onome što direktno znam i to je znanje koje se može dobiti na položaju koji sam tada na tom mestu imao.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Koliko sam ja shvatio, moramo da napravimo razliku između činjeničnih nalaza i činjenice koja prizlazi iz takvih nalaza.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da, apsolutno. To je razlika koju sam se ja trudio da napravim tokom svog svedočenja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Recimo da uzmemo jedan vrlo jednostavan primer. Račak. Da li je Račak bio masakr ili nameštaljka? Vi uopšte ne možete ovom Pretresnom veću da pomognete u vezi toga.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da, to je tačno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi možete da kažete da su izneti različiti dokumenti koji su govorili ovo ili ono.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Ne baš tako. Ja bih rekao da je moja ekspertiza direktna u tome šta bih mogao da kažem kakva je bila perspektiva američke Vlade u jednom pitanju o kome ja imam neposredno saznanje i neku ekspertizu o tome kako se Klintonova administracija bavila tim pitanjem, a o čemu se u to vreme nije mogao dobiti odgovor. Možda se još manje o tim događajima tada znalo, nego što se danas zna.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Želim da budemo sasvim jasni o vašem svedočenju i o tome kako Pretresno veće treba da se odnosi prema tome, ali taj poslednji odgovor se razlikuje od par prethodnih odgovora kada ste rekli da ne svedočite kao ekspert, koji znanje zasniva na iskustvu iz spoljne politike, već da svedočite o onom što neposredno znate: "Ja svedočim o onome što direktno znam i to je znanje koje se može dobiti na položaju koji sam tada na tom mestu

imao." Moramo da razlikujemo ono o čemu ja mislim da vi svedočite, stvari o kojim se već pričalo, stvarima o kojima su se izdavali izveštaji i da se te stvari mogu primeniti na ovo o čemu se govori ovde. Prva poenta je: Vi ste govorili ovde o stvarima o kojima se raspravljalo?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da, to je tačno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sada želite da mi prihvatimo ovo i kroz odgovore na moja pitanja da pozovete Pretresno veće da prihvati da vi možete da unesete nekavo stručno znanje o tome kako se Klintonova administracija odnosila i oslanjala na one stvari o kojima se moglo raspravljati.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da, možda ja baš i ne shvatam razliku koju vi pravite. Meni se čini da bilo ko, ko direktno svedoči o stvarima koje zna, razume stvari i zaključuje u skladu sa svojom stručnošću i sa stepenom poznavanja stvari i događaja koji se nalaze oko njega. Dakle, ja nisam bio zidar, niti fizičar na tom zvaničnom mestu gde sam se nalazio u vremenu o kome govorimo. Ja sam, u stvari, bio neko ko je bio tamo, ko je znao za određene rasprave, imao sam informacije koje su mi bile na raspolaganju i na njih sam gledao iz ugla nekoga sa mojom stručnošću. Hoću da kažem da sam ja znao za izveštaje koji su bili na raspolaganju, o pitanjima politike i kako su se ljudi bavili, ili odnosili prema tim izveštajima. Bio sam njih svestan iz perspektive osobe koja je sama deo procesa upravljanja Sjedinjenim državama, a ne neko ko možda nije upoznat sa tim pitanjima. Dakle, moje svedočenje je iz perspektive nekoga ko se u to vreme nalazi u onom delu Vlade, kome je poznato kako se Vlada bavi određenim pitanjima.

TUŽILAC NAJS: Ukoliko u svedočenju ima išta što će da se prihvati zajedno sa poslednjim odgovorom ili sa nekoliko poslednjih odgovora koji su dati gospodinu Keju, to bi bio materijal za čije razjašnjavanje je potreban izveštaj i zbog čega bih ja zahtevao dodatno vreme da ga prostudiram. Možemo da se bavimo time, ali mislim da je sada vreme za pauzu. Možemo da se pozabavimo time kasnije, jer

ja, u svakom slučaju, moram da pročitam dokument koji mi nije unapred predat.

SUDIJA ROBINSON: U redu, gospodine Najs. Sada idemo na pauzu od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS: Pre nego što se vratimo na ispitivanje ovog svedoka zamoljen sam da naglasim neke administrativne stvari koje su vezane za prethodnog svedoka. Prikazano je četiri odlomka iz filma "Smrt Jugoslavije" (The Death of Yugoslavia). Oni su trebali unapred da se pripreme kao odvojeni kompakt diskovi, što je u skladu sa praksom. Primetio sam da to nije urađeno. Sada ih imamo. Može da im se da ili prvi sledeći dokazni broj, ili poseban broj. To je svakako stvar Pretresnog veća, ali mislim da može i prvi sledeći.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: O tome ćemo kasnije da odlučimo.

TUŽILAC NAJS: Hvala vam, časni Sude. Činilo mi se ukoliko nađem nešto što će da bude vezano za ovog svedoka, što će da bude dokazni predmet ...

SUDIJA ROBINSON: Na kraju ćemo da razmatramo sve dokaze.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Džatras, pre nego što uđemo u detalje, vi, naravno, nadam se, razumete da ovaj Sud sudi Srbima, Hrvatima i Albancima. Oni su svi ovde optuženi. Znete da ovaj Sud nije zainteresovan niti za jednu konkretnu etničku grupu. Da li to razumete?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači nas ne zanimaju predrasude, niti imamo ikakav interes za ovu ili onu vladu. To, takođe, razumete?
SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ovde smo da otkrijemo istinu. Pre nego što pređemo na detalje, recite nam nešto o osobama koje ste spomenuli. Prvo, u vašoj izjavi ste pomenuli osobu, nije potrebno da ponovo pogledamo u nju. To je osoba iz američke administracije koja vam je rekla da su oni namerno postavili preteške uslove koje Srbi nisu mogli da ispoštuju. Možete li da nam kažete šta je to bilo?
SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Nisam siguran, možda je to bila Državni sekretar Olbrajt. Ne mogu da kažem o identitetu te osobe.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: To vama niko nije direktno rekao?
SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Ne i to sam sasvim jasno rekao. To mi je prenela osoba od autoriteta.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Izvinjavam se što sam pogrešno protumačio vašu izjavu, jer vi ste spomenuli nešto pod embargom. Dakle, vi ne znate ko je to rekao?
SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Možda to i nije ni rečeno. Ja sam to čuo od osobe koju smatram pouzdanom. Ako smatrate da je to nešto iz druge ruke, onda ste u pravu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ko je taj vaš izvor?
SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Jedan kolega iz Kongresa.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A možete li da kažete njegovo ime.
SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Ako baš insistirate, da. Da li insistirate?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Želim da čujem njegovo ime, ukoliko ne postoji razlog protiv.
SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Ta osoba mi je sve rekla u pov-

erenju, naročito zbog izvora koji je to njemu preneo. Ja obično to poštujem ukoliko smatram da su to ljudi kojima može da se veruje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu, ali vi sami ne možete ništa da kažete o tačnosti te izjave.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: To je sasvim jasno i to sam pomenuo odmah, čim sam to rekao.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Druga osoba o kojoj nešto možete da nam kažete, što je meni posebno iznenadilo, jer ste rekli da je to vaš otac. Koja je njegova uloga u svemu?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Njegova uloga je u njegovom profesionalnom interesu za vojsku, gde je radio dugi niz godina, imao preko sto borbenih letova u Vijetnamu, čovek koji je potpuno upoznat sa upotrebom ratnog vazduhoplovstva, osoba koje je zainteresovana za američku politiku, naročito zato što je ta politika krenula putem koji je različit od onog puta koji je on sledio i od vrednosti koje je branio tokom boravka u oružanim snagama. On je video izveštaj i želeo da sazna više o njemu, kao i njegovoj tačnosti. On je smatrao i ja smatram da izveštaj daje neke neverovatne odgovore.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači on je, jednostavno, stupio u kontakt kao neko iz javnosti.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I nije imao nikakvog konkretnog interesa osim kao običan građanin i bivši vojnik u Vijetnamu.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da. I nije postojala nikakva obaveza da osobe koje je on kontaktirao njemu dostave bilo kakve odgovore.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Idemo sada prvo na ovaj poduži izveštaj. Mislim da možete da nam pomognete u vezi s tim. Pretpostavljam da shvatate da niko ovde nije stručnjak za rad američke Vlade i zato

nam treba vaša pomoć. Hajdemo na prvu stranu. Na prvoj strani se navode članovi ovog podkomiteta. Spominje se Henri Hajd (Henry Hyde). Mislim da je bio republikanac, zar ne?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Još uvek je republikanac.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zatim, Li Hamilton (Lee Hamilton), koji je još uvek demokrata.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zatim, s leve strane vidimo gospodina Berojtera (Doug Bereuter), gospodina Bartona (Dan Burton), gospodina Belendžera (Cass Ballenger), gospodina Majersa (Meyers) koji je bio zamena. Mislim da su svi oni bili republikanci?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da. Komiteti u Kongresu su organizovani na takav način da većinska stranka uvek ima i većinu u svim komitetima i podkomitetima, tako da kontroliše te komitete i podkomitete.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I to vidimo pri dnu. To je neka vrsta objašnjenja onoga što govorite, u fusnoti 1.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Tako je. Videćete, dakle, da je popis imena s leve strane duži i da su oni svi republikanci. To je slučaj u svim potkomitetima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači, ova dvojica s desne strane, Berojter i Hastings (Alcee Hastings) su demokrate, kao i, naravno, gospodin Hamilton.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Razumem. Sada ćemo da prođemo kroz neke zaključke koji se nalaze na strani 200. Dakle, ukoliko govorimo o ovim nalazima kao o zaključcima, to su zaključci tog Komiteta, zar ne?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, nisu vaši zaključci?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I vi niste u položaju da izrazite ikakve poglede, osim kao pojedinac.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Nisam u poziciji da dam direktan, tj. ja direktno potvrđujem nalaze komiteta. Jednostavno, kao jedan deo američke vlade, mogu da potvrdim ono što je komitet utvrdio.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi, naravno, razumete da će ovde o svemu da odlučuje Pretresno veće?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Svakako.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hajde prvo da pogledamo ono što se odnosi na svedočenje ambasadora Galbrajta. Kao što, verovatno, znate, ovde je ambasador Galbrajt svedočio. Mislim da će to sada da se pojavi na vašem ekranu. U vreme kad je optuženi ispitivao ambasadora Galbrajta, on mu je rekao sledeće: "Gospodine Galbrajt, recite mi, vi ste proveli pet godina u Zagrebu, prema rečima Krisa Hedžisa (Chris Hedges) iz "Njujork Tajms" (New York Times), koji je napisao jedan tekst 24. decembra 1997. godine. Izvinjavam se, nisam proverio da li radi. "Vi imate jedno posebno mesto zato jer niste predstavljali pravu situaciju u Vašingtonu i odnos sa srpskim vlastima sve dok Srbi nisu proterani iz Hrvatske. Da li je tako?" Odgovor: "Ne." Pitanje: "U redu. Recite mi onda ovo, Džon Galvin (John Galvin), penzionisani general koji je učestvovao u pregovorima o Jugoslaviji zajedno sa Čarlsom Redmanom, ekspertom za doktrinu konflikata niskog intenziteta, je bio savetnik Alije Izetbegovića, zar ne?" Odgovor: Čarls Redman je američki ambasador i američki predstavnik u Kontakt grupi (Contact Group), za koga ne mislim da je bio ekspert za doktrinu konflikta niskog intenziteta." Pitanje: "Recite mi, onda, ovo. Da li je tačno da su iranske pošiljke oružja u Bosnu i Hercegovinu, nešto o čemu je znao vaš predsednik Bil Klinton, što je i Holbruk u svom svedočenju pred Kongresom priznao, ulazile kroz Hrvatsku?" Odgovor: "Da". Sudija Mej (May): Ovo je vaše poslednje pitanje, vaše će vreme, nakon toga, da

istekne." Zatim, optuženi pita: "I da li je tačno i opšte dobro poznato da ste vi učestvovali u toj aferi krijumčarenja oružja u Bosnu?" Odgovor ambasadora: "Prvo, ja nisam ni na koji način bio uključen u krijumčarenje oružja u Bosnu. O ovom pitanju raspravljalo je mnogo kongresnih komiteta, kao i što je bilo mnogo diskusije u štampi. I ono što je iz svega toga izašlo i to je veoma jednostavno, je da je 28. aprila 1994. godine predsednik Tuđman mene pitao kakav će biti stav Sjedinjenih država ukoliko Hrvatska pristane na zahtev Bosne da dopusti da oružje iz Irana i drugih zemalja prelazi preko Hrvatske u Bosnu i Hercegovinu. I ja sam mu rekao, delujući na osnovu mojih uputstava da ja nemam nikakvih uputstava u vezi s time. On je to shvatio da Sjedinjene države neće da imaju nikakve primedbe ukoliko se nastavi sa dostavom oružja." Nakon toga se on bavio drugim pitanja vezanim za Klintonovu administraciju. Dakle, ono što je rekao pred Sudom je ono što je rekao i pred komitetom, uopšteno govoreći. Ovde imamo njegovo pismo u kome iznosi svoj stav, zar ne?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hajde da pogledamo sledeći dokument. Ovo je možda novi dokument. Možda se nalazi negde u ovih 700 stranica, ali nisam do sada uspeo da ga pronađem. To će, verovatno, da bude novi dokazni predmet. I da ponovimo, ovo je stav koji je ambasador Galbrajt zauzeo pred ovim komitetom, zar ne?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da, pred tim komitetom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, on se prvo zahvaljuje na mogućnosti da se pojavi, sada neću da pročitam sve, međutim, njegov stav pred tim komitetom bio je sledeći: "Pre dve godine, bosanska Vlada zatražila je od hrvatske Vlade da dozvoli da se preko njene teritorije šalje oružje za bosansku vojsku. Glavni dobavljač bio bi Iran. Hrvatska Vlada je zatražila našu reakciju. Administracija je odlučila da mi na to nećemo da odgovorimo i ja sam to rekao Hrvatima. Hrvati su taj odgovor razumeli na način kako vam je govorio ambasador Redman, misleći da mi nećemo prigovarati njihovoj

uloži u pomaganju Bosancima. Ja sam tada verovao, a sada još više verujem da je administracija pravilno postupila. Pomoću tog oružja, Bošnjaci su preživeli. Na kraju je oružje, koje je došlo iz drugih zemalja ne samo iz Irana, omogućilo Bošnjacima da uspostave vojni balans sa Srbima, da povrate neke teritorije i na taj način dođu do Dejtona (Dayton).” U sledećem paragrafu on govori o žrtvama, zatim on govori o nečemu što ima veze sa ambasadorom Redmanom i kaže: “Bošnjaci, narod koji je pred srpskim agresorom bio nenaoružan, su jedva preživeli zimu 1993. na 1994. godinu. Bez pomoći sigurno ne bi preživeli još jednu godinu. To je bio povod za našu odluku.” Zatim ambasador, dalje, kaže: “Dozvolite da nešto kažem o posledicama koje bi usledile da smo rekli ‘ne’. U datim okolnostima, mislim da bi krhka Muslimansko-Hrvatska Federacija propala i da bi Bošnjaci ozbiljno sumnjali u iskrenost svojih hrvatskih saveznika.” Ne želim da čitam previše jer to će da bude dostupno i Pretresnom veću, ali na sledećoj strani, on kaže, pri vrhu strane: “Čvrsto verujem da bi jednostrano ukidanje embarga na izvoz oružje provociralo bosanske Srbe da napadnu nebranjene enklave.” To je, znači, bio njegov stav pred komitetom i, kao što ste videli, to je, ukratko, bio njegov stav i pred ovim Sudom.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I pogledi koje je on tamo izneo, gospodine Džatras, pogledi o tome koje bi posledice usledile da Bošnjaci nisu bili naoružani, su pogledi koje je tada delio Vašington.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Kao što on kaže u svom pismu, odluka da se ukine embargo na oružje, da se preduzmu akcije u pravcu naoružavanja Bošnjaka, bilo je nešto o čemu se razgovaralo. Tajno naoružavanje Bošnjaka putem davanja zelenog svetla Iranu je nešto što je, koliko se sećam, izašlo u javnost tek nakon što je u štampi počelo da se piše o tome.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U njegovom iskazu i jednom dokumentu koji ćemo kasnije da vidimo, on kaže da je stav, zapravo, bio takav da je rečeno, “mi nemamo nikakav stav o tome.”

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da, ali on isto tako kaže da su Hrvati vrlo dobro razumeli što to znači da on nema nikavih uputstava u vezi s tim, na način da mogu da dozvole prolaz pošiljkama.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vratimo se sada, ukoliko je moguće, na izveštaj. Gledali smo zaključke na strani 200. To su zaključci koje je na vrlo precizan način formulisao komitet. Ali to, zapravo, nisu zaključci komiteta, zar ne? Iako vi to niste objasnili, to su zaključci većine.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Ne baš tako. Iako većina ima izvesnu težinu prilikom pripremanja izveštaja, oni će da se konsultuju sa manjinom i da uzmu u razmatranje i njihove poglede. Pogledao bih taj izveštaj da vidim kako je prošlo glasanje. Obično se glasa da bi se izveštaj usvojio.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možete li to da pronađete?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Nisam siguran. Treba da prođem kroz ceo dokument.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pretpostavljam da do toga možemo da dođemo s druge strane. Vi možete nešto da nam kažete o načinu na koji radi Vlada u Americi. Ovo je bio komitet za utvrđivanje činjeničnog stanja. Njegovi su članovi bili pripadnici Kongresa?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je bilo senatora?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Ne, samo kongresmena. Ali, pazite, postoji i izveštaj Senata, koji sam, takođe, citirao u mom dokumentu iz januara, koji ovde nije deo dokaznih materijala. Mogu da vam ga dam, ukoliko želite.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Čak i u postupku utvrđivanja činjenica, da li je uobičajeno da se komitet u potpunosti podeli po političkim linijama. Da li se to dešava?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Ne mogu da odgovorim na o

pitanje dok ne pogledam ishod glasanja. Ukoliko bi se podelio po političkim pitanjima, onda bi to bilo vrlo važno i, ukoliko pogledate stranu ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Doći ćemo na to za koju minutu. Ali, pre toga, treba da prođemo kroz taj dokument na jedan metodičan način. Pogledajmo, najpre, stranu 220. Mislim da će to sudijama da bude od pomoći, kako bi na pravi način procenili dokaze navedene na ovom suđenju. Ovaj konkretan dokument, iako je iz njega dosta stvari izbrisano zbog toga što se verovatno radi o osetljivom i poverljivom materijalu, je, u stvari, dopis ambasadora Galbrajta iz 1994. godine. Ne treba da idemo kroz ceo dokument obzirom da on govori istu stvar - dobio je uputstvo da se ne izjašnjava o tome i da kaže ne. Prema tome, on je odgovorio da nije dobio nikakva uputstva u vezi s tim.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da. Molim vas, ne mogu tako brzo da pratim, kao što vi brzo čitate.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Strana 220 je u pitanju. Da li ste je pronašli?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači, ovaj dokument ambasadora Galbrajta je u skladu sa onim šta je rekao. Okrenite sada stranu 223. Tu se navodi stav manjine i vidimo da je dokument došao od kongresmena Hamiltona, Bermana i Hejstingsa. To su tri demokrata.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Još uvek nismo pronašli ishod glasanja. Možda vi to možete da uradite za nas? Ako okrenemo sada na sledeće stranice, kako bismo vodili sudije kroz ovaj dosta veliki dokument, vidimo da ovde stoji jedan indeks, na strani 226. To je indeks stava manjine.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači manjina je, ustvari, objavila jedan dosta opširan izvještaj. To nije jedan, tek delom protivan stav, to je sasvim protivan stav.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I ako sada okrenemo stranu 232. Malo je zbunjujuća ova numeracija, gospodine Džatras. Mislim da još uvek imamo istu numeraciju. U glavnom sažetku stoji da je Kongres glasao da se osnuje i finansira ovaj komitet. U sledećem paragrafu se kaže da je komitet bio ovlašćen da sprovede istragu i napiše izvještaj. U nastavku stoji da su sledeli stavove manjine o izvještaju komiteta, zasnovanih na temeljnom pregledu hiljada strana poverljivog i materijala, koji nije poverljiv, koje su dostavili Ministarstvo inostranih poslova, Ministarstvo odbrane, CIA, Savet za nacionalnu bezbednost, kao i mediji. Zatim se govori o proceduralnom istorijatu. Zatim se na strani 234 govori o tome kako se postupalo sa poverljivim informacijama. Nakon toga, na strani 236, nalazimo sažetak ključnih nalaza i zaključaka manjine koji su bili tri demokrate. Ja ću da pročitam nešto od ovoga što tu stoji, jer su pročitani i zaključci većine: "Središnja pitanja u istrazi ovog potkomiteta su da li je Vlada Sjedinjenih država naredila, organizovala ili na drugi način ohrabrila Iran ili bilo koju drugu zemlju da dostavlja oružje Bosni? Da li je Vlada Sjedinjenih država omogućila da iranske operacije steknu uporište u Evropi? Da li je Vlada Sjedinjenih država učestvovala u tajnoj akciji koja ne ispunjava pravne uslove da se kongres informiše i kako je politika Sjedinjenih država u vezi sa embargom na izvoz uticala na odnose Sjedinjenih država sa saveznicima u NATO paktu. Posledice politike Sjedinjenih država nisu sporne. 1994. godine Bosna je bila zahvaćena brutalnim ratom." Sad idem na kraj strane: "Na osnovu istrage ovog potkomiteta, manjina zaključuje sledeće, prvo, od samog početka Klintonove administracije, politika Sjedinjenih država bila je da se niti usprotivi, niti podrži transfere oružja u Bosnu i Hercegovinu od strane trećih strana. Ta politika je formulisana u odgovoru hrvatskoj Vladi koji je glasio da nema nikakvih instrukcija. To je služilo nekim važnim interesima Sjedinjenih država i pomoglo ustanovlja-

vanju uslova koji su doveli do mira. Tokom čitavog perioda u kojem je embargo Ujedinjenih nacija na izvoz oružja u bivšu Jugoslaviju bio na snazi, politika Sjedinjenih država bila je da se oružje ne šalje niti jednoj strani u bivšoj Jugoslaviji. Na osnovu rezolucija Saveta bezbednosti Ujedinjeni nacija, Sjedinjene države su se 1992. godine zajedno sa svojim saveznicama složile da učestvuju u operaciji "Sharp guard" (Oštro čuvanje), čija je glavna svrha bila da se presretnu krijumčarene pošiljke, čije je odredište Srbija. U januaru 1993. godine, nakon inauguracije predsednika Klintona, politika Sjedinjenih država bila je da se ni ne protivi, ni podrži transfer oružja Bosni i Hercegovini iz drugih zemalja, uključujući Iran. U novembru 1994. godine, nakon što je Nan-Mičelov amandman (Nunn-Mitchell Amendment) stupio na snagu, zvaničnici Sjedinjenih država informisali su saveznike da će Sjedinjene države da učestvuju u operaciji "Sharp guard", samo u svrhu presretanja krijumčarenih pošiljaka, čije je odredište Srbija, poštujući Nan-Mičelov amandman. Ali Sjedinjene države neće da preduzmu nikakvu akciju presretanja oružja, čije je odredište Bosna ili Hrvatska. Politika da nema instrukcija služila je važnim interesima Sjedinjenih država. Bosanski Muslimani, kojima je nedostajalo oružje, primali su oružje, što im je omogućilo da prežive do onog vremena kad su okolnosti bile dobre da se postigne mir. Sjedinjene države su izbegle konfrontaciju sa NATO, a mirovne snage i humanitarne organizacije su ostale u Bosni. Koptene trupe Sjedinjenih država nisu dovedene u situaciju da se bore i stvoreni su uslovi koji su utabali put do Dejtonskog sporazuma (Daytin Agreement) u novembru 1995. godine." Sada smo na strani 238: "Tokom čitavog perioda važenja embarga na izvoz oružja Ujedinjenih nacija, Iran i druge islamske zemlje su snabdevale Bosnu oružjem. Tokom važenja embarga na izvoz oružja za bivšu Jugoslaviju, sve strane u sukobu u Bosni su pošiljke dobijale, čime se taj embargo kršio. Tokom perioda važenja embarga na izvoz oružja, vojska bosanskih Srba bila je daleko nadmoćnija u svojim zalihama i municijom od bosanskih Muslimana i Hrvata. Nekoliko islamskih zemalja, a među njima i Iran, tokom 1991. godine je počelo da dostavlja oružje snagama bosanskih Muslimana. Dostava oružja

bosanskim Muslimanima je smanjena od leta 1993. do proleća 1994. godine, zbog rata između bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata. Dostava oružja bosanskim Muslimanima se pojačala u proleće 1994. godine, zbog dogovora o Federaciji, da se prekine rat između bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata, kao i zbog toga što je američka Vlada govorila svoj politikom da nema instrukcija. Broj Iranaca u Bosni dostigao je maksimum pre proleća 1994. godine i ostao je konstantan sve do potpisivanja Dejtonskog mirovnih sporazuma. Na kraju se smanjio na nekolicinu i taj broj je ostao do danas." Zatim, časni Sude, dolazimo do zaključaka. Pređimo na sledeću stranu. Da bih bio fer prema svima, mislim da bi trebalo da ih pročitam. Treći zaključak manjine: "Sjedinjene države nisu poduzele nikakvu akciju da pomognu transfer oružja u bivšu Jugoslaviju. Niti u jednom trenutku, niti jedan zavaničnik Sjedinjenih država nije poduzeo nikakve korake da se dostavi oružje bilo kojoj zemlji ili entitetu, koje su pod embargom na izvoz oružja Ujedinjenih nacija. Niti u jednom trenutku niti jedan zvaničnik Sjedinjenih država nije preduzeo nikavu tajnu akciju da se bilo koja zemlja ili entitet snabde oružjem niti da se pomogne transferu ili prevozu oružja u bilo koju zemlju bivše Jugoslavije. Predlog da se proširi kanal kojim dolazi oružje za Bosnu iz Hrvatske došao je od zvaničnika bosanske i hrvatske Vlade, nakon potpisivanja Sporazuma o Federaciji u martu 1994. godine. Niti jedan zvaničnik Sjedinjenih država nije koordinisao, sarađivao, konspirativno radio, niti predložio bosanskim Muslimanima, Vladi Hrvatske ili bosanskim Hrvatima da će se od Sjedinjenih država tražiti da se izjasne o prevozu oružja. Vlada Sjedinjenih država uputila je ambasadora Pitera Galbrajta da kaže da on nema nikakvih uputstava o tome ako ga pitaju kakva će reakcija Sjedinjenih država da bude na prevoz oružja kroz Hrvatsku u Bosnu. Abasador Galbrajt je ta uputstva izvršio tačno i brzo. Ovakvom strategijom Sjedinjene države su postigle svoje ciljeve koji su u skladu sa njenom politikom. Slanje oružja u Bosnu se nije sprečavalo. Rezolucija Saveta bezbednosti nije prekršena i težak sukob sa saveznicima je izbegnut." Četvrti zaključak: "Vlada Sjedinjenih država nije se bavila nikakvom tajnom akcijom i nije, pravno

gledano, trebala da informiše Kongres o diplomatskim koracima sa vladama u tom delu sveta. Međutim, Kongres je trebalo bolje da se informiše u vezi politike da nema instrukcija. Informacije o slanju oružja iz Irana i drugih islamskih zemalja kroz Hrvatsku u Bosnu su predate Kongresu u više navrata, kroz izveštaje u štampi, obaveštajne izvore, konferencije za štampu, ali i kolegijalnom razmenom između zaposlenih u Vladi, ali i kroz putovanja kongresmena u Hrvatsku. Administracija je odgovorila tačno na svako pitanje Kongresa o slanju oružja za Bosnu iz Irana i nije želela da zavede kongresmene. Međutim, politika administracije je bila takva da ne informiše Kongres o politici da nije bilo uputstava. Odgovor da nije bilo instrukcija, na pitanje koje je postavila hrvatska Vlada, spada u tradicionalnu diplomatsku razmenu. Administracija nema rutinski običaj da Kongresu otkriva osetljive diplomatske pregovore između ambasadora i stranih vlada. Činjenica da administracija nije formalno informisala Kongres o tome o čemu su izaslanik Redman i ambasador Galbrajt razgovarali sa zvaničnicim Hrvatske Vlade ne predstavlja kršenje zakona Sjedinjenih država. Gledano sa strane zvanične politike, administracija je trebala da razmotri mogućnost da određene članove Kongresa obavesti o tom odgovoru ...

SUDIJA ROBINSON: Od vas traže da usporite.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Imamo još podvučenih zaključaka, gospodine Džatras. Ukoliko mislite da bi to bilo fer da se svaki od zaključaka pročita naglas, samo nam to recite. Pod naslovom 5, stoji: "Uticaj iranskih pošiljki oružja na sigurnost vojnog i civilnog osoblja Sjedinjenih država bio je minimalan." Zatim, zaključak broj 6: "Uticaj iranskih pošiljaka oružja na odnos Sjedinjenih država i njenih saveznika." Zaključak 7: "Izvršna vlast je delovala na pravi način kad je preispitala akcije zvaničnika Sjedinjenih država i odgovorila na zahteve iz Kongresa za dostavu informacija o pošiljkama oružja." Zatim 8: "Propusti u komunikaciji i koordinaciji između zvaničnika Vlade Sjedinjenih država u Zagrebu i Vašingtonu doveli su do konfuzije i pogrešnih utisaka o zvaničnoj politici Sjedinjenih država,

među nekim vladinim zvaničnicima." Nakon toga se prelazi na sažetak istrage. Dakle, ono što vidimo ovde, gospodine Džatras, je da ovaj prilično obiman dokument, zapravo, predstavlja gledište petorice kongresmena, s jedne strane i gledište trojice kongresmena s druge. Je li to tačno?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: U velikoj meri to jeste tačno sem, ukoliko bih mogao da nađem komentar koji je uzet u obzir kada je ovaj izveštaj publikovan, što bi imalo uticaja na vaše tvrdnje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Džatras, ukoliko to pronađete, ja ću vam biti zahvalan, obzirom da ja to nisam uspeo da pronađem. A sada da pogledamo još nekoliko pasusa u dokumentu da bismo stekli kompletnu sliku.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, mogu li da pitam sledeće: kome je upućen ovaj izveštaj?

SVEDOK DŽATRAS: Pa, prvobitno se šalje administraciji. Ovde ima i jedno pismo, koje se poslalo uz publikaciju

SUDIJA ROBINSON: Da li postoji neka značajnija odrednica koja se pripisuje gledištu većine u odnosu na gledište manjine?

SVEDOK DŽATRAS: Da. Oba se mogu izveštajima nazvati, ali je izveštaj većine onaj koji je bitan, a izveštaj manine je ono što jeste, izveštaj manjine. Prema tome i jednom i drugom se daje prilična pažnja, ali mišljenje većine predstavlja izveštaj komiteta, s tim što ona druga partija prilaže svoje suprotno mišljenje. To je istina, bez obzira koja partija ima većinu.

SUDIJA ROBINSON: Dakle, izveštaj je ono o čemu izveštava većina s tim što se, naravno, ovde uvrštava i mišljenje manjine.

SVEDOK DŽATRAS: Da i to zajedno sačinjava izveštaj, ali se veća težina pripisuje mišljenju većine. I da vas podsetim, kao što sam

rekao i gospodinu Najsu, da je ovo izveštaj određenog potkomiteta koji je deo Komiteta za međunarodne odnose (International Relations Committee), koji je šire telo. Prema tome, ja u ovom izveštaju ne vidim ništa što bi nam govorilo o tome kako se glasalo izvan komiteta. Da li se glasalo isključivo po partijskoj liniji, ili je tu bilo nekih razlika.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Videli smo da gledište manjine navodi imena ove trojice.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ovo nije jedan pravni dokument, ovo je dokument koji govori o činjenicama, zar ne?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da, tako je, sa tačke gledišta zakonodavnog tela.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ponovo, ne želim da istaknem očiglednu stvar, ali Amerika se razlikuje od drugih zemalja. Mi znamo da se ponekad i sudska veća dele u skladu partijskim opredeljenjem, a tela koja se bave istraživanjem činjenica, na primer porota, moraju da glasaju jednoglasno, zar ne?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da, tako je u većini slučajeva. Na primer, u našem slučaju uglavnom, ali ne uvek.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pogledajmo, kratko, stranu 205. To je deo nalaza manjine. Nalazi se na kraju strane 205: "Manjina zaključuje da nije bilo ovih spekulativnih izveštaja, konvoj iz 1994. godine ne bi bio značajniji od onih koji su putovali kroz region tokom rata." Nakon toga se kaže: "Tvrđnje o tome da je došlo do kršenja i da se radilo o tajnoj operaciji uopšte nisu potkrepljene dokazima i ne treba im davati značaj. Manjina takođe veruje ..."

SUDIJA KVON: Gospodine Najsu, to nije strana 205?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Oprostite, ja sam pogrešio. Na vrhu stoji strana 467, onda se paginacije menje ne dnu. Mislim da se desilo da

je izveštaj manjine poseban dokument koji je imao svoju posebnu numeraciju stranica, a da je nakon toga uključen u ovaj veliki dokument, tako da imamo ovu dvostruku numeraciju. Izvinjavam se zbog toga. Na vrhu stoji 467, a na dnu stoji 205. Čitam poslednji pasus na dnu, drugu i treću rečenicu: "Tvrdnje o tome da je došlo do kršenja i da se radilo o tajnoj operaciji uopšte nisu potkrepljene dokazima i ne treba im davati značaj. Manjina, takođe, smatra da CIA mora bolje da obavlja svoj posao kad se radi o razlici između nagađanja i šuškanja u izveštajima koji su obaveštajne prirode i pretpostavkama DCM." Šta znači "DCM", gospodine Džatras?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Mislilo se na zamenika šefa misije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala vam, "bila su nagađanja i šuškanja, a ne obaveštajni izveštaji, vezanim za specijalnog izaslanika Redmana." Kada pogledamo sledeću stranu, koristeći brojeve strana na vrhu dokumenta, dakle, 477, videćemo da: "Manjina smatra da ne postoje kredibilni dokazi koji bi potvrdili spekulaciju određenih zvaničnika u američkoj Vladi o tome da su oni bili u zaveri sa Iranom, kad je reč o oružju. Zapravo, spekulativna, nepotpuna i neprecizna priroda ovog izveštavanja je stvorila sumnje u okviru CIA da je postojala jedna tajna operacija i da ju je predvodio ambasador Galbrajt." Ovo se radikalno razlikuje od činjenica i ovo je, dakle, još jedan zaključak manjine, je li to tačno?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sada, molim vas, da pogledamo sledeću stranu, 578 na vrhu, a 317 na dnu. Mislim da nema potrebe sve ovo da se čita, ali ovo je jedan konkretan odgovor manjine na zaključak većine koji se tiče lažnog svedočenja svedoka, klasifikovanja informacija kao poverljivih i privilegija, koje ima izvršni deo vlasti. Dakle, ako pogledamo na stranu 578 ili 317 na dnu, videćemo ovaj pristup i posmatranje stvarnosti ovog komiteta: "Najozbiljniji aspekt izveštaja većine je poziv Ministarstvu pravosuđa da se vrši istraga po određenim pitanjima. Većina tvrdi da su određeni zvaničnici iz

izvršne vlasti dali netačno svedočenje Komitetu i da su izvršili krivokletstvo tokom davanja tog iskaza. Ova bezobzirna tvrdnja je potpuno nepotkrepljena dokazima. Ona baca ljagu na požrtvovane zvaničnike koji su obavljali svoju dužnost u teškim i ponekad opasnim okolnostima i to da bi se postigla karatkoročna prednost većine." To nam pokazuje, gospodine Džatras, deo stvarnosti u kome funkcioniše jedan ovakav komitet. To je jedan politički komitet, koji neki, uključujući i njegove sopstvene članove, koriste da bi ostvarili političke ciljeve.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Pa, to je, takođe, deo realnosti, tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I možda bi Pretresno veće htelo da pogleda još nekoliko strana, kako bi moglo da proceni ovaj dokument i stoga mislim da treba da pogledamo strane 624 i 625 koje su vrlo sitno štampane. Možda vam trebaju posebne naočare za njih da biste mogli ovo da pročitate, ali ja nemam primedbe. Na strani 625, pročitacu samo nekoliko pasusa i još jedan pasus na sledećoj strani i onda završavamo sa ovim dokumentom. Na strani 625, vrlo sitnim slovima je napisano sledeće: "Ova zakonodavna procedura bez presedana je predložena i predložena je samo zbog jednog jedinog cilja. Ovo je politička ekspedicija čiji je cilj da kompromituje Vladu tako što bi se stvorio problem koji, zapravo, ne postoji. Ovo je skupa politička igra zamišljena da se izmisli materijal za političku kampanju u izbornoj godini. Ovo je savršeni primer politike u najgorem ruhu." Zatim dve rečenice u sledećem pasus: "Ni jedan od zakona nije bio prekršen, nije bilo zahteva da se podnose izveštaji, nije bilo zvaničnika administracije koji su se bavili ikakvom zabranjenom aktivnošću i stoga iz ovog slučaja nisu proistekle nikakve optužbe za kršenje bilo kakvih propisa." A sada pogledajmo sledeću stranu.

SUDIJA ROBINSON: Dozvolite da se nadovežem na vaša pitanja. Da li vi, onda, tvrdite da je ovo dokument koji nije ništa više od mišljenja petorice iz jedne stranke i trojice iz druge stranke, koji su se razišli

po političkoj liniji? U tom slučaju ovaj dokument nije ni od kakve koristi Pretresnom veću u ustanovljavanju činjeničnog stanja.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, mislim da sam već ranije izneo svoj prigovor, ali ću sada to da dopunim. Dakle, ovde se radi o činjenicama koje je ustanovilo neko drugo telo, a te činjenice su nešto o čemu ovaj Sud treba da odlučuje. I, stoga, mi mislimo da ovo nema nema nikakve koristi za ono što vi radite.

SUDIJA ROBINSON: Da, ali uz svo dužno poštovanje, na Pretresnom veću je da o tome odluči.

TUŽILAC NAJS: Meni se čini da ovo nije ništa više nego dokaz o tome kako je petorica glasala protiv trojice. Bilo bi mi teško da se opredelimo za mišljenje petorice, a da negiramo mišljenje trojice, tim pre što je očigledno da su se ovi ljudi držali partijske linije u svom glasanju. Da, to je moje mišljenje.

SUDIJA ROBINSON: Da.

SUDIJA BONOMI: Gospodine Džatras, vi ste nam rekli o tome šta se znalo i šta se moglo znati u to vreme. Da li vi vidite neko značajno odstupanje između onoga što je bio stav Republikanske stranke i onoga što je bio stav Demokratske stranke?

SVEDOK DŽATRAS: Da.

SUDIJA BONOMI: Možete li da nam kažete u čemu se sastojalo to značajno odstupanje?

SVEDOK DŽATRAS: Mislim da postoji prilično slaganje, kako među osobama koje čine većinu, tako i među osobama koje čine manjinu i ja se bojim da ovde moram da budem vrlo oprezan, da ne bih prešao okvire onoga što spada u domen mog direktnog znanja, da ne bih uvredio Tužilaštvo.

SUDIJA ROBINSON: Da i da ne biste uvredili Pretresno veće.

SVEDOK DŽATRAS: Da i Pretresno veće. Jasno je, kako na osnovu mišljenja većine, tako i ne osnovu mišljenja manjine da je ambasador Galbrajt predao svoj odgovor Hrvatima da nema instrukcija i da su Hrvati to protumačili na svoj način. Oni se, u stvari, ne slažu u pogledu značaja tumačenja ovog odgovora. Na primer, da li je to ili nije dovelo do obnavljanja ovog iranskog kanala za dovoz oružja, ili ne? Demokrate smatraju da su posledice bile minimalne, ukoliko neko tako želi da shvati. Republikanci smatraju da su posledice bile značajnije. Ovde se iznosi jako mnogo argumenata i, takođe, nešto što se tiče američkog zakona, da li je, tehnički gledano, ovo bila tajna operacija ili ne jer to onda povlači druge obaveze o izveštavanju određenih komiteta Kongresa.

SUDIJA BONOMI: Ali to jeste isključivo američko interno pitanje.

SVEDOK DŽATRAS: Tako je. A što se tiče različitih gledišta većine i manjine, konstatujem da manjina koristi prilično jake izraze opisujući stav većine, tvrdeći da je sve to politički motivisano, tako da iz toga može da se zaključi da demokrate vrlo strastveno brane svoju administraciju, koja je bila uhvaćena u nekim nesrećnim okolnostima. Isto tako bih rekao da i većina i manjina zanemaruju da se osvrnu na neka druga pitanja koja sam obradio u svom izveštaju iz januara 1997. godine, a to je učešće neiranaca u procesu snabdevanja oružja, kao i dovođenje boraca u Bosnu iz drugih zemalja. Te druge zemlje su samo označene frazom "druge zemlje". Isto tako se daje opis prirode Izetbegovićevog režima u Sarajevu, što je i manjina primetila kada govori kako su Iranci prisutni u Bosni već od 1991. godine, pre nego što je Bosna proglasila nezavisnost. Dakle, to nije mogao biti samo proizvod potreba da se Bosna snabde oružjem. Dakle, u svom izveštaju iz 1997. godine sam koristio i gledišta manjine kako bih potkrepio svoje tvrdnje iz tog izveštaja. Ukoliko neko želi da kaže da se ovde odražava stranačka priroda našeg sis-

tema, onda dobrodošli u američki sistem. Tako je i u sudnici, imamo Tužilaštvo i Odbranu i ne možemo da zanemarimo argument samo zato što dolazi od jedne, ili od druge strane, reč koja je uzeta na drugi način.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Poslednji pasus koji ću da predočim svedoku se nalazi na strani 627. Tu je iznet zaključak: "Ukoliko većina smatra da ovaj slučaj treba istražiti, onda to treba da urade kroz postojeće mehanizme i strukture komiteta u Kongresu. To treba da se raspravi na odgovoran način i u skladu sa postojećom politikom koja se tiče embarga i dela koraka preduzetih od strane trećih strana i ne treba da se koristi za političke ciljeve, u godini u kojoj se održavaju izbori." Tu se, onda, pominje Džo Moksli (Joe Moxley) i neka druga imena. Možete li to da nam objasnite jer se to odnosi na izveštaj manjine u drugom izveštaju, ali vi to, svakako, treba da nam objasnite. Vidimo da se početak tog izveštaja nalazi na strani 620.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Dozvolite da vidim šta je to.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: To će nam pomoći, naročito u pogledu na ono što smo već pogledali.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Komitet o pravilima. Moram da priznam da ja nisam baš toliko upoznat sa procedurom u Kongresu, koliko sam upoznat sa procedurom Senata, zato što sam samo radio u Senatu. Komitet o pravilima nema istu ulogu u ova dva Doma. Ono na šta ću ja kratko da se osvrnem, smatra da potkomitet Komiteta za međunarodne odnose treba da podleže određenim drugim pravilima, kad je reč o ovlašćenju. Gospodine Najs, ovo je samo još jedan odraz onoga što ste vi spomenuli. Ovde Demokratska stranka pokušava da izdejstvuje nešto drugo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Džatras, vi shvatate, u skladu sa onim što je pitao sudija Robinson da ovaj dokument ima samo onu vrednost koja se može pridati dokumentu, koji predstavlja zaključak većine, s tim što je postojala i jedna veoma jaka manjina.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I da li vi onda možete da izvučete neke faktičke zaključke, vaše zaključke? Da li se slažete sa tim da vi niste skrenuli našu pažnju da postoji jedno vrlo značajno mišljenje manjine, sa potpuno suprotnim efektom, što je dosta nesrećna okolnost?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: To mogu da objasnim i ne mislim da je to neka nesrećna okolnost.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Izvolite.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Moja svrha svedočenja je da objasnim, da rasvetlim, u meri u kojoj ja mogu, dokumente koje sam napisao za politički komitet, a ne da objasnim proces pripreme i težinu svakog izvora koji sam naveo pripremajući ove izveštaje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Razumem.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Dakle, ja sam naveo izveštaj Kongresa, izveštaj Senata, naveo sam izveštaj iz 1995. godine koji je napisao pukovnik Džon Šeri (John Sharay) iz Fort Levenvorta (Fort Leavenworth). Naveo sam mnoge izveštaje iz štampe. Ovde ima jako mnogo činjenica koje su iz veoma kredibilnih izvora, uključujući i ovaj, koje bi trebalo pomenuti. Kao što sam rekao na samom početku, postoje određeni propusti u načinu na koji je sastavljen ovaj izveštaj, to se odnosi i na jednu i na drugu stranu i to se odražava na određene osetljivosti koje postoje u američkoj Vladi u pogledu Irana i da li je ovo bila tajna operacija ili ne. Oni bi posvetili posebnu pažnju ovim pitanjima, ali bi zanemarili neka druga, nepolitička, ili koja su bila nepolitička pre 11. septembra, vezano za druge radikalne aktivnosti koje su bile prisutne u Bosni. Čini se da je bilo veoma važno da se skrene pažnja na ono što se znalo ili se moglo znati i vi, naravno, ovde konstatujete da manjina spominje određene izveštaje iz novina kao sredstvo koje čini dostupnim Kongresu određenu informaciju o kojoj je Klintonova administracija odlučila da ne informiše Kongres. Dakle, reći ću da je ovaj izveštaj ovde pristrasan stranački izveštaj. On sadrži mišljenja o kojima su se

obe strane saglasile, ali i druge o kojima se ne slažu. To je normalno, po našem sistemu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Džatras, vi ovde tvrdite da ste bili apsolutno objektivni. Mi imamo ovde i neka druga vaša dokumenta pred sobom. Molim vas da pogledate tabulator 6 koji možemo da posmatramo kao primer vaše pristrasnosti, pre nego što se budemo zabavili sa nekim drugim stvarima, detaljnije.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Oprostite, ja nisam nikad tvrdio da sam objektivan.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Već šta tvrdite. Da ste lojalni stranci?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da, ja sam na samom početku rekao da sam ja član Republikanske stranke.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, samo stranačka pripadnost može da ugrozi vašu objektivnost?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Ne znam da li je to jedino? Očigledno je da sam posebno osetljiv kad je reč o mojoj stranci i da nemam takve emocije, kad je reč o Demokratskoj stranci. Naravno, u sudnici svako pokušava da bude što je moguće objektivniji i da se pridržava činjenica, čak kad predstavljate samo jedno od gledišta, o kome se diskutuje. Mogao bih da opišem moju ulogu u našem partijskom sistemu sličnim terminima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Sada, molim vas, da pogledamo dokument pod tabulatorom 6. Ukoliko počnete sudije možda neće da imaju mogućnost da to razmotre. Počnimo sa stranom 1, gde se opisuje tadašnja politika. Zatim na strani 2, vi pokušavate da parafrazirate neke stvari. U trećem pasusu kažete: "Kosovo, pre 1989. godine bi se teško moglo opisati kao idealna država sa etničkom tolerancijom kakvom se prikazuje. Po Titovom Ustavu iz 1974. godine, Kosovo je dobilo, takoreći, ravnopravnost sa ostalim saveznim republikama. Kosovski Albanci su imali gotovo potpunu kontrolu nad svojom administracijom u provinciji. Desetine, a

možda i stotine hiljada Srba su napustile to područje, suočeni sa diskriminacijom i odbijanjem vlasti da zaštite Srbe od etničkog nasilja. Usled etničkog nasilja koje se ubrzalo tokom ovog perida, Albanci su stekli gotovo potpunu kontrolu i potpuno vlasništvo nad Kosovom. U to isto vreme su Albanci počeli sve više da izražavaju svoj zahtev da se otcepe od Srbije i da dobiju status republike u okviru jugoslovenske federacije. Taj status bi im, po njihovom mišljenju, dao mogućnost da kasnije traže nezavisnost." Dakle, posle toga piše "da jedna od ironija trenutne krize na Kosovu je ta što se Milošević uzdigao na vlast u Srbiji, u velikoj meri zahvaljujući opresivnoj prirodi albanske vlasti na Kosovu pre 1989. godine, simbolično prikazanoj na mitingu 1987. godine, kada je obećao lokalnim Srbima da niko više ne sme da ih bije. Ukratko rečeno, umesto što se tvrdi da je Milošević uzrok kosovske krize, moglo bi da se kaže da je netolerantni albanski nacionalizam na Kosovu razlog što je Milošević došao na vlast." Ovo su prilično teške reči zar ne?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste vi ikad razmatrali filmski insert, u kome se kaže kako su se oni spremali da kamenje bace na policiju, da bi podogli pobunu koja bi omogućila Miloševiću da kaže "niko vas ne sme da bije". Da li ste ikada razmišljali o tome?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Ne, nisam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Uredu. Onda na sledećoj strani vi pri dnu kažete sledeće: "Peto, niko ne sumnja da su Miloševićeve snage počinile ozbiljne zločine na Kosovu, mada obim i specifičnosti, kao i u Bosni, mediji uzimaju kao dokazane činjenice." Kakvo je vaše mišljenje o tome u to vreme?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Moje mišljenje u to vreme je isto kao i danas. Teško je, možda i nemoguće pronaći rat protiv pobunjenika ili protiv terorista, gde nema zločina koje su počinile obe strane.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Razumem.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Ono što želim da istaknem je da obim i uzrok tih zločina Klintonova administracija nije predstavila na pravi način.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Preskočimo sledeće dve strane i onda dolazimo do drugog pasusa koji počinje izrazom “deseto”. “Deseto”, ovim pojmom se ukazuje da je Milošević nacionalista koji namerava da uspostavi veliku Srbiju, izmišljotina. Milošević, za razliku od Franje Tuđmana i Alije Izetbegovića, je oportunist koji bi bio spreman da proda Kosovo isto onako kao što je izdao Srbe u Krajini i u delovima Bosne. Kakvo je vaše gledište?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Pa, mislim da je ova izjava prilično jasna. Govorim o kontekstu američke intervencije u jugoslovenskoj krizi, gde je njihova očigledna namera bila da stavi rogove na jednu stranu, a da se druga strana proglasi nevinom. I, bez obzira na to kakve je greške gospodin Milošević napravio, mislim da je trebalo to staviti u kontekst, u kontekst njegovog neprijatelja sa kojim se on suočavao u Hrvatskoj i u Bosni, a ne da se ovako lepe etikete. To bi, takoreći, omogućilo da političko vodstvo u Jugoslaviji bude bolje nego što je bilo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vam ja jasno da nas ovde ne interesuje istorija, nego šta možete da nam kažete o zločinima koji su počinjeni?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Svakako. Ali vi morate da shvatite da sam ja u ovom svom govoru na KATO institutu davao političko viđenje. To nije bilo viđenje svedoka, već moja procena, kao što sam na samom početku rekao. To je bila moja procena kako lična, tako i kao stručnjaka za međunarodnu politiku.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Na poslednjoj strani vašeg govora, u preposlednjem pasusu, citirate reči Madlen Olbrajt, gde je ona navela kako vođe nekih zemalja, uključujući i Srbiju “pokušavaju da zgrabe istinu i da je stave na uzicu kao psa i da je onda izdaju u malim porcijama, kao hleb, da je oblikuju kao glinu, jer žele da stvore svoje

sopstvene mitove, uklanjajući od očiju javnosti pravu istinu jer se boje promene.” I vi to, onda, pretvarate u nešto drugo i kažete “ukoliko je to istina za Slobodana Miloševića, zašto se onda Državni sekretar ne pogleda u ogledalo i ne uzme u obzir mogućnost da to može da se odnosi i na nju.”

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Ja sam, jednostavno, rekao da je Klintonova administracija manipulirala informacijom i da se to radi u obema strankama u Sjedinjenim državama.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da. Pitaću vas vrlo kratko o nekim drugim dokumentima. Mislim da je jasno da su sva ta dokumenta, u stvari, dokumentna Republikanske stranke, zar ne?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Oni su stranački obojeni?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sada da pogledamo ovaj dokument koji smo tek danas dobili i tek smo sada imali šanse da ga kratko pogledamo. To je dokument iz 12. avgusta 1998. godine, gde vi govorite o onome što treba da se desi. Vi, zapravo, dajete prognozu. Ono što je vama otkriveno se zasnivalo na činjenici da je već počinjeno dosta ozbiljnih nepravdi protiv kosovskih Albanaca 1998. godine.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Molim vas, objasnite svoje pitanje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da pogledamo u dno prve strane. Moja je greška u postavljanju pitanja. Pogledajmo dno prve strane, gde vi iznosite svoju tezu “da administracija čeka na sličan povod na Kosovu i da je to sve jasnije. Viši službenik Ministarstva odbrane je na konferenciji za štampu 15. jula izjavio da mi sada nismo uopšte ni blizu donošenja odluke o bilo kakvoj oružanoj intervenciji na Kosovu. Nešto što bi moglo da posluži kao povod za promenu politike bi bilo ako bi se došlo do određenih nivoa u zločinima koji se ne bi mogli tolerisati.” Položaj, stav, onako kako je prezentiran javno je

da su stvari loše, ako se pogoršaju, onda će biti potrebna akcija.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da, to je jedan način da se to izrazi, ali mislim da to ne odražava baš tačno ono što sam tu rekao.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi biste prihvatili intervenciju jedne države nad drugom da je postignut određeni nivo nepravdi ili zločina, koje je jedna strana uradila drugoj? To može da pređe određene prihvatljive granice, tako da je intervencija potrebna.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Ako ja prihvatim premisu humanitarne intervencije onako kako se to naziva bez legitimne dozvole koja proističe iz rezolucije Saveta bezbednosti, ili nekakvog drugog pravnog mehanizma, već prihvatim princip onako kako ste ga vi opisali, ja bih, bez obzira na to, rekao da postoji obaveza, možda samo moralna obaveza, ako ne pravna, da se osigura da jedna strana, jednostavno, ne čini greške koje će dovesti do zločina, koje će sigurno počinuti obe strane u slučaju gerilske ili terorističke pobune, a onda ona država koja se brani može, recimo, da uzme to kao izgovor i da se, onda, u političkom smislu, to iskoristi da bi se ispunio unapred određen cilj.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu, kad ste došli ovde da svedočite, da li ste vi došli dobrovoljno ili su vas pozvali?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Mene su zamolili da se pojavim ovde, a zahtev je došao od advokata.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, uredu, to je sve što me interesuje. I, naravno, vrlo je važno, gospodine Džatras, da bilo kakav interes koji bi svedok, kao što ste vi, imao, bi bio predstavljen Tribunalu.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da. Naravno

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možemo li, onda, da se pozabavimo sa nekoliko detalja. Molim vas da nam nešto više kažete o vašem ocu. Mislim da je on poreklom Amerikanac. Da li je on rođeni Amerikanac, ili ...

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da li pokušavate da me kvalifiku-

jete u etničkom smislu? Ja sam rođen u Americi i moji roditelji su rođeni u Americi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A dalje unazad?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Moji deda i baba su rođeni u Grčkoj (Greece).

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vaši roditelji su još uvek vernici grčke pravoslavne crkve?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da, kao i ja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, kao i vi. I onda ta vera utiče na vaše rasuđivanje.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da, u određenoj meri, rekao bih.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pre nego što pređemo na to da li je tako, ili ne, recite nam sledeće: srpske zajednice, naravno, postoje u Americi, zar ne?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da, tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I vi se s njima družite?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da, ja imam puno Srba prijatelja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I vi se družite sa Srbima u Americi na mes-tima gde se oni okupljaju, u okviru srpskih organizacija?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da, to sam činio povremeno, ali ne radim to redovno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vaša gledišta, na koja sam posebno obra-tio pažnju i utvrdio da vi sebe smatrate objektivnim, tako ste se i kvaifikovali, kada te poglede iznosite pred emigrantskom srpskom zajednicom, to su vaši standardni pogledi, zar ne?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Kako to mislite?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi niste ekstremista u bilo kom smislu, zar ne?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: U kom smislu mislite ekstremista?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pa, u vašim gledištima.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Ja mislim da nisam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Međutim, gledišta koja vi zastupate i koja ste iznosili na različitim sastancima i u raznim govorima su ona vrsta gledišta koja srpska zajednica, sa kojom se vi družite, smatra prihvatljivim.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Nisam shvatio da pripadnici srpske zajednice ili bilo koje zajednice u Sjedinjenim državama imaju uniformno mišljenje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Recite nam nešto o Kongresu srpskog jedinstva (Serbian Unity Congress). Reč "jedinstvo", šta to vama govori?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Onoliko koliko ja poznajem tu organizaciju, čiji član nisam, to je jedna etnička bratska organizacija, kakve su uobičajene među etničkim zajednicama u Sjedinjenim državama. Mislim da je to jedna od tri ili četiri veće srpske organizacije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je vaš otac član te organizacije?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je podržava?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Koliko znam, on zna da ona postoji, ali joj ne pripada. Ukoliko joj se priključio, meni to nije poznato.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je on njihov donator?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Ja mislim da je dao prilog za jedan događaj, na kome sam i ja govorio, što je bilo devedesetih, ne sećam se tačno godine. Možda je bilo 1999. ili 1998. godine. Nisam siguran.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Za šta je korišćen novac? Koje su srpske zajednice, kao Kongres srpskog jedinstva, u to vreme prikupljale novac, za vreme rata?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Kao što sam rekao, ja nisam pripadnik te organizacije i nemam uvid u njihovo knjigovodstvo. Koliko sam shvatio novac je išao za dve stvari: da se podržavaju aktivnosti te organizacije u Sjedinjenim državama, a to su informativne i bratske aktivnosti, takoreći. Oni podržavaju stvaranje vebajta i informativnu delatnost. Drugo, mislim da su oni pružali pomoć izbeglicama u Bosni, ljudima koji su došli u Srbiju, recimo iz Bosne ili sa Kosova, kojima su davali ćebad, hranu, odeću i tako dalje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ja ništa ne tvrdim, ja vas samo pitam. Da li znate da li je nešto od tog novca korišćeno da bi se kupilo oružje ili bilo šta slično?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Ne znam, ali sumnjam da je tako. Mogu da vam kažem i zašto sumnjam; delom zato što mi u Sjedinjenim državama imamo zakon, koji se zove Zakon neutralnosti (Neutrality Act) po kome je nezakonito da se tako nešto radi i da niko nije optužio Vladu Sjedinjenih država da je prijateljski nastrojena prema, recimo Fidelu Kastru (Fidel Castro) i Kubi (Cuba), ali su organizacije organizovale podršku nasilnoj akciji protiv njegove Vlade, da bi ga osudile prema Zakonu o neutralnosti. Mislim da su oni koji su podržavali OVK potpuno slobodno regrutovali borce i sakupljali novac za OVK. Koliko mi je poznato, nikad protiv njih nije pokrenuta nikakva akcija. Sumnjam da bi se ikakva trpeljivost pokazala prema srpskim aktivnostima te vrste.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Možemo li sada da pogledamo taj vaš dokument. Treba da mu se da dokazni broj. Da li je poslednji dokument ...

ADVOKAT KEJ: Tabulator 8.

TUŽILAC NAJS: Ne. Poslednji dokument koji smo podneli, što je, u stvari, iskaz ambasadora Galbrajta.

sekretar: Možemo da damo broj 781 ovom filmskom materijalu, a 782 može da se da ovoj izjavi. Sledeći broj je 783.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim da pogledamo sledeći dokument, gospodine Džatras. Mislim da ćete da ga prepoznate. Ovo je jedan vaš govor ... Izvinjavam se, u stvari, jedan vaš članak. Vidimo ovde naslov, zove se "Žurnal pravoslavnog mišljenja" (A journal of Orthodox Opinion), sa podnaslovom "Napredovanje Muslimana i američka kolaboracija" (The Muslim advance and American collaboration). Jasno je da, iako je kasnije objavljen, ovo je priređeni članak iz govora u maju 1998. godine. Taj govor se zove "Savlađivanje šizme. Evropska podela i američka politika" (Overcoming the schism. European division and US policy). To je konferencija koju je sponzorisao Rokford institut (Rockford Institute) i Fondacija za balkanske studije lord Bajron (The Lord Byron Foundation for Balkan Studies). Ukoliko pogledamo četvrti red prvog pasusa, gospodine Džatras, vi kažete: "Preporod islama je vrlo brzo počeo da obeležava eru koja je nastupila prvih godina nakon hladnog rata. Za istok, koji se graniči sa muslimanskim svetom, problem je ostao isti. Od pojave islama u VII veku, direktna konfrontacija koja se danas proteže od Balkana do Kavkaza (Caucasus), kroz centralnu Aziju. Za zapad, s duge strane, problem je danas, uglavnom, interni i u smislu ideološke zabune (koja u mnogim slučajevima vodi aktivnoj kolaboraciji) zajedno sa demografskom infiltracijom." Da li vi sada još uvek imate to mišljenje?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da, mislim da je ovo sasvim činjenični opis i od kada je napisan ovaj članak, naročito nakon 11. septembra, dostupno je mnogo više informacija iz islamističkih izvora.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Onda vidimo u sledećem pasusu nešto što je urađeno da bi se izazvale emocije. Govori se o islamskoj akademiji na brdima Virdžinije (Virginia) gde se, inače, gaje konji i tu komen-

tarišete o ulozi Saudijaca u školi koja trebala da se napravi. Ako preskočimo par stranica i dođemo na stranu 3, naći ćemo vaše ideje o islamu. Želim da ih shvatimo. Stranica 3. Sistemu koji nam omogućava da pokažemo dokumenta nekada treba nekoliko sekundi da proradi. Ja ću da pročitam ovaj pasus, to je na stranici 3m od ukupno 8: "Isto tako, ideja da islam deli sa hrišćanstvom i judaizmom Avramovo (Abraham) nasleđe, da smo mi svi, po islamu, ljudi Svete knjige (Holy Bible), je nešto što je sada univerzalno prihvaćeno. Da bismo videli koliko je tanka ova ideja, pomoći će nam sledeći primer. Pretpostavimo da je tokom rane hrišćanske ere filozof paganin iz Atine (Athens) tvrdio da je primio poruku od božijeg izaslanika da je Jupiter (Jupiter), grčko-rimski bog otac, jedini bog i, u stvari, to je isti bog otac, o kome propovedaju Hrišćaniš.

prevodilac: Gospodine Najš, molimo vas da usporite.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ovo je deo vašeg pristupa podvojenosti ili podeli religija u našem svetu

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Ja ovde iznosim jednu teološku primedbu u vezi tvrdnje koja mislim da je bez osnova, da islam deli zajedničko poreklo sa hrišćanstvom i judaizmom, već mislim da je islam pre proizvod izvornog politeizma na Arabijskom poluostrvu (Arabian Peninsula).

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pogledajmo dno ove strane, da vidimo kako ste vi to prikazali u ovom dokumentu. Poslednja dva reda: "Na kraju, islam je proizvod ne Novog (New Testament) i Starog zaveta (Old Testament) već proizvod mraka bezbožne Arabije. Bez obzira na smešne istorijske tvrdnje, koje tvrde suprotno (kao što je ideja da je Ćabu (Ka'bah) izgradio Avram, što bi njega veoma iznenadilo), muslimanske apologete su se trudile da u Bibliji nađu dokaze da će se pojaviti novi prorok posle Isusa (Jesus Christ), videći Muhameda (Muhammad) u proročanstvima Svetog Duha (Wholy Spirit). Onda idemo na sledeći pasus. "Odgovor Svetog Grgura (Saint Gregory) nije manje devastirana slika islamske netačne samopredstave o

islamu kao veri pacifističke orijentacije. Islam je rođen u nasilju, počevši od toga da je Muhamed odobrio razne pljačke (počevši sa napadima na njegovo sopstveno pleme Kurajš (Quraysh) koje je u početku odbilo njegove teorije, kao i varvarsko ubistvo hiljade muškaraca iz klana Kurajzah (Qurayzah) (koji su propovedali judaizam) i pretvaranje u roblje žena i dece, koji su seksualno zlostavljani.”

prevodioci: Molim govornike da prave duže pauze da bi prevodioci mogli sve da prevedu

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, prevodioci vas ponovo mole da usporite.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Izvinjavam se. Ako pogledamo sada sledeći pasus koji se nalazi na sredini strane, videćemo da su vaša gledišta izražena u vidu retoričkog pitanja.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Na kojoj smo sada stranici?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mi smo sada na stranici 4, od ukupno 8, pasus u sredini, koji je naslovljen: “U primeni džihada” (In the application for Jihad). Vi kažete: “Neizbežno je praviti paralele sa manihejskim komunističkim konceptom socijalističkih oaza, kao zoni mira i kapitalističkih oaza, kao zoni rata. Prepustiću stručnjacima da izračunaju da li islam ili komunizam mogu da tvrde da su postigli veći uspeh kao ogromna mašinerija za ubijanje hrišćana.” Moram da vam postavim pitanje, gospodine Džatras. Da li vam je ikada palo na pamet da je izražavanje mišljenja na ovaj način neodgovorno?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da li želite da vam dam dokumente na osnovu kojih ja baziram svoje tvrdnje?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Postavio sam vam jednostavno pitanje. Da li vi smatrate da je izražavanje mišljenja na ovakav način neodgovorno?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Ja mislim da je odgovorno sve-

dočiti o nečemu što je istorijski tačno. Postoji razlog zašto nema hrišćana u severnoj Africi, zapadno od Egipta (Egypt), niti ih ima više u Anadoliji (Anatolia). Oni nisu nestali u zemljotresu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ako vas pitam o odgovornosti, da li vi mislite da je dobro baviti se ovakvim činjenicama na ovakav način? Ja, svakako, nisam ovde da bih na takav način vodio o njima debatu.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Mislim da činjenice imaju svoje sopstveno opravdanje bez obzira šta one govore, bez obzira koliko su neprijatne. Želim samo da kažem da ono što deluje veoma šokantno, možda je uobičajeno po islamskoj ideologiji i da se ne izražava na mnogo neuobičajeniji način od onog kojim se ja izražavam i to se, možda, izražava na jedan pozitivan i ponosan način.

SUDIJA ROBINSON: Da li, takođe, postoje istorijski dokazi da bi se potkrepilo mišljenje da je islam proizvod bezvernog arapskog bezbožnog stanovništva?

SVEDOK DŽATRAS: Da, rekao bih dve stvari. Ja sam hrišćanin i čak i u hrišćanskim terminima vrlo često govorimo o precima paganima koji su se nalazili u duhovnoj tami, i o prihvatanju hrišćanstva kao nečega što je donelo prosvetljenje. Ne znam da li u Evropi to može da se kaže, ali to se može reći u Americi i to je prihvatljivo. Isto tako je prihvatljivo kritikovati nekakvu veru. Imamo slučaj feministkinja, na primer i one se ne ustručavaju da opisuju hrišćanstvo kao jedan užasno opresivan patrijarhalan sistem i, jednostavno i one su potpuno slobodne da izraze to svoje mišljenje. Sudeći o paganskom poreklu islama, želim da ukažem da ne postoje istorijski dokazi o tome da je Avram napravio Ćabu i Muhamed sam upućuje na njegovu rodbinu koja je živela u Meki (Mecca) i kult koji je ustanovljen na osnovama idolatrije. Mislim da je to samo po sebi dokaz.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najis, ne znam koliko vam vremena još treba.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Treba mi još par minuta zato što mislim da ću za još jedan dokument da tražim da bude stavljen kao dokazni predmet. Međutim, možda bi najbolje bilo da sada idemo na pauzu.

SUDIJA ROBINSON: U redu, sada ćemo da idemo na pauzu od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Džatras i gospodine Najs, imam nešto što bismo mogli da nazovemo zvaničnom pritužbom prevodioca. Oni nisu u mogućnosti da vas prate tako da morate da se pridržavate pravila i da pravite pauzu između pitanja i odgovora.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mislim da su mi prevodioci uputili crveni karton. Izvinio sam se jednom prevodiocu, a moram da se izvinim i ostalima. Nemam ništa protiv da me ispravljaju i upozoravaju. Ponekad mi je jasno da je problem to što oni ne mogu da interвениšu i da me uspore. Dakle, gospodine Džatras, ja sam napravio grešku, a ne vi. U preostalih nekoliko minuta koja su mi ostala za pitanja ću da se trudim da govorim sporije. Imam još tri pasusa iz ovog dokumenta koji nosi naslov "Žurnal pravoslavnog mišljenja". Molim vas da okrenete stranu 6 tog dokumenta. Na sredini ćete da vidite pasus koji počinje rečima "na primer" i nastavlja se "1993. godine jedan broj rimokatoličkih, protestanskih i anglikanskih predstavnika u Americi je zagovarao vojnu intervenciju u korist islamskog režima u Sarajevu. Mi smo ubeđeni da ne postoje samo razlog ... da se upotreni sila radi zaštite bespomoćnih ljudi u Bosni, protiv agresije i ..."

SUDIJA ROBINSON: Da li ste rekli da ne postoji razlog?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, "ima pravednog razloga da se brani

bespomoćni narod u Bosni protiv agresije i varvarizma koji uništavaju temelje društva i ugrožavaju veliki broj ljudi', napisao je predsedavajući američke katoličke konferencije." Gospodine Džatras, želim da budem siguran da sam shvatio vaš članak. Rečenica koju ću upravo da pročitam je vaša rečenica, a ne ono što je napisao neko drugi. Ta rečenica, ili fraza, zato što je pre nje zarez, glasi: "U to vreme, Muslimani, koji su tražili intervenciju, ne samo da su pekli naživo srpske ratne zarobljenike koji su bili nabijeni na kolac, već su klali rimokatoličke Hrvate, na stotine njih, u ofanzivi u srednjoj Bosni." Da li je to bila vaša rečenica?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da, jeste.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li se to odnosi na Muslimane u Bosni?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da, odnosi se na njih.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim vas, pomozite nam ako imate dokaze da su ljudi nabijeni na kolac, da su se naživo pekli, da bismo te dokaze iskoristili.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Video sam fotografije koje je napravio japanski fotograf, na kojima se vidi jedan ratni zarobljenik u Bosni, Srbin, koji je bio naživo spaljen i nabijen na kolac, a čuo sam, takođe i svedočenja Srba o sličnim zverstvima. Želim i da vam nešto kažem u vezi vašeg ranijeg pitanja, da li sam putovao po regionu. Ne, nisam, ali sam redovno primao u svoju kancelariju ljude iz tog regiona, Hrvate, Albance i Muslimane. Isto tako sam primao ljude iz srpske zajednice. Više su mi dolazili posetioци iz srpske zajednice, uključujući svojevremeno i gospodina Labusa, gospodina –inđića, gospodina Koštunicu i mnoge druge političke vođe koji su bili opozicija gospodinu Miloševiću. Ono što ja želim da kažem, a što je u skladu sa onim što sam rekao ranije, da se, u stvari, odvijao jedan ružan rat i da je taj rat u kome je bilo mnogo zločina, predstavljen kao moralna predstava, gde je jedna strana imala monopol krivice, a nije ništa propatila. Što se tiče Hrvata u srednjoj Bosni, primao sam posete. Jedan je, u stvari, posetio Komitet za međunarodne odnose i

ja sam, zajedno sa članovima komiteta prisustvovao tom sastanku. On se zvao gospodin Pregarčić, u to vreme savetnik Mata Bobana u Herceg-Bosni. On mi je davao opis. To je bilo negde 1993. godine. Pokušavam da se setim da li je to bilo na proleće, ili na leto. Ovo je bilo u periodu koji se odnosio na politiku zelenog svetla, kada je došlo do sukoba između Hrvata i Muslimana u Bosni i kad su Muslimani preuzeli ofanzivu protiv Hrvata. U muslimanskoj vojsci su bili i borci džihada. Tada su počinjeni veliki zločini. Mogu da vam kažem da nije bilo nikavog interesa ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ne želim da vas prekidam, da ne bi izgledalo kao da baš hoću da vas prekinem, ali mislim da je vaš odgovor duži nego što je potrebno da bi se odgovorilo na pitanje koje sam postavio. Da se vratimo na samo pitanje. Vi ste, naravno, jedan obrazovan i rečit čovek, zar ne?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Postoji mišljenja koje bi tako nešto potvrdilo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I vi možete da izazovete jednu reakciju, kao što ćemo da vidimo, kad držite javne govore. Želim da mi odgovorite na moje prethodno pitanje: da li mislite da ste na osnovu materijala koji ste primali i, naravno, ako taj materijal postoji i ako ga dobijemo, mi ćemo moći ga koristimo u odgovarajućim slučajevima, ali da li mislite da je razumno i prikladno u vreme verskog i etničkog sukoba da prezentirate sliku na taj način, na osnovu raspoloživog materijala, kako se srpski ratni zarobljenici nabijaju na kolac i živi bacaju u vatru i spaljuju?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Ja mislim da je to komparativno i da to nije ništa veća hiperbola od one da Srbi ubijaju nevine Muslimane jednostavno na osnovu njihove vere, što je bio glavni diskurs u to vreme.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači dva nedela čine jedno nedelo ispravnim i to po mišljenju jedne obrazovane osobe, kao što ste vi?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Ne, ja ne smatram da je to nešto

što je negativno, mislim da je karakterizacija činjenice da je bio rat. Takođe, ima jako puno muslimanskih izvora sa ovakvim sličnim informacijama. Smatralo se da se radi o zemlji džihada, na osnovu onoga što je iz Bosne dolazilo, verujem, iako ja nisam tamo bio prisutan, ali sudeći po dostupnim izveštajima, koje se tiču tajne saradnje, o čemu se pisalo u "Vašington postu".

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možemo li da pogledamo dno ove strane, u pretposlednju referencu. To se nalazi šest redova od kraja. Tiče se poređenja religija: "Ja ne mogu da shvatim kakve duhovne vredosti bilo kakav hrišćanin deli sa nekim čija je ideja blaženstva ako tuca ogromnu paradu veoma zgodnih furija koje se nalaze u muslimanskom raju." Mislim da možemo da pretpostavimo, ali nam, molim vas, recite šta reč "*boinking*" znači u ovom članku?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: "*Boinking*" je reč koja opisuje seksualni čin. Rekao bih da je to malo prosta reč, ali ne i obscena, koja je namerno izabrana. Moja poenta, pošto se bavimo komparativnim religijskim studijama, da se iznose razlike u moralnom i duhovnom sadržaju onoga što hrišćanin očekuje u zagrobnom životu i njegovog standardnog mišljenja. Preporučujem vam da pogledate standardne muslimanske izvore i prema tome, to isto govore samoubice koje podmeću bombe u Izraelu (Israel), o tome šta su njihova očekivanja zauzvrat zato što izvršavaju takvo nekakvo delo – shahid (šahid). Rekao bih da je to gruba observacija, tačnije, observacija proste stvari, zato sam izabrao prostu reč da bih izrazio tu observaciju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sada idemo na poslednju stranu, na njena poslednja četiri reda. Ovo je vaša teza: "U isto vreme, u svetlu sve veće muslimanske imigracije u zapadne zemlje, zapadni hrišćani će ubrzo da otkriju, možda brže nego što misle, imajući u vidu prirodni priraštaj na zapadu, da je suočavanje sa islamskim napredovanjem, kao što je uvek bilo za istočne hrišćane, jednostavno pitanje fizičkog opstanka, ali tada će možda da bude već prekasno i za zapad." U tom pasusu, vi se pozivate na različit prirodni priraštaj hrišćana i muslimana.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da, reč je o prirodnom priraštaju i imigraciji.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Moram da kažem da vi svoju inteligenciju koristite na širenje straha, što se vidi iz vašeg članka.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Ponovo bih vam preporučio, gospodine Najs, da pogledate muslimanske izvore koji kažu tačno ono što sam ja ovde rekao, sa namerom da u roku određenog vremenskog perioda, nekoliko dekada, Sjedinjene američke države, Velika Britanija (Great Britain) i druge evropske države postanu Šaria (Shari'a), kada se u njima postigne određeni demografski rast. To možda nije mudro sada da se politički ističe, ali smatrao sam da je potrebno izneti takvu viziju. Jednostavno, na to skrećem pažnju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Alternativni pristup onome što vi kažete je vaša želja da širite negativna gledišta o čitavim grupama ljudi, u ovom slučaju o muslimanima, čime započinjete proces dehumanizacije, kada ih gledate kao jednu grupu ljudi koji imaju nepoželjne karakteristike.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Ja govorim o jednoj ideologiji.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim da odgovorite na moje pitanje. Vi znate šta ja mislim kada kažem dehumanizacija. Način na koji se o ljudima govori na ovakav našin, započinje proces dehumanizacije, zar ne?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da, ako je ono što vi kažete tačno, ali to nije tačno. Sasvim suprotno. Ako čitate muslimanske tekstove o tome kakav je status "adeni" po Šariji, onda su potencijalni "adeni" (nemuslimani) oni koji su dehumanizovani. Upravo u svojoj ulozi kao član političkog komiteta, vrlo često sam primao ljude iz Egipta, Sudana (Sudan), koji su bili podvrgnuti šerijatskom pravu. Oni su bili dehumanizovani pod jednim ideološkim sistemom, za koji ja mislim da ima vema negativne konsekvence.

TUŽILAC NAJS: Vratićemo se na pitanje dehumanizacije, a sada

molim dokazni broj za ovo.

sekretar: 783.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Još jedan dokazni predmet, na samo jednom listu papira. Možemo da ga podelimo. Bojim se da ga još nismo stavili u naš elektronski sistem. Dok čekamo da se ovaj dokument podeli, podsetite nas, Grci i drugi pripadnici grčkog pravoslavlja su bliski, teritorijalno i verski, Srbima.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A i Crnogorcima.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da, naravno. A i Bugarima, Rusima, Gruzinima. Mi smo iste vere.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dokument koji sada ovde stoji, možemo da ga vidimo i na grafoskopu, je dokument Kongresa srpskog ujedinjenja. Skinuli smo to sa njihovog vebajta.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da, tako je. Već sam ga video.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim da se to stavi na grafoskop. Ovde se opisuje banket na završetku konvencije od 18. do 20. oktobra 1998. godine. Banket je pozdravio krunski princ i predsedik Milo –ukanović iz Crne Gore. Džordž Vojinović (George Vojinovic) je dobio veliki aplauz. Na večeri je održana prezentacija Stele (Stella Jatras) i Džordža Džatrasa (George Jatras), vaših roditelja. Tim putem im je odano posebno priznanje za njihova dela kojim su zadužili srpsku zajednicu u Sjedinjenim državama. Stela neprestano radi na kampanji za srpsku stvar. Ipak, vrhunac večere bio je govor Džejsma Džatrasa, analitičara za spoljnu politiku u senatskom republikanskom komitetu za politiku. U govoru neverovatne elokvencije on je napao celu politiku administracije preme Srbiji. Rekao je da je to kriminalna politika koju je trebalo dovesti pred Haški tribunal. Isto tako, emocionalno je govorio o jedinstvu između američkih, grčkih i srpskih osnovnih vrednosti i kako je ova admin-

istracija izdala te vrednosti. Apelovao je na Srbe da ne napuste svoju svetu viziju carstva nebeskog”.

SUDIJA KVON: Oprostite, gospodine Najs, Pretresno veće ne može to da pronađe.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, izvinjavam se. Radi se o mojoj greški. Niste dobili pravi dokument.

SVEDOK DŽATRAS: Slika je prava, ali tekst nije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, podelili smo pogrešan. Imamo dva slična dokumenta, a meni treba samo jedan. Izvinite, nisam to proverio. Dok čekamo na dokument, da ponovimo neke stvari. Čuli smo da je tom skupu bio prisutan bivši predsednik Crne Gore, Milo –ukanović, vaši roditelji koji su posebno toplo pozdravljeni. Vaša majka je osoba koja neumorno radi u kampanji za srpsku stvar. U govoru koji ste održali, na vrlo elokventat način ste napali celu politiku tadašnje administracije. Rekli ste da je njena politika zločinačka, koju treba dovesti pred ovaj Sud u Hagu (The Hague). Govorili ste na emocionalan način o jedinstvu srpskih, grških i američkih osnovnih vrednosti i kako ih je ova administracija izdala. I zatim ste apelovali na Srbe da zadrže svoju viziju carstva nebeskog. Gospodine Džatras, mogu li ja ponovo da pretpostavim da je ova vrsta pogleda, koju vi izlažete u svojim dokumentima, prihvatljiva vašoj publici?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: O kom dokumentu govorite?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Imamo samo vaš govor.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Vi, dakle, ne mislite na zvanični dokument Senata?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ne. Ne. Moj greška. Mislim na dokument koji smo ranije gledali. U časopisu “Žurnal pravoslavnog mišljenja” se nalaze vaši brojni pogledi. To ste mi već rekli. I da su oni

uopšteno prihvatljivi za Srbe. Da li ste mislili da su vaše misli iz govora prihvatljivi za tu vrstu publike?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Ne, nikako. Govor, čiji tekst ja nemam, držao sam na osnovu mojih beležaka. To je bio spontani govor i ticao se konkretno duhovnih vredosti srpskog naroda i načina na koji se te vredosti odnose prema mojim američkim i grčkim korenima. Isto tako, vi niste pročitali poslednju rečenicu. Pomenuli ste zapaljiv govor, elokvenciju i tako dalje. Pazite, to nisu moje reči, to je ono što piše na veb sajtu. Tako oni karakterišu taj govor. Ja sam, uglavnom, govorio u tom tonu, ali sigurno nisam ulazio u detalje teorije i prakse džihada u poslednjih 14 vekova, tako da ne znam u kojoj meri, konkretno govoreći, bilo ko u publici zna za taj članak i sa čijim delovima bi se složio.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ali da još jednom ponovim. Oni pogledi, koje izlažete u svojim pisanim dokumentima su opšte prihvatljivi?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Mislim da je sigurno univerzalno prihvaćeno u srpskoj zajednici u Sjedinjenim državama, da ih je američka politika nepravedno tretirala i da ih je na jedan nepravedan način izdvojila pripisujući im krivicu za nasilje, koje je izbilo na Balkanu devedesetih, dok su njihove vlastite patnje, nanete kako od strane lokalnih neprijatelja, tako i od Sjedinjenih država, minimizirane i mislim da je to sasvim normalno reći.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Još jedan citat o tri stvari koje želim da istaknem i završiću. Da li je tačno da ste vi, u jednom trenutku, tvrdili da je Majkl Dukakis (Michael Dukakis), bivši američki predsednički kandidat, paganin, zato što ne sledi uputstva pravoslavne crkve u vezi sa abortusom? Znači, vi mislite da je on paganin?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da, svakako.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Hajde da se vratimo na ono na šta se ovaj slučaj odnosi. Molim da se tome da dokazni broj.

sekretar: 784.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Džatras, vi ste ovamo došli da svedočite o bosanskom delu suđenja, o naoružavanju Muslimana, zar ne?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da. Kad je reč o bosanskom delu suđenja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Stav koji je zauzela većina u komitetu, a što ste i vi savetovali, je da se Bošnjaci ostave bez oružja.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Mislite na većinu u izvještaju Kongresa?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Ne, ne uopšte. Ja mislim da su oni apsolutno favorizovali Izetbegovićev režim i oni su samo krivili administraciju što je radila na način na koji je radila, a nije primenila jednu otvorenu strategiju skidanja sankcija na uvoz oružja i na vazdušne udare. Tako ja to shvatam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li prihvatate da je u to vreme cilj Srba, uopšteno govoreći, bio da povećaju teritorije pod srpskom kontrolom u Bosni i Hrvatskoj.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: To zavisi o kojem vremenskom periodu govorite. Prema mom mišljenju o nacionalnim grupama u Jugoslaviji, u vreme kad se ona raspadala, sve su one želele da kontrolišu, sačuvaju, a možda i prošire teritorije. Naravno, mišljenja o tome šta kome pripada bila su različita i zbog čega treba pokrenuti konflikt.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mislim da ne moramo da ulazimo u detalje, ali mislim da su na vas dolazile pritužbe iz administracije u vezi sa vašim mišljenjem, zar ne?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Ne iz administracije. To su bile grupe izvan.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Političari?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Ne, to su bile neke muslimanske organizacije od kojih, imajte na umu da je to bilo pre 11. septembra. Neke od tih organizacija su imale interesantno poreklo. Nakon 11. septembra su tihe.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi kažete da su vas kritikovali ljudi izvan administracije. Na primer, republikanac Dejvid Bonior (David Bonior) iz Mičigena (Michigan) kaže da vaši pogledi u potpunosti iskrivljavaju islam kao veru, da ste vi neinformisani i pristrasni i da bi vas trebalo udaljiti sa bilo kakvog položaja u vlasti, u odseku za međunarodne odnose.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Dejvid Bonior je demokrat iz Mičigena. On nije deo administracije. On je kongresmen.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Izvinjavam se. Znači nije republikanac, već demokrat.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Vi ste rekli da je on u administraciji, ali on nije deo administracije. On je u Kongresu. Izrazio je samo njegovo vlastito mišljenje. Isto tako moram da skrenem vašu pažnju na pritužbe manjine u komitetu, koje su takođe postojale.

TUŽILAC NAJS: Da. Hvala vam.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Kej.

DODATNO ISPITIVANJE: ADVOKAT KEJ

ADVOKAT KEJ – PITANJE: U dodatnom ispitivanju, gospodine Džatras, želeo bih ponovo da se vratimo na ovaj veliki izveštaj kongresnog potkomiteta. Okrenite, molim vas, stranu 536. To je broj pri vrhu, a pri dnu je 275. 536 u gornjem levom uglu, naslov je "Poglavlje III, umešanost Irana u Bosni i Hrvatskoj od 1991. do 1996.

godine" (chapter III, Iranian involvement in Bosnia and Coratia, 1991 to 1996.). Poslednji deo vašeg ispitivanja, gospodine Džatras, bazirao se da je sve ono što ste vi rekli pristrasno, zbog vaših verskih ubeđenja i vi to razumete.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: U jednoj ranijoj fazi unakrsnog ispitivanja pokazani su vam neki delovi mišljenja manjine, u kojima je zauzela suprotan stav u vezu toga da li je politika zelenog svetla Klintonove administracije bila prikladna ili ne?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Tako je.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Nakon toga je izneta tvrdnja da je mišljenje, izraženo u glavnom delu izveštaja, imalo alternativno viđenje, protivno stavu manjine.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Jer se tu radilo, jednostavno, o političkim stavovima.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Idemo onda na prvo pitanje. Recite nam da li je tačno da su se svi složili da je bilo pošiljke oružja iz Irana za Bosnu.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da, mislim da to proističe i iz izveštaja većine i manjine.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Znači, u vezi s tim ne postoji odnos većina-manjina. Većina i manjina se ne slažu oko toga da li je ambasador Galbrajt u vezi s tim postupao dobro ili loše.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Ali činjenicu da se to dogodilo, niko nije osporio.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da, kako ja čitam taj izveštaj. Nikavog spora o tome nije bilo.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Ako pogledamo, onda, onaj deo izveštaja manjine o kome vas je unakrsno ispitivao tužilac, gde piše "Umešanost Irana u Bosni i Hrvatskoj od 1991. do 1996. godine", tu stoji da manjina tvrdi da odgovor da nema instrukcija nije otvorila vrata Iranu da uđe u Bosnu i Hrvatsku. Dakle, da je ta tvrdnja neodrživa. Međutim, nije li tačno da, u stvari, manjina kaže da su uslovi već bili takvi na terenu i pre nego što je Klintonova administracija zauzela stav zelenog svetla.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Ja mislim da oni ovde to kažu i da minimalizuju pozitivni uticaj koji je ta odluka imala na produžavanje postojanja kanala za dopremanje oružja.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Idemo sada na sledeću stranu, 538. Manjina u drugom redu piše: "U Bosni je Iran koristio plan koji je već primenjivao u drugim zemljama s muslimanskim stanovništvom. Taj plan je obuhvatao pošiljke oružja, vojnu podršku, humanitarnu pomoć i osnivanje verskih i kulturnih centara." U sledećem pasusu pod naslovom "Izvori iranske vojne prisutnosti" (Origins of Iranian military involvement), stoji: "Iran je ponudio bosanskom predsedniku Izetbegoviću, ekonomsku pomoć već 1991. godine. Do 1992. godine prvi novinski izveštaj o napadima bosanskih Srba na Vladine muslimanske snage, došli su do Irana. Iranska Vlada je oštro kritikovala akcije Srba." Idemo dalje: "U avgustu 1992. godine, Iran je poslao delegaciju sa zadatkom da utvrdi činjenice." Dalje: "U Bosni se ta delegacija sastala sa višim bosanskim i hrvatskim verskim predstavnicima i političkim vođama kao i sa izbeglicama, bosanskim Muslimanima. O toj poseti se naširoko pisalo u iranskoj štampi i ona izazvala snažnu podršku u javnosti da Iran interveniše i vojno podrži opkoljenom muslimanskom stanovništvu." Ova je nešto oko čega se manjina i većina nisu sporile.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da, mislim da o tome nema nikavog spora.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: U redu, idemo onda na stranu 539 i poslednja četiri reda. "Iran je odlučio da sprovede svoju politiku, jednostrano. Namera Irana je bila da bude mnogo više uključen u situaciju u regionu i tu je nameru imao više od dve godine pre nego što su se ambasador Galbrajt i specijalni američki izaslanik Čarls Redman sastali sa predsednikom Tuđmanom." Zatim, strana 540, opet reči manjine: "Iran je počeo sa tajnom vojnom podrškom tom regionu 1991. godine."

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Mislim da treba još jednu stvar da se kaže, gospodine Kej. 1991. godine, pre proglašenja nezavisnosti i izbijanja pravog rata, muslimanska frakcija u Bosni se već tada naoružavala. Smatram da je to dobra indikacija političke i ideološke orijentacije te Vlade, a ne ono šta se govorilo kada su se iznosili argumenti u prilog američkoj intervenciji.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Sledeća rečenica govori o nečemu o čemu ste vi govorili u vašim dokumentima. "Nakon proglašenja nezavisnosti Bosne početkom 1992. godine, pošiljke oružja iz nekoliko islamskih zemalja, među kojima je i Iran, su došle u Bosnu." Da li je to tačno?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Jeste.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Da li je to još jedna dodatna dimenzija o kojoj vi govorite u svojim izveštajima napisanim za republikanski komitet Senata?

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da. I, opet, ovakvo spominjanje nekoliko islamskih zemalja, a da se te zemlje zapravo ne spomenu, mislim da se iz toga može zaključiti, iako ne mogu činjenično tvrditi, da je to mreža koju je, uglavnom, finasirala Saudijska Arabija.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Sledeći pasus. Septembar 1992. godine: "Iranske isporuke dolazile su u Hrvatsku." Hrvatska i Iran napravile su dogovor o zajedničkim interesima. "Ovaj izveštaj potvrđuje da je Iran slao oružje snagama bosanskih muslimana, preko Hrvatske." Tu

postoje još neki detalji. Neću sada sve da ih čitam. Tu se govori o njihovom *modus operandi*. Spominje se jedan egipatski teretni brod i istovar tereta u Turskoj (Turkey). Dakle, da to sažmemo. Ni manjina ni većina nisu osporile osnovne modalitete kojima je oružje dolazilo u Bosnu.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Ne, nisu. Većina neslaganja, barem kako ja to vidim, je, usko gledajući, koliko je zeleno svetlo samo po sebi bilo važno u omogućavanju transfera oružja i kakva je pravna definicija te operacije, da li je to bila tajna operacija i kako je administracija trebala da se postavi prema zakonodavnom ogranku vlasti.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Znači, to je tek politički argument kojim jedna strana okrivljuje drugu.

SVEDOK DŽATRAS – ODGOVOR: Da. Mislim da je to slučaj.

ADVOKAT KEJ: Hvala, nemam više pitanja. Želio bih sada da se ti dokumenti uvrste u dokazne predmete. Mislim da je najbolje da tome damo jedan dokazni broj, kao više tabulatora, kako bismo ove dokumente zadržali zajedno, sa čim bi se, verujem i sekretar složio. Sledeći dokazni broj Odbrane je ...

sekretar: D245.

ADVOKAT KEJ: D245. U redu. Molim da se ovi dokumenti stave zajedno i da budu označeni tabulatorima od 1 do 8, sa onom numeracijom kojom smo ih već označili.

SUDIJA ROBINSON: Šta je onda 245?

ADVOKAT KEJ: Čitav skup predmeta. Znači, ovaj glavni, veliki izveštaj ima broj tabulatora 1, a ovi ostali od dva o osam.

SUDIJA ROBINSON: Podsećam da postoji prigovor tužioca na uvrštenje ovog dokumenta u dokazne predmete.

ADVOKAT KEJ: Da, dozvolite mi da nešto kažem o tome. Ovaj izveštaj se u ispitivanju ovog svedoka vrlo ekstenzivno koristio. I kao što je demonstrirano u dodatnom ispitivanju, razlog zašto on treba da bude uvršten u dokazne predmete je taj zato što se odnosi na osnovne teze odbrane optuženog. Mi smatramo da taj izveštaj, svakako, trebalo da se uvrsti u spis o ovom predmetu.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS: Mislim da ne treba da ponavljam svoje prigovore. To sam već objasnio u polovini ispitivanja, odgovarajući na vaša pitanja. Meni se čini da ovaj materijal nema apsolutno nikakvog značenja za ovaj predmet i ja se sad ne žalim. Ali ukoliko se sad svi budemo bavili ovako opsežnim dokumentom, to će da bude mnogo posla. Ipak, na Sudu je da to odluči.

SUDIJA ROBINSON: Dobro, ali dokazna težina je, ipak, druga stvar. Dopuštamo uvrštenje ovih dokumenata u spis. Gospodine Miloševiću, imate li vi neka konkretna pitanja o određenim stvarima?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, skrećem vam pažnju na jednu očiglednu činjenicu. Vi ste tri dana potrošili za dva svedoka. Ja imam na spisku 1600 svedoka. Ovo sve što se događa samo pokazuje da je reč o jednom nastojanju da se razvodnji i osakati moja odbrana. Ja vas upozoravam da ste dužni da preispitate svoju odluku da mi vratite ...

SUDIJA ROBINSON: Ovo nisu prikladni komentari. To samo ukazuje da postoji potreba da stupite u kontakt sa gospodinom Kejom i da mu date uputstva, onda kada smatrate da treba da ih date.

ADVOKAT KEJ: Časni Sude, pre nego što završimo današnju sednicu, želeo bih da spomenem još jednu stvar. Želio bih da Sud zna kakav je razvoj događaja i da bi mogao, takođe, da reši ovo što je rekao gospodin Milošević. Za ovu nedelju kontaktirana su tri svedoka,

prema rasporedu podnetom u ime gospodina Miloševića i predviđeno je vreme za prva tri svedoka, a to su profesor Avramov, gospodin Džastras i treći svedok, profesor Čosidovski (Michel Chosudovsky). Sva ta tri svedoka trebala su da zauzmu tri dana suđenja. Međutim, vremena koja su ovde navedena, odnose se samo na glavno ispitivanje, a ne podrazumevaju i unakrsno ispitivanje.

SUDIJA BONOMI: Pre nego što nastavite, gospodine Kej, upravo ste rekli nešto suprotno onome što je rekao gospodin Milošević.

ADVOKAT KEJ: Da.

SUDIJA BONOMI: On je reko da se produžava svedočenje ovih svedoka kako bi se on lišio prava da kasnije poziva druge svedoke.

ADVOKAT KEJ: Upravo zato, jer je možda kritika bila upućena meni. Treći svedok, profesor Čosidovski, za koga je navedeno da će da bude ispitivan četiri sata, nije danas došao na Sud. Ja sam s njim razgovarao telefonom u sredu ili u utorak popodne i on nije želeo da dođe, a da pre toga ne razgovora sa gospodinom Miloševićem. Uspostavljena je veza između njih dvojice, kako bi mogli da razgovaraju. On nije želeo da dođe na moj zahtev, zato što je smatrao da je pitanje pravnog zastupanja optuženog pitanje koje njega, na neki način, sprečava da svedoči u odbranu gospodina Miloševića. Ja sam pokušao da ga uverim da je u interesu optuženog, a i u interesu samog svedoka da dođe ovamo i da svedoči o stvarima koje idu u prilog odbrani optuženog. Više od toga, u ovom trenutku, ne mogu da uradim. Znači, svedoci koji su pozvani za ovu nedelju, su pokrili vreme koje nam je na raspolaganju. Ja mogu da nastavim sa radom brže ili sporije. Postoji više različitih načina da se to obavi. Pokušaću da radim prema vremenskom rasporedu koji se poklapa sa listom svedoka koju je podneo sam gospodin Milošević. To smo uspeli da uradimo ove nedelje. Imam probleme u odnosu na sledeću nedelju. Imamo svedoke koji su rekli da mogu da dođu sledeće nedelje. Prvi od njih je gospodin Riškov (Nikolai Ivanovich Ryzhkov), sa kojim

sam bio u komunikaciji. Dobili smo od njega i jedan dopis kojim kaže da on odbija da se pojavi u procesu suđenja, jer on smatra da dodeljeni advokat ima pravo da prima i ispituje svedoke koje on, advokat, smatra prikladnim, a neki se ljudi, pravni stručnjaci, ne slažu sa onim što se dogodilo. Želeo bih da izjavim da mi pozivamo sve svedoke gospodina Miloševića da sarađuju, jer ako oni ne dođu i ne svedoče, time neće koristiti tezama Odbrane. A ako dođu, koristiće. U interesu optuženog je da ti svedoci dođu i svedoče. Navesti odluku Suda kao razlog da se ne dođe i da se pred ovim Sudom ne svedoči, nije impresivno.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Kej, izvinjavam se što vas prekidam. Mislim da nije potrebno još da zadržavamo svedoka. Gospodine Džatras, hvala vam što ste došli u Hag da svedočite. Završili ste sa svedočenjem i možete da idete.

SVEDOK DŽATRAS: Hvala.

ADVOKAT KEJ: Hvala vam, Časni Sude. Kao što sam rekao, mi ne mislimo da je ta javna izjava pozitivna zato što, kad se neko ovde poziva da svedoči, očekuje se da svedoči u korist Odbrane. Izjava gospodina Riškova dovodi u pitanje nepristrasnost postavljenog branioca, što, jednostavno, ne možemo da dozvolimo. To nije istina. Nadamo se da smo svojim radom ove nedelje demonstrirali kako se ozbiljno bavimo time da opovrgnemo navode optužnice. Sada bih želo jasno da kažem svim svedocima koji se nalaze na spisku, koji je sastavio optuženi, da su dobrodošli da dođu da svedoče. I mi pozivamo svedoke sa spiska koji je podneo optuženi, zato što, na taj način želimo da radimo. To je sve što sam imao da kažem i siguran sam da Pretresno veće podržava naše napore u ovom smislu.

SUDIJA ROBINSON: Svakako. Sad ćemo da prekinemo sa radom na 15 minuta ... 10 minuta. Napravićemo pauzu od 10 minuta i onda ćemo da nastavimo s radom.

(pauza)

SUDIJA ROBINSON: Sobzirom na kometare koje je malopre izneo gospodin Kej, dozvolite mi da kažem sledeće: ne sme se pre-naglašavati spremnost Pretresnog veća da se drži jednog fleksibilnog pristupa, kada je u pitanju izvođenje dokaza Odbrane, tako da bismo bili sigurni da će se sva relevantna pitanja koja optuženi želi da istraži, obraditi u ovom predmetu. Zbog toga, mi smo više puta izjavili da ćemo da razmotrimo mogućnost da dozvolimo optuženom da vrši i glavno i dopunsko ispitivanje svedoka, pored onog koga obavlja dodeljeni branilac. Branilac je učinio jedan odlučan napor da se konsultuje sa optuženim o izvođenju dokaza, ali je, do sada, optuženi odbio bilo kakvu diskusiju. Pretresno veće apeluje na sve svedoke koji se nalaze na spisku optuženog, da se stave na raspolaganje, kako braniocu tako i Pretresnom veću, tako da bismo bili sigurni da će se izvesti svi dokazi Odbrane. Ukoliko odbijanje optuženog da saraduje sa postavljenim braniocem dovede do toga da materijal, relevantan za njegovu odbranu, ne bude prezentiran Pretresnim većem, onda će odgovornost za to da snosi optuženi. Gospodine Miloševiću, da biste izbegli svaku mogućnost da do toga dođe, mi apelujemo na vas da tokom sledećih nekoliko dana pažljivo razmotrite ovo, da se sastanete sa dodeljenim braniocem, da prodiskutujete o situaciji, čak i u najširim principima, s tim da se dogovorite o nekom zadovoljavajućem mehanizmu koji će da vam omogući da i vi, takođe, učestvujete u izvođenju vaših dokaza, u meri u kojoj to dozvoljava vaše zdravlje. Ukoliko ova ponuđena mogućnost optuženom da učestvuje u izvođenju svojih dokaza ne bude iskorištena, Pretresno veće će, bez obzira na to, nastaviti sa suđenjem i niko ne može da prigovori da je to bilo nepravedno. Naglašavamo da su učinjeni koraci koji su trebali da obezbede zaštitu vašeg zdravlja, ali i izvođenja vaših dokaza na najefikasniji način, da se suđenje vodi na pravedan način i da bude završeno u razumnom periodu. Sada prekidamo sa radom.

ADVOKAT KEJ: Časni Sude, jako se izvinjavam, ali moram da

skrenem vašu pažnju na ono što mi je rekla gospođa Anoja (Anoya), koja je oficir za vezu Sekretarijata (Registry). Dakle radi se o tome da treba da zasedamo u ponedeljak, a imamo problema sa svedocima. Mi pokušavamo da dovedemo svedoka iz Kanade (Canada). Već sam ranije spomenuo profesora Čosidovskog. On bi hteo da se sastane sa gospodinom Miloševićem, a i mi bismo, takođe, hteli da se sastanemo sa njim. U ovom trenutku radi se na tome da pokušamo da reorganizujemo sve ovo. Takođe, ne znamo da li on može da dođe tokom vikenda. Tokom vikenda je, uopšte, teško raditi sa svedocima, u ovim našim uslovima. Nama bi bilo od velike pomoći ukoliko bismo zasedali sledeće nedelje u utorak, sredu i četvrtak, tako da imamo slobodan ponedeljak, kako bismo izvršili pripreme. Znam da je Pretresno veće još ranije odredilo da će se raditi u ponedeljak, utorak i sredu, što je nas veoma iznenadilo.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Kej, radićemo u utorak i sredu i naćićemo, nekom drugom prilikom, još jedan dan da bismo nadoknadili ponedeljak, koji nećemo da radimo. Gospodine Najs, da li vi imate nešto da kažete?

TUŽILAC NAJS: Ne.

SUDIJA ROBINSON: Prekidamo sa radom.

Utorak, 14. septembar 2004.
Svedok Roland Keit (Roland Keith)

Otvorena sednica
Optuženi je pristupio Sudu
Početak u 9.08 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Kej (Kay), izvolite.

GLAVNO ISPITIVANJE: ADVOKAT KEJ

ADVOKAT KEJ: Časni Sude, pre nego što pozovem prvog svedoka, a to je gospodin Roland Keit (Roland Keith), želim da skrenem pažnju na još jednu stvar koju ću da spomenem na kraju njegovog svedočenja. Svedok je ovde, dostupan i prvo on treba da se ispita. Stvar, o kojoj želim da diskutujem je u vezi sa žalbom optuženog na odluku o tome da se ne brani sam. Kao što Pretresno veće zna, mi smo zatražili sertifikat da možemo da podnesemo žalbu na tu odluku. To smo dobili u petak i nakon što ovaj svedok završi sa svedočenjem, želimo, takođe, da postavimo i pitanje o suspenziji postupka, dok Žalbeno veće ne reši ovo pitanje, po žalbi. Ja sam jutros obavestio Tužilaštvo o tome.

SUDIJA ROBINSON: Hvala, gospodine Kej. Hajde da prvo saslušamo svedoka, a nakon toga ćemo time da se pozabavimo.

ADVOKAT KEJ: To sam sada spomenuo samo zato da bi Pretresno veće to unapred znalo. A sada molim da se u sudnicu uvede gospodin Keit.

SUDIJA ROBINSON: Svedok dolazi direktno iz Kanade (Canada), zar ne?

ADVOKAT KEJ: Već je stigao. Nisam siguran da li je ... Evo ga.

SUDIJA ROBINSON: Molim svedoka da pročita svečanu izjavu.

SVEDOK KEIT: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine.

SUDIJA ROBINSON: Sada možete da sednete.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Vi se zovete Roland Keit, zar ne?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Tako je.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Vi ste državljanin Kanade?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Tako je.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Recite nam sada nekoliko podataka o vama, gospodine Keit. Vi ste bili oficir u kanadskoj vojsci?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Koliko dugo?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Bio sam oficir u kanadskoj vojsci 32 godine.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: I kada ste tamo završili službovanje?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: U vojsci sam radio u nekoliko navrata. Prvi put sam je napustio 1982. godine. Nakon toga sam otišao na usavršavanje, na postdiplomske studije iz istorije. Zatim sam se vratio u vojsku i proveo još četiri godine, od 1987. do 1991. godine.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: U trenutku penzionisanja imali ste čin kapetana?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Tako je.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Postali ste član posmatračke misije na Kosovu 1999. godine?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Onu koju zovemo KVM, Kosovska verifikaciona misija (OSCE Kosovo Verification Mission).

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Tako je.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Kada ste prvi puta stupili u tu misiju?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Kontekst moje službe u KVM je bio sledeći: u leto 1998. godine došle su do mene prve informacije da će takva služba biti formirana. Aplicirao sam i krajem 1998. godine moja Vlada je stupila u kontakt sa mnom i rekli mi da su moju biografiju i moju molbu prosledili. Nedugo posle posle Nove godine, početkom 1999. godine dobio sam informaciju da sam dobio poziciju u OEBS-u (OSCE, Organization for Security and Cooperation in Europe), tačnije u Kosovskoj verifikacionoj misiji.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Da li ste stigli na Kosovo prve nedelje februara 1999. godine?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Vi ste prošli kroz četvorodnevnu obuku, oko 9. februara.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Tako je.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Da li ste išli u Prištinu (Prishtine) 12. februara i tamo proveli dva dana?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Mislim da je tako.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Zbog čega ste išli u Prištinu?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Dobio sam poziciju u prištinskom regionalnom centru (Prishtina Regional Centre) i prištinskom Koordinacionom centru KVM (Prishtina Coordination Centre of the

Kosovo Verification Mission). To se dogodilo u tom kratkom vremenskom periodu.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Jeste li pre toga vremena ikada službovali na Balkanu?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ne. To je bio moj prvi susret sa Balkanom.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Da li ste u vašem prethodnom vojničkom iskustvu imali dužnosti posmatrača u drugim zemljama?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da. Sredinom sedamdesetih dva puta sam služio kao vojni posmatrač Ujedinjenih nacija (United Nations) na Sinaju (Sinai), na Sueckom kanalu (Suez Canal), na teritoriji koja se tada nalazila pod nadzorom Ujedinjenih nacija, a što je obuhvatalo i Liban (Lebanon).

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Jeste li, pre toga, na samom početku vaše karijere, proveli neko vreme na području Sueca?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da, kao mladić bio sam veoma ponosan što sam služio u jednom kanadskom oklopnom izviđačkom vodu (Canadian Armoured Reconnaissance Squadron), pod komandom generala Bernsa (Burns). To je, u tom trenutku bila jedinica Ujedinjenih nacija za brze intervencije 1 (United Nations Emergency Force 1). Bilo je to veoma interesantno iskustvo.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Vratimo se sada na Kosovo. Vi ste u Hag (The Hague) doneli neke dokumente. Želeo bih prvi od tih dokumenta da pokažem Pretresnom veću, jer će nam to pomoći da se ponovo upoznamo sa problematikom. Taj prvi dokument je karta Kosova na kojoj se u centru nalazi Priština. Molim da se taj dokument podeli po sudnici i da se jedan primerak da svedoku.

prevodioci: Molimo da govornici prave pauzu između pitanja i odgovora. Hvala.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Kej, da li ste čuli molbu prevodioca da pravite pauzu između pitanja i odgovora. To isto kažem i svedoku.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Da, hvala. To je ono o čemu sam sa vama juče pričao. Moramo da budemo pažljivi kako ne bismo govorili u isto vreme i preklapali pitanja i odgovore. Naravno, krievica je samo moja, jer sam uradio ono što sam vam juče rekao da ne smete da radite. Dakle, pogledajmo sada ovu kartu. U sredini vidimo Prištinu. S leve strane vidimo Kosovo Polje (Fushe Kosove), malo iznad Oblič (Obiliq), a sa leve strane Glogovac (Glogoc). Molim vas da potvrdite: iskaz koji planirate da date odnosi se, u najvećoj meri, na područje, zapadno od Prištine, zar ne?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Tako je.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Molim vas da nam kažete nešto o vašoj službi, koja je počela nakon što ste se upoznali sa situacijom u Prištini. Zatim ste otišli u Glogovac, zar ne?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Recite Pretresnom veću, kakve su okolnosti bile sredinom februara, kad ste stigli u Glogovac? Što ste tamo videli?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: U trenutku kada sam tamo došao sredinom februara 1999. godine, Glogovac je bio mali srpski, oprostite, jugoslovenski grad sa nekih šest do sedam hiljada stanovnika, predominantno naseljen Albancima, ili potpuno naseljen Albancima. U okolini se nalazilo nekoliko manjih sela. Koliko znam, sva su ta sela u potpunosti bila albanska. U gradiću se nalazila jedna mala stanica MUP, paravojnih formacija u jednoj staroj fabrici. Rutinske patrole i rotacija osoblja MUP dešavale su se svakodnevno. Isto tako, po zalasku sunca, često bi se obavljale patrole. Išlo bi se u Glogovac da se poseti ta stanica MUP. Gradsku okolina su činila sela prema severoistoku, istoku i prema jugu, prema Komoranu (Komaran). Ukoliko vidite Komorane, to je jedno malo selo na raskršnicu puta

Priština-Peć (Peje). U okolini se nalazi selo Lapušnik (Llapushnik). To selo i sva sela južno u toj dolini bila su naseljena Albancima. U svim tim selima su organizovane, ono što bih nazvao seoskim stražama. To su, u stvari, bili pripadnici OVK (UCK, Ushtria Clirimtare e Kosoves), koje su vlasti nazivale teroristima. Oni su bili u svim selima i oni su imali bunkere i kontrolne punktove na putevima, koji su vodili u i van sela. Jugoslovenske i srpske snage nisu počinile nikakve zločine, niti su u to vreme napadale ova sela. Koliko ja znam, one su se držale puta koji je vodio u i izvan Glogovca, kao i glavnim putem Priština-Peć, putem za Orahovac (Rahovec), koja vodi dalje prema Prizrenu (Prizren). To je, dakle, bio moj utisak o području Glogovca. Bilo je incidenata koji su se desili. Jedan od njih čak i dan pre mog dolaska. Jedan čovek je ubijen južno od Glogovca. Nisam učestvovao u istrazi tog incidenta, niti sam se kasnije bavio njime, ali, koliko znam, radilo se o odmazdi, o lokalnom napadu jedne, ili druge strane.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Koliko dugo vremena ste proveli u Glogovcu?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Nemam ispred sebe u ovom trenutku tačne datume, gospodine Kej, ali mislim da sam tamo bio, otprilike, nedelju dana.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Vidim da ste u jednom od vaših prethodnih odgovora rekli da se MUP nalazio u zgradi, koja je pripadala paravojnim formacijama? Jeste li to rekli?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: U Glogovcu?

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Da.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da, mislim da sam rekao da je ekipa MUP u Glogovcu bila vojno utvrđena u jednoj staroj industrijskoj zgradi.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Kada je reč o tome šta ste videli te nedelje u Glogovcu, recite nam jeste li приметили da su MUP ili Vojska

Jugoslavije inakoji način zloupotrebljavali ovlašćenja ili bilo koje drugo telo, povezano sa srpskim vlastima?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ne. Te nedelje, kada sam bio u Glogovcu, kao što sam već rekao, bilo je malo vojske. Bilo je nekih pokreta bornih vozila pešadije u i izvan Glogovca, kao i manji broj drugih vozila, sve za jedan vod. Vojska Jugoslavije je, uglavnom, bila u kasarnama, ukoliko se izuzmu neki pokreti glavnim putevima. Što se tiče MUP, već sam rekao da su oni imali rutinske patrole po putevima u domenu njihove nadležnosti. Isto tako imali su i kontrolne punktove na glavnom putu. Mislim na put Priština-Peć, kao i unutar zone odgovornosti Glogovca. Njih je bilo, otprilike, jedan ili dva na dan, na glavnom putu za Glogovac. Uspostavljali bi privremenu kontrolnu tačku gde bi pregledali sve ljude koji tuda prolaze. Posmatrao sam više takvih operacija. Nikada nisam primetio da je bilo nekog zlostavljanja, niti sam primetio da se bilo kome, ko je tuda prolazio, fizički naudilo. Međutim, prilikom razgovora sa, uglavnom, albanskim stanovništvom iz te oblasti koje smo pitali da li imaju poteškoća u kretanju tim područjem i da li ih neko zlostavlja, rekli su da su bili slučajevi da su nekom oduzeti neki od dokumenata, a da su neki kratko vreme bili pritvoreni. Možda preko noći. Ali, ja lično nisam vidio nikakvo zlostavljanje, fizičko, ili ponašanje koje bi na bilo koji način naudilo lokalnim stanovnicima, koji se bave svojim zakonitim poslom. Lokalni, kako bih rekao, lokalne straže OVK, odnosno teroristi, koliko je meni poznato su se, takođe, zadržavali u svojim selima.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Vi ste opisali da je OVK imala mrežu lokalnih straža u okolinim selima. Kada govorimo o OVK, o kojoj jačini i snagama govorimo, a koje ste vi mogli tamo da vidite.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Po mojoj proceni, to su bile lokalne snage, u jačini od možda desetak madića. Ponekad ih je bilo i više, ali, čini mi se, da su oni bili lokalni stanovnici i da nisu bili deo nikave ofanzivne, glavne grupe OVK.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Da li ste vi, nakon toga, uspostavili lokalnu kancelariju u Kosovu Polju?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da, to je tačno. Bio sam upućen u Glogovac s tim da se podrazumevalo da ću ja preuzeti vođstvo u toj lokalnoj kancelariji. To se nije desilo. Otprilike, posle nedelju dana od mene su tražili da preuzmem odgovornost da se otvori lokalna kancelarija po uputstvima prištinskog koordinacionog centra i Regionalnog centra u Kosovu Polju (Regional Centre at Kosovo Polje). To je bio novi tim, koji nije postojao u doba kada sam ja imenovan na taj položaj.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Vi ste sa sobom, na Sud, doneli nekave beleške, koje ste vodili u to vreme. Da li je to tačno?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da, tako je.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: A odakle potiču ove beleške?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ja sam ih sam napravio i to su, u stvari, nedeljni rezimeji. Mislim da na to mislite. Oni su zasnovani na dnevnim izveštajima koje smo pravili moj tim verifikatora i ja, a koji su bili upućivani u prištinski koordinacioni centar svakodnevno. Nedeljne izveštaje sam sačinjavao ja, kako bih rezimirao ono što piše u dnevnim izveštajima i da bih ja lično imao beleške o mom učešću u radu Kosovske verifikacione misije.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Verovatno bi vam pomoglo da svedočite o ovome, ukoliko bi beleške bile ispred vas. Prema tome, časni Sude sledeći dokazni predmet bi bio karta. To je dokazni predmet broj D246.

SUDIJA ROBINSON: U redu, prihvata se.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: A sada, molim da se beleške koje je svedok doneo, podele stranama. Dok se to radi, gospodine Keit, sa vaše leve strane se nalazi detaljna mapa, koja pripada vama, zar ne?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da, tako je.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: I to je karta kraja vaše odgovornosti. Dakle, vaša operativna mapa u to vreme, zar ne?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da, tako je gospodine Kej.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Vama je mapa dobro poznata i ukoliko želite nešto da nam pokažete na toj karti, molimo da to učinite. Karta je na grafoskopu tako da mi možemo da vidimo kartu na našim ekranima, ako je potrebno. Znači imamo opštu kartu, a i imamo i ovu detaljniju koja će vam pomoći tokom svedočenja. Molim vas da pogledate prvu belešku koja je datirana na 28. februar 1999. godine. To je nedeljni rezime broj 1 (Weekly Summary Number 1). Tu se kaže da ste uspostavili lokalnu stanicu u Kosovu Polju 22. februara 1999. godine. Da li je to tačno?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Tako je.

SUDIJA KVON: Pre nego što nastavite, gospodine Kej, molim vas da budemo sigurni da grafoskop radi kako treba.

ADVOKAT KEJ: Mi smo to isprobali, časni Sude i jutros je grafoskop radio.

SUDIJA ROBINSON: Nemamo signal na ekranu.

SUDIJA KVON: Možemo da nastavimo bez grafoskopa.

ADVOKAT KEJ: Časni Sude, da li vidite nešto na svojim ekranima.

SUDIJA ROBINSON: Ne. Ali nastavite, gospodine Kej.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Upravo se nešto pojavilo. Sada imamo sliku. Hvala vam. Kosovo Polje. Možete li sada da nam kažete kakvu ste situaciju zatekli kad ste tamo stigli 22. februara? Molim vas da opišete kako je to mesto.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Kosovo Polje je, naravno, istorijsko mesto. Ne mogu da se setim tačno koliko tamo ima stanovnika, ali

pretpostavljam da ih je bilo između 10 i 15.000. To je bilo veće mesto i postavljajući pitanja različitim ljudima koji su imali određene funkcije, kao i ljudima sa kojima sam imao prilike da se družim, shvatio sam da je etnički odnos u Kosovu Polju, u samom gradu, bio 70 posto Srba, oko 20 posto Albanaca i 10 posto ostalih, uključujući Turke, Rome i pripadnike drugih etničkih manjina. Da li želite da nastavim da govorim o mojoj zoni odgovornosti?

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Da.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Moja zona odgovornosti se prostirala od Prištine, zapadnog dela Prištine na jug i uključivala je prištinski aerodrom. To je, u stvari, bio vojni objekat i nama nije bilo dozvoljeno da ulazimo u aerodrom bez pratnje Vojske Jugoslavije. Ako idemo zapadno od glavnog autoputa koji vodi na jug, idemo, znači, na jug, pa onda na zapad, onda na gore, prema važnijem gradu koji se zove Obilić, uključujući jedan veliki rudnik Belačevac (Bardhi i Madh). Izvinjavam se ako ne izgovaram to mesto kako treba. Onda se oblast prostire prema severu, duž mitrovičkog puta. Teritorija je uključivala i nekoliko manjih sela. Da li se to vidi?

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Možemo da spustimo kartu tako da se bolje vidi taj deo na grafoskopu?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Hvala vam. I, kao što vidite ovde na osnovu mojih oznaka, prostirala se teritorija kroz šumski predeo i deo koji se prostirao od juga ka severu, zatim desno od Belačevca, obiličke elektrane i prema mitrovičkom autoputu. I možete da vidite da se teritorija prostirala i dalje, uključivala nekoliko malih sela oko Hamidaja (Hamidaj) i dalje prema severu od puta Grabovac (Graboc)-Obilić. To je bila teritorija moje odgovornosti. Znači, išla je i na sever od prištinskog autoputa. Da to opišem malo detaljnije. Onaj deo koji je išao na jug od autoputa Priština-Peć se sastojao od dosta sela. Tu su se ljudi bavili poljoprivredom. Njih su, uglavnom, naseljavali Srbi. Mislim da je tamo bilo i pripadnika drugih etničkih grupa, ali nije bio veliki broj takvog stanovništva. U Grabovcu, spomenuću kasnije Donji Grabovac (Graboc i Ulet), ali u tom kraju

oko Grabovca, mislim da je stanovništvo bilo izmešano pre leta 1998. godine. Međutim, kada sam ja stigao februara 1999. godine, mislim da je u ovim selima bilo isključivo srpsko stanovništvo. A selo Donji Grabovac je bilo potpuno napušteno. Bilo je nenaseljeno. Mala sela koja sam ja spomenuo, koja su se nalazila dalje od glavnih puteva su bila oštećena tokom bitaka u leto 1998. godine i ljudi koji su u tim selim u tom periodu živeli, koliko je meni poznato, su gotovo svi bili Albanci. I u svim tim selima su postojale, ono što sam ja ranije spomenuo, lokalne straže OVK. Nama je bilo dozvoljeno da ulazimo i izlazimo iz svih ovih sela, ali samo nakon što smo se identifikovali. Svaki put straža OVK je zapisivala naše lične podatke, onda bi kontaktirali neke svoje starešine, koje nisam mogao da vidim pre nego što bi nas pustili da prođemo. Ali, oni nas nisu ometali u našem poslu, osim što su stalno ponavljali tu proceduru. MUP, slično kao i u Glogovcu, je patrolirao duž svih puteva u i oko Kosova Polja. Naravno, u Kosovu Polju je postojala i policijska stanica i bila je još jedna stanica u Obiliću. Ja sam otišao u te policijske stanice, predstavio sam se načelnicima policije i tokom svog boravka u tom kraju, Kosovu Polju, ja sam sa njima radio i sarađivao sve dok nije došlo do evakuacije Kosovske verifikacione misije. Mene su uvek primali na jedan profesionalan način, bili su gostoprимljivi i, isto tako me nisu ometali pri izvršavanju mojih dužnosti i obaveza.

SUDIJA KVON: Gospodine Kej, mislim da je svedok spomenuo mesto koje se zove Grabovac, a ono se razlikuje od Glogovca. Možete li, molim vas, da mi pokažete gde se nalazi to mesto?

ADVOKAT KEJ: Između Glogovca i Prištine se negde nalaze i Grabovac i Donji Grabovac. Možda bismo mogli to da nađemo na karti, a mislim da će nam karta biti potrebna. Molim da se kamera malo približi karti. Sad se ništa ne vidi.

TUŽILAC NAJS: Ne znam da li bi možda pomoglo da pogledate dokazni predmet 83, ako ga tu imate.

SUDIJA KVON: Ali na toj karti se Grabovac nalazi blizu Peći. A, to se razlikuje od lokacije o kojoj mi sad govorimo.

ADVOKAT KEJ: Ako pogledate, svedok sada pokazuje deo karte gde se nalazi Grabovac.

SVEDOK KEIT: Ovde.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: A Donji Grabovac, koji je jedan važan deo u vašem svedočenju, se nalazi severozapadno?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da, tako je.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Zadržite svoj štap sada na Grabovcu i, ako možemo sada ponovo da pogledamo veći deo karte, da vidimo gde se Grabovac nalazi u odnosu na Prištinu.

SUDIJA KVON: Da, našao sam dokazni predmet 83.

TUŽILAC NAJS: Mislim da možemo da vidimo Donji Grabovac, a sam Grabovac nije obeležen. Inače, karta može da nam bude od pomoći.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Ako bismo povukli liniju između Glogovca i Obilića, ta crta bi prešla preko Grabovca i Donjeg Grabovca, zar ne?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da, tako je. Glogovac bi bio malo južnije od Grabovca, na direktnoj liniji koja se prostire od istoka na zapad.

ADVOKAT KEJ: Nadam se da to pomaže Pretresnom veću

SUDIJA ROBINSON: Koliko je daleko od Prištine?

SVEDOK KEIT: Ova karta je razmera 1:50.000, tako da svaki kvadrat odgovara površini od jednog kilometra. Mi sada gledamo, recimo,

ako govorimo o Donjem Grabovcu, onda je Donji Grabovac devet do 10 kilometara udaljen od Prištine, a Glogovac bi bio oko 17 ili 18 kilometara udaljen, koliko se ja sećam.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Dobro. Što se tiče OVK u tom kraju, vi ste opisali te lokalne straže, ali, u stvari, takva situacija je bila u čitavom regionu, koji je bio zona vaše odgovornosti. Da li možete o tome da govorite?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da, mislim da mogu. Da li me čujete?

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Da, čujemo vas. Molim da se uključi i drugi mikrofona tako da mogu bolje da čujem svedoka. Hvala vam. Možete li da nam kažete o njihovoj ukupnoj jačini? Spomenuli ste lokalne straže u selima, ali bile su, takođe, druge snage u drugim delovima teritorije.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da, tako je. Zapadno od Donjeg Grabovca, ne znam da li još uvek vidimo sliku na grafoskopu?

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Trenutno je isključen, ali možemo ponovo da ga uključimo.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Zapadno od Grabovca i Donjeg Grabovca vidimo nekoliko šumovitih brda. Mislim da je to, u stvari, jugoistočno od dreničke doline. Ako bi ušli u taj pošumljeni predeo, u ta brda i u Donji Grabovac, mi bismo sreli lokalne snage OVK i ja sam gotovo svakodnevno imao sastanke sa ovim snagama, kao i moj zamenik. Po mojoj proceni i na osnovu onoga što sam video kad sam obilazio te snage, kad smo razgovarali o nekim bezbednosnim pitanjima sa lokalnim komandantom OVK, rekao bih da se radi o snagama veličine voda. To bi bilo, otprilike, 35 naoružanih ljudi. Imali su puške, lake puškomitraljeze i, isto tako, raketne bacače. U našim razgovorima sa lokalnim komandantom i njegovim zamenicima, nisu mogli da nam pruže uveravanja o tome šta su mogli, a šta nisu mogli da urade bez odobrenja više komande. Vrlo retko su nam nešto tako govorili. Isto tako, nisu bili voljni ili nisu bili u mogućnosti da odgovaraju na pitanja o pojedincima koji su pri-

padali vladinoj administraciji, a koji su nestali, otet, ubijeni, ili ranjeni. U suštini, bili su gostoprимljivi, prijateljski nastrojeni, ali, u stvari, nisu saradivali na jedan sadržajan način da bih ja mogao da izvršavam svoje obaveze kao verifikator.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Mi ćemo sada ukratko da navedemo te vaše obaveze. To je bilo praćenje poštovanja prekida vatre između strana i beleženja incidenata do kojih je dolazilo. Da li ste vi, takođe, pokušavali da smirite situaciju u tom kraju?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da, tako je. Kao što ste vi spomenuli, gospodine Kej, nakon mog dolaska i nakon što sam se predstavio i počeo konsultacije sa načelnicima MUP-a, lokalnim policijskim zvaničnicima, oni su tvrdili da je u kosovopoljskom i obiličkom kraju, Donji Grabovac oblast koji zadaje najviše brige. Čisto radi informisanja Pretresnog veća, i rudnik Balačevac pokriva veliki deo terena između Obilića i Kosova Polja i obiličke elektrane. To je jedan veliki rudnik uglja koji je snabdevao elektranu u Obiliću koja je davala struju ne samo velikom delu Kosova, već i drugim delovima Jugoslavije. Imajući u vidu probleme sa sporazumom koji smo mi trebali da verifikujemo, vlasti su pokušavale da olakšaju kretanje rudara, da ulaze i izlaze iz rudnika po redovnim smenama. Mislim da su radili u rudniku 24 sata. Zbog važnosti Donjeg Grabovca vlastima i meni, zadatak mog tima je bio da pratimo šta se dešavalo u tom kraju, gde su se stalno kretali radnici. Ne samo da je MUP pokušavao da pruži sigurnost rudarima i da obezbedi proizvodnju, sam rudnik je, takođe, imao svoje policijske snage. To je bila paravojna policijska jedinica koju je, pretpostavljam, unajmio rudnik ili sama elektrana. Jedinica je imali svoju policijsku hijerarhiju. Imali su načelnike policije i isto tako i obične oficire. Takođe sam imao kontakte i sa tim ljudima. Ta jedinica je bila zadužena za bezbednost rudnika koji je bio u blizini Grabovca. I to je bio problem za vlasti zato što su ovi ljudi stalno bili izloženi patnjama i na osnovu izveštaja i fizičkih dokaza, oni su stalno bili izloženi snajperskoj vatri. Pre nego što sam ja došao, jedan inženjer je ote i on nikada više nije viđen. Pretpostavljam da je ubijen ili da je nestao, a stražari u rudniku ...

SUDIJA ROBINSON: Napadi od koga?

SVEDOK KEIT: Navodno od OVK.

SUDIJA ROBINSON: Da li je to bilo jedino prisustvo OVK u tom kraju?

SVEDOK KEIT: Ne. Kao što sam opisao, časni Sude, OVK je zaposela sva manja sela u šumama zapadno od Donjeg Grabovca i, koliko sam ja po svojoj vojnoj proceni smatrao, oni su bili u jačini malo većoj od voda. Radilo se o lokalnim ljudima, ali mislim da je ovo bilo nešto više od tih lokalnih straži koje sam ranije opisao.

SUDIJA ROBINSON: Pokušavam da shvatim o kojoj se jačini snaga OVK radi u tom kraju.

SVEDOK KEIT: Ja sam spomenuo da kad sam ih obilazio, da se radilo o snagama veličine voda. To je, otprilike, 35 ljudi, naoružanih, koji su imali jače naoružanje od lokalnih OVK straža, u tim različitim selima koja sam posetio.

SUDIJA ROBINSON: Vi ste sreli jednu tu grupu veličine voda, ali bilo je i drugih snaga, zar ne?

SVEDOK KEIT: Da. Ponovo ću da pokušam da vam opišem ono što sam video kao bivši vojnik. Ako vidite vod, onda, naravno, postoji i četa. Ako vidite četvu, očigledno da postoji i bataljon. Ja to kažem zato što vojne snage ne operišu izolovano. One funkcionišu na osnovu međusobne podrške, tako da se, po mojoj proceni, ovde radilo o jednom malom elementu jednog većeg elemeta, koji je bio dalje na zapadu i na severu.

SUDIJA ROBINSON: Znači, vi pretpostavljate da je OVK imao tako sofisticiranu komandnu strukturu.

SVEDOK KEIT: Da, imali su u svakom slučaju komandnu strukturu višu od one sa kojom sam se ja sretao.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Mislim da ste vi takođe rekli da lokalni komandant nije mogao da donosi odluke, tako da su stvari prosleđivane dalje, zar ne?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da, tako je. I to je još nešto što ide u prilog mojoj proceni da se ovde radilo o manjem elementu veće snage. Lokalni komandant nikad nije mogao da mi da odgovore na bilo koje od mojih pitanja, a da se ne obrati višoj komandi.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Šta mislite gde je bio lokalni, regionalni centar OVK i da li su se MUP i Vojska Jugoslavije nalazili izvan te oblasti?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ne. Kao što sam pokušao da kažem nekoliko puta, Vojska Jugoslavije je ostajala ili u svojim kasarnama ili u bazama, osim kada su bili u patroli duž glavnih puteva, ili izvodili manje vežbe. MUP je, takođe, imao razna posmatračka mesta sa kojih su nadzirali autoputeve i, naravno, kao što sam ranije spomenuo, oni su svakodnevno uspostavljali kontrolne punktove na glavnim putevima, ali i isto tako po nekim seoskim sporednim putevima, da bi obezbeđivali sigurnost svom osoblju i stanovnicima, koji su se kretali tim koridorima.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Spomenuli ste snajperske napade do kojih je dolazilo i koji su imali posledice po radnike u rudniku. Da li možete da nam nešto kažete o odgovoru na te snajperske napade? Kako su lokalne vlasti pokušale da se nose sa tim problemom?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Lokalne vlasti, prvenstveno ti policajci u rudniku su se meni svakodnevno žalili da su bili izloženi zlostavljanju i snajperskim napadima. Pokazali su mi dokaze, recimo, videle su se rupe od metaka po nekim zgradama. To su bile sveže rupe koje nisu bile tu prethodnog dana, kad sam ja pregledao te zgrade. Znači, pucalo se sa zapada ili sa severa u odnosu na to mesto. Ako ponovo pogledate moje nedeljne rezimee dnevnih izveštaja, ja ni za

jedan trenutak ne bih pomislio da je zlostavljanje dolazilo isključivo sa jedne strane. Tokom razgovora sa komandantom OVK u tom kraju on se, naravno, žalio da rudarska policija puca iz snajpera na njegove snage i da je onda on prisiljen da odgovori. U razgovorima sa policijom iz rudnika ja bih dobio potpuno drugu priču i oni bi rekli da je njihovo osoblje, kao i rudari, izloženi snajperskim napadima i da oni moraju da odgovore da bi osigurali bezbednost. U nekim slučajevima ... Izvinjavam se. Mislim da sam u svojim dokumentima zapisao neke citate, gde sam naveo da li sam više verovao jednoj ili drugoj strani na osnovu lične procene. I, mislim da, uzimajući u obzir situaciju koju sam ovde pokušao da vam objasnim, da je u području Grabovca postojalo, uzimajući u obzir ovo obezbeđenje koje je postojalo u rudniku i koje se trudilo da obezbedi svoje osoblje i radnike, došao sam do zaključka da, kada bi pala noć, oni bi postali dosta uplašeni i verovatno bi počeli da pucaju, što bi izazvalo reakciju od strane OVK. Dakle, mislim da je ovo bio jedan dvosmerni proces, uzimajući u obzir da je postojala ova situacija opšte nesigurnosti i da su rudnik i elektrana morali da se obezbede.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: U redu. U vašem izveštaju od 28. februara vi ste opisali nešto što se zove farma pilića i to je bilo mesto koje je imalo određeni privredni značaj za to područje. Je li to tačno?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ne. Ova farma pilića je bio napušteni poljoprivredni objekat i sada mogu da vam pokažem na karti gde se to nalazi. To je ovo područje koje se vidi na karti, oko raskrsnice koja vodi u Krivovo (Krivove) ...

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Mi to ne vidimo sada na karti. Molim vas da pomerite kartu na grafoskopu tako da bismo to mogli da vidimo.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Vidite put Priština-Peć koji ide kroz Kosovo Polje i ovde na mojoj karti prolazi kroz područje koje se zove Krivovo i onda ponovo dolazi do jedne raskrsnice koja vodi za Glogovac. Kod mene na karti se vidi da je ovde bilo dosta poljoprivrednih objekata. Zaokružujem tu oblast pokazivačem. Autoput je prema severu i mogu se videti brojni objekti. Objekat koji ste pomenuli

kada sam ja tamo bio nije bio više poljoprivredni objekat, već se tamo nalazila Vojska Jugoslavije, na nivou čete. Tamo je uvek bio jedan vod tenkova. Možda čak i četa tenkova, što znači da četa ima 10 tenkova, a vod tri tenka. Sigurno je bio i vod, a možda i više pešadijskih borbenih vozila i oni su, uglavnom, patrolirali ovim glavnim putevima. Išlo se odavde do aerodroma u Prištini, što je bilo nekih tri do četiri kilometra i to je bila jedna veoma militarizovana zona.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Dakle, je li to bio deo snaga koje su obezbeđivale aerodrom?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: To je bilo dopunsko, to je bila dopunska snaga koja je, takođe, obezbeđivala aerodrom. Oni su mogli brzo da reaguju na ono što se događa u tom području.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Ova farma pilića, da li je ona bila u centru nekih neprijateljstava?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Nije bilo napada na ovu farmu. Bio sam očevidac napada na patrolu policije, nekih 1.000 do 1.500 metara dalje, a 200 metara zapadno od onoga što smo mi zvali farmom pilića. Ako pogledate ovaj autoput Priština-Peć, on izlazi izvan ovog područja koje je bilo poljoprivredno područje. Onda zalazi na jednu uzvišicu i onda dolazimo do onog područja, što zovemo farmom pilića, a koje smo mi u vojnoj terminologiji nazivali područje "D", to jest, opasno područje, obzirom da vaši protivnici kontrolišu susedni kraj.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: I šta ste to tamo videli?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Mislim da se 27. februara, ukoliko se ne varam, dogodilo ... Mislim da tako stoji u mojim beleškama, video sam da je jedna od mojih patrola išla ka zapadu i onda se vraćala odatle. Već je bio sumrak. Dani su tada bili dosta kratki. Moja patrola je naišla na jednu veliku vojnu akciju kad se dosta pucalo, uključujući i iz tenkova. Tenkovi nisu koristili svoju glavnu municiju već samo mitraljeze. Isto tako je bilo i pešadijskih borbenih vozila koja

su odgovarala na ono što je meni bilo jasno da je bio napad na policijsku patrolu koji se desio nekoliko minuta pre toga. Moja patrola je videla odgovor na napad. Ja sam se spremao da idem u Kosovo Polje kad sam dobio poziv i čuo sam da se dosta puca. To sam čuo preko radio veze i odmah sam krenuo na to mesto i stigao za tri do četiri minuta. Kad sam ja stigao paljba je jenjavala, ali je i dalje bilo. Po mom mišljenju tamo se nalazio jedan vod MUP-a, otprilike 35 naoružanih policajaca koji su se tamo nalazili i recimo tri tenka T55. Kad sam prišao tom lokalnom policijskom komandiru pitao sam ga da mi objasni šta se dogodilo. On je pristao. Bio je kooperativan iako je bilo dosta napetosti jer je jedan od njegovih policajaca bio smrtno ranjen, a drugi je bio ozbiljno povređen. Video sam tu osobu koja je stradala i video sam da se ova ranjena osoba evakuiše. Radilo se o policijskom podoficiru i mogao sam da zaključim da je napad došao severno od ovog područja "D", da se prilikom napada koristio laki puškomitraljez, ili neko slično oružje i mislim da se s druge strane nalazila neka jedinica koja se suprotstavljala vlastima. Pretpostavljam da se radilo o OVK.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Vi ste u svom izveštaju napisali sledeće: "Izgleda da se radi o jasnom slučaju provokacije od strane OVKi.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da, tako je gospodine Kej. Dakle, nije bilo slučajno što su ovde došli MUP, ili VJ. Bilo je jasno da se ovde radilo o teroristima, o pobunjenicima s druge strane, koji su izašli da bi otvorili paljbu na ove snage i da bi isprovocirali njihov odgovor.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Hvala vam. Vi ste u vašem iskazu rekli nešto o saradnji koju ste ostvarili sa lokalnim komandirima, načelnicima MUP-a i njihovom učešću ...

SUDIJA ROBINSON: Oprostite, gospodine Kej, što vas prekidam. Hteo bih nešto da pitam svedoka. Šta vas je navelo da zaključite da se ovde radilo o provokaciji OVK? Pretpostavljam da ste mislili da je napad otpočela OVK?

SVEDOK KEIT: Moja uloga u okviru Verifikacione misije je bila da verifikujem kakvo je stanje stvari u skladu sa sporazumom od oktobra 1998. godine po kome su vlasti, to jest MUP i Vojska Jugoslavije trebali da se povuku sa linija sukoba, ali da mogu da održavaju bezbednost na putevima, dakle na nekim ključnim punktovima, ali da ne zalaze u unutrašnjost, ukoliko to mogu tako da kažem, koju su držali, uglavnom, Albanci. I ja sam se tokom svog mandata od nekoliko meseci na Kosovu uverio da su se oni uglavnom toga i pridržavali. S druge strane, deo sporazuma, bar koliko sam ga ja shvatio, je propisivao da će OVK ostati u unutrašnjosti i da se neće mešati, da neće izazivati, niti će voditi bilo kakve vojne akcije u onim delovima gde su se nalazile vladine snage. U ovoj prilici se meni činilo, kao i u nekoliko drugih prilika, da se OVK ne pridržava sporazuma, da su oni sprovodili vojni napad. Po mojoj vojnoj proceni, uzimajući u obzir njihovu veličinu i jačinu koja je bila na strani vlasti, meni se činilo da su oni pokušavali da isprovociraju njihovu reakciju. Pošto sam ja vojno lice mogu da zaključim da svako ima pravo da brani svoje snage, da brani ono što je njima stavljeno u nadležnost. Ukoliko su izloženi napadu, normalno je da odgovore.

SUDIJA ROBINSON: Dakle, kada ste vi stigli taj napad je bio u toku?

SVEDOK KEIT: Kad sam ja stigao tamo, rekao bih da je to bilo deset minuta posle početka napada i ovi koji su otpočeli napad su se povukli i nije više bilo paljbe sa njihove strane, već su u tom trenutku paljbu otvarale samo snage MUP-a i Vojske Jugoslavije na taj predeo, na uzvišenju, odakle je prvobitno i otpočeo napad.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Kej.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: A značaj tog napada je u tome što se on odvijao svega 200 metara od vojne baze koja se nalazila na toj farmi pilića?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da, ja sam mislio da je to veoma važno, ali bilo je važno i zbog toga što je to bio napad i na jednu rutinsku

policijsku patrolu koja se kretala glavnim putem od Prištine ka Peći i to je put koji su svi koristili: lokalni stanovnici, razne nevladine organizacije, Međunarodni komitet crvenog krsta (ICRC, International Committee of the Red Cross), isto tako i Kosovska verifikaciona misija.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Dakle to je glavni put od Peći do Prištine?
SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Tako je.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Gde ima puno saobraćaja?
SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da. To je jedan od glavnih puteva na Kosovu.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Koliko je ova farma pilića udaljena od puta?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Pa, ona se nalazi možda 50 do 100 metara južno od puta.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Dakle, da bi se tamo stiglo, sišli biste sa tog glavnog puta i tamo se odvezli?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da, svako ko je prolazio glavnim putem mogao je da vidi to što smo mi nazivali farmom pilića.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Vi ste opisali ovo uzvišenje u ovom području i to se nalazilo severno od puta?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da, bilo je jedno uzvišenje ka severu, ali je bilo uzvišenja i ka jugu. Navodno je ovaj napad otpočeo sa severa. Videći ovu osobu koja je stradala i ovu koja je ranjena, štetu koja je bila naneta oklopnom vozilu koje je bilo uništeno u ovom napadu, jedno je bilo oštećeno, meni je bilo jasno da je napad došao sa severa.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Da se vratimo na jedno drugo pitanje koje ste vi dotakli a tiče se saradnje koju ste ostvarili sa lokalnim policijskim komandirima. Da li se sećate imena nekih od tih ljudi i gde su

se oni nalazili, ukoliko se toga sećate, pošto je dosta vremena prošlo?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Mislim da ću moći to da uradim, samo bih hteo da dodam. Kada smo malopre govorili o ovom putu između Prištine i Peći, ja sam, takođe, bio očevidac prethodnog napada OVK, kad sam stigao u Glogovac, na posmatračko mesto u Lapušniku, koje se nalazi na istom autoputu, samo prema severu.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: I to je bilo prema Komoranima (Komoran)?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da, ali možda pet kilometara zapadno od tog mesta.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: A to je dalje u reonu Drenice (Drenice)?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Tako je.

SUDIJA KVON: Gospodine Kej sva ova mesta se vide na karti tako da vas molim da to pogledate tokom pauze.

SVEDOK KEIT: Ja sada pokazujem ovu lokaciju u Lapušniku. Autoput ide ka zapadu i onda se dolazi do jednog uzvišenja južno od autoputa, otprilike 800 metara južno od autoputa. MUP je, otprilike, ovde imao jedno posmatračko mesto sa, otprilike, 10 ljudi. Početkom februara, kada sam ja išao iz Glogovca na upoznavanje tog područja, čuli smo tešku pucjavu iz područja Lapušnika. Mi smo odmah odgovorili, a odgovorilo je i ovo pojačanje MUP-a koje je bilo veličine jednog voda. Tu su bila možda dva oklopna "Lendrovera" (Land Rover) sa, otprilike, 25 do 30 naoružanih ljudi. Oni su evakuisali ranjenog policajca sa ovog posmatračkog mesta. Tamo se nalazio jedan narednik koji je bio zapovednik i kad smo pitali šta se desilo, on je rekao da je jedan od njihovih ljudi otišao do bunara da donese vodu. Bunar je bio 20 do 30 metara udaljen od njihovog posmatračkog mesta i da je na njega pucano iz snajperske puške. On je bio ranjen, ne fatalno, ali ranjen, u svakom slučaju. Oni su odgovorili vatrom iz automatskog oružja i onda su njihove snage za

izvršile pretragu tog područja tražeći snajperistu. Nisu ništa našli. Ovo je bio napad sa istoka i on je bio tipičan za vrste napada koji su se periodično događali na ovom putu. Gospodine Kej, sada da odgovorim na vaše pitanje koje se tiče saradnje sa lokalnim načelnicima MUP-a. Dakle što se meni tiče, oni su bili spremni na saradnju, sa mnom i sa mojim verifikatorima. Načelnik policije iz Kosova Polja je bio Dragan Mirić. On, njegovi komandiri, zamenici komandira su sa nama ostvarili jedan dobar radni odnos. Izlazili su susret svim zahtevima koje sam im davao. Još jedna osoba koja je bila spremna na saradnju i koja mi je omogućavala da je izvršim svoju ulogu, bio je Božidar Spasić, načelnik policije u Obiliću. U okviru njegove zone odgovornosti, on i njegovo osoblje su bili veoma kooperativni. Ranije sam već rekao da je i obezbeđenje u rudniku bilo kooperativno. Rekao sam da smo se njima obraćali i pitali sa kakvim se problemima se susreću. Ne mogu da kažem da li je sve ono što su nam rekli apsolutno tačno, ali oni su bili spremni na saradnju i odgovarali na naša pitanja.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: U redu. Hajde da pogledamo sledeću stranu iz vaših nedeljnim izveštaja. Vi ste dali dosta toga što pokriva ovu temu. Sledeći vaš izveštaj nosi datum 7. mart 1999. godine. Kažete da je područje relativno mirno, da je došlo do jednog incidenta, pucanja iz snajperskog oružja u Grabovcu, a da je bilo redovnog pucanja iz snajpera svake noći u Glavotini (Gllavotin). Nakon toga pominjete ovo za farmu pilića i kretanje tenkova i drugih vozila. Onda opisujete dobre kontakte sa načelnicima policije. "Humanitarni problemi su se povećali tokom nedelje sa učestalijim napadima na MUP i uzвраćanje od strane MUP-a na položaje OVK ka severu. Ovo je dovelo do pokreta više od 100 intereno raseljenih lica ka severu. Jedna od naših patrola iz Prištine je bila u pratnji 70 seljana iz sela Donji Grabovac. A sada da pročitam nešto o situaciji kakva je bila u nedelju, 7. marta. Tog dana ste rezimirali ono šta se desilo te nedelje. Šta ste podrazumevali pod tim kad ste rekli "Humanitarni problemi su se povećali tokom nedelje sa učestalijim napadima na MUP"?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ono što sam hteo da kažem da je uzvraćanje MUP-a, na ovaj povećani broj slučajeva otvaranja vatre iz snajperskog oružja i druge napade, doveo do ometanja normalnog kretanja civilnog stanovništva. Kako su napetosti rasle, tako je i kontakt i kretanje postalo teško. Tokom obilaska ovih sela koja sam već naveo u ovom izveštaju, gospodine Kej, koja se nalaze ka severu, severno od Obilica a isto tako i uzduž puta Mitrovića (Mitrovice)-Priština, bilo je pojedinaca na koje smo nailazili, a kojima je bila potrebna lekarska pomoć ili neka druga vrsta pomoći, jer im je isto tako bio otežan pristup hrani i svim onim normalnim uslugama koje su ljudima potrebne u jednom normalnom društvu. Dakle, oni su zato stupali u kontakt da bi videli da li mogu na neki način da dobiju pomoć. Nevladine organizacije na čiju su se pomoć oslanjali u situaciji kada su napetosti rasle, nisu bile u stanju da pomognu stanovništvu. Prema tome, uvek su nam izražavali svoju zabrinutost i probleme kada bi naišli na nas.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Vi pominjete da je došlo do protivnapada na položaje OVK prema severu. Da li možete da nam opišete šta se događalo između, s jedne strane MUP-a, a s druge strane OVK? Kakav je bio obrazac sukoba?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Već sam spomenuo nekoliko incidenata. Tokom marta je stizalo sve više izveštaja o povećanom broju napada OVK. Policajci su kidnapovani i ubijani. I drugi ljudi su bili kidnapovani i ubijani. Vojska Jugoslavije iz prištinske i drugih vojnih baza je pomagala MUP-u da odgovori na ove terorističke akcije. Oni su išli prema severu i udaljavali su se od zone moje odgovornosti. Ja sam video da se ove snage kreću, a onda bih kasnije čuo radio izveštaje o aktivnosti vojske i MUP-a. Ove snage su išle dalje od puteva i glavnih puteva pokušavajući da očiste to područje i da ga obezbede, dakle, sva ta područja gde se nalazila OVK i gde su oni pokrenuli, kako bih rekao, pobunu srednjeg nivoa. Situacija koju sam ovde jutros opisao je uglavnom bila pobuna na jednom nižem nivou, ali od početka pa do sredine marta je to eskaliralo i preraslo u ono što bih nazvao pobunom na srednjem nivou, gde je bilo dosta krupnih snaga koje

su napadale vladine snage i na te napade su vladine snage odgovarale. Vojska Jugoslavije je u saradnji sa MUP-om bila uključena u krupne vojne akcije koje su išle do nivoa borbene grupe, a kad kažem "borbena grupa", podrazumevam grupu od, otprilike, 600 vojnika koji su imali tenkovsku podršku i mehanizovanu pešadiju. MUP je koristio oklopna vozila i sve je ovo išlo uz podršku artiljerije. Oni su sprovodili kontranapade da bi obezbedili to područje i uspostavili kontrolu na glavnim putevima.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Ovaj izveštaj je upućivao na Donji Grabovac. Možete li da nam kažete šta ste vi radili u Donjem Grabovcu? Šta se tamo dogodilo?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ja sam pisao o tome nakon iskustva u Jugoslaviji. Donji Grabovac je bilo selo koje je evakuisano u leto 1998. godine kada su onda izbili problemi. Tokom svog iskaza sam pokušao da naglasim važnost ovog konkretnog mesta zato što se tu nalazio rudnik. Rudnik je morao da funkcioniše da bi mogla da funkcioniše elektrana u Obiliću. Stanovnici Donjeg Grabovca, koji su uglavnom bili Albanci, koliko sam ja shvatio, su se iselili, uglavnom, u Prištinu, ali su ostali povezani i želeli su da se vrate nazad u selo i da obnove svoj život koji su tamo imali. Ja sam se nekoliko puta sastao sa njima i sa predstavnicima sela. Rekao sam da ću, koliko je god to u mojoj moći, pokušati da im pomognem da se vrate u svoje selo. Imali smo nekoliko sastanaka tokom nekoliko nedelja, po mom dolasku u Kosovo Polje. To se sve događalo do, otprilike, dan ili dva pre nego što smo evakuisani, 20. marta 1999. godine. Saradnja sa vlastima je, po mojoj proceni, bila dobra. Načelnici policije su rekli da će obezbediti sigurnost i da će im čak dati lako naoružanje kako bi mogli da brane svoje domove, u koje bi se vratili. Omogućio sam im da obiđu svoje kuće. Obezbedili smo nekoliko autobusa kako bi oni mogli da vide u kakvom stanju su njihove kuće, da li su bile oštećene, uzimajući u obzir, da su te kuće bile napuštene nekoliko meseci. Ova poseta je uspešno obavljena. Jedna delegacija seljana je otišla tamo. Bilo je verbalnih provokacija od strane stražara rudnika, ali stanovnici ovog sela su ipak uspeli da odu u svoje selo i da

provedu tamo nekoliko sati, a onda uz pratnju verifikatora su se vratili glavnim putem nazad u Prištinu. Pokušao sam da omogućim stanovnicima da se vrate u Donji Grabovac zato što sam smatrao da ukoliko bi nam pošlo za rukom da vratimo situaciju u normalu, da ljude vratimo njihovim kućama u oblasti gde je normalan život bio ometen poslednjih nekoliko meseci, to bi onda bilo od velike važnosti za uspostavljanje stabilnosti u čitavoj pokrajini Kosovo. Naravno, svi ovi pregovori i pokušaji koje smo preduzeli da bismo pomogli ostvarenju ove konkretne operacije, su propali jer se pokazalo da instance iznad mene nisu bile zainteresovane da ponovo izgrade stabilnost na Kosovu, već su imale druge političke ciljeve, u kojima ovo nije uopšte bilo bitno.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Dakle, da li je Donji Grabovac ponovo naseljen?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ne, niko se nije vratio. Kao što sam rekao, mi smo održavali sastanke sve do 18. marta. Nakon toga smo omogućili delegaciji meštana da obiđu Donji Grabovac. Posle toga smo morali da se evakuishemo zbog priprema za NATO intervenciju.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Evakuacija KVM je bila 20. marta?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Tako je.

SUDIJA KVON: Meštani koji su želeli da se vrate u Donji ... U Kosovo Polje, jesu li oni bili Srbi?

SVEDOK KEIT: Ne, većina njih su bili Albanci. Ne znam da li je među njima bilo Srba.

SUDIJA KVON: Rekli ste da su oni bili evakuisani u leto 1998. godine.

SVEDOK KEIT: Da, tako sam ja shvatio.

SUDIJA KVON: Da li znate zašto?

SVEDOK KEIT: Pa, zbog borbi koje su se odvijale u to vreme, što je

prethodilo onome što sam ja pokušao danas da vam opišem. Dakle, ovo je bilo jedno veoma važna lokacija zbog rudnika i zbog toga što su se tamo nalazili borci OVK, svega nekoliko hiljada metara ka zapadu.

SUDIJA KVON: Hvala.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Keit, sada ćemo da napravimo pauzu od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA ROBINSON: Nastavite, gospodine Kej.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Hvala, časnj Sude. Sada ćemo da se pozabavimo vašim trećim nedeljnim izveštajem, od 14. marta. U njemu vi, takođe, navodite kakve su aktivnosti bile u to vreme, zar ne?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Na koje aktivnosti mislite, gospodine Kej?

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Mislim na uopšteni opis situacije te nedelje.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da, izveštaj se odnosi na situaciju, koja je bila te nedelje.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Na kraju izveštaja ste pomenuli da je jedan od vaših verifikatora bio na bolovanju u Nemačkoj (Germany). Da bismo imali jasnu predstavu o tome sa koliko ste ljudi raspolagali, možete li Pretresnom veću da kažete koliko verifikatora ste imali u regionu Kosova Polja?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Naravno. Pored mene u mom timu je bilo još osam verifikatora. Oni su došli iz različitih zemalja, članica OEBS-a. U timu sam bio jedini Kanađanin, dok su drugi u timu dolazili iz zemalja poput Francuske (France), Norveške (Norway), Nemačke, Sjedinjenih Država (United States of America) i još nekih

drugih kojih sada ne mogu da se setim. Imali smo 13 prevodilaca. Koliko se ja ječam, njih sedmoro su bili jugoslovenski Albanci. Jedna je bila Turkinja i četvoro su bili Srbi. Oni su nam pružali prevodilačke usluge i uvek su bili sa nama kad smo sa našim patrolama izvršavali našu verifikatorsku ulogu. Osim toga, moja kancelarija i mesto gde sam stanovao u Kosovu Polju je bio motel "Hercegovina". Tu zgradu je iznajmilo Ministarstvo spoljnjih poslova Sjedinjenih država (United States State Department) kako bi tamo bila diplomatska posmatračka misija Sjedinjenih Država. Oni su evakuisani sa Kosova početkom februara, u vreme pregovora u Rambujeu (Rambouillet). Preselili su se u Skoplje, u Makedoniju tako da mi je ta zgrada stajala na raspolaganju. Mi smo tamo stanovali i odatle vršili naše svakodnevne dužnosti u Kosovu Polju. Želio bih da dodam da zato nikog nisam morao da zaposlim zbog bezbednosti. Većina drugih terenskih ekipa su zapošljavale ljude iz lokala koji su obezbeđivali lokaciju 24 sata dnevno da bi se sprečila uznemiravanja i krađe. Pripadnici obezbeđenja u motelu "Hercegovina" bili su zaposleni u Ministarstvu spoljnjih poslova Sjedinjenih Država.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Idemo sad na sledeću stranu. To je izveštaj o jednom incidentu od 9. marta.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Tako je.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: U toku noći se desilo ubistvo i na lice mesta je došao jedan istražni sudija, zar ne?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Tako je.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Kažite nam ukratko što ste tamo zatekli? Kako ste vi videli tu situacija?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: To je bio jedan od slučajeva u kojem je bilo žrtava. Kao što sam već rekao u komentaru, člancima, moram da kažem da je, po mom mišljenju, najveći broj ovih ubistava bio čisto kriminalne prirode, ne političke. U ovom konkretnom incidentu, prema izveštaju, radilo se o sledećem: u ranim jutarnjim

časovima jedan od komandira policije, ne šef policije, nego jedan od njemu podređenih, došao je u moju kancelariju u Kosovu Polju, jer sam od njih tražio da me informišu ukoliko bude bilo problema koji bi bili od interesa za Verifikacionu misiju i moju oblasnu kancelariju. On je došao i rekao da je došlo do ubistva jednog muškarca, da se tamo već nalazi istražni sudija i da odem tamo i pogledam lice mesta, ako želim. Ja sam prihvatio poziv i došao na lice mesta u isto vreme kad i istražni sudija. Tamo se već nalazio izvestan broj policajaca MUP-a, koji su bili na svom redovnom policijskom zadatku i, kao što sam uneo u izveštaj, tamo sam zatekao jedno vozilo. Na zadnjem sedištu se nalazio muškarac smrtno ranjen sa više metaka iz automatskog pištolja. 33 čaure tog automatskog pištolja su nađene u okolini. Taj čovek je bio izrešetan mecima i prilično mrtav.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Kako su vama izgledale aktivnosti istražnog sudije?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Činilo se da je rad istražnog sudije i policije bio rutinski. Ja sam dobio ime žrtve, uključio sam ga u ovaj dokument i nisam primio nikave dalje informacije o tom incidentu. Napisao sam taj izvještaj i nastavio da se bavim svojim drugim aktivnostima.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Međutim, vas su tamo doveli da posmatrate, a ne da sami sprovedite istragu, zar ne?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Tako je.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: I to je bilo u skladu sa vašim mandatom?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: U skladu sa mojim mandatom i u skladu sa dogovorom koji sam uspostavio sa lokalnim policijskim vlastima, jer sam želeo da znam sve šta se dešava od značaja za stabilnost u regionu i ima veze sa nasiljem do kog je dolazilo u mojoj zoni odgovornosti u regionu Kosova Polja.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Preostale stranice u ovoj fascikli sa vašim dokumentima su dnevni izvještaji aktivnosti od 10. i 18. marta 1999. godine i to su uobičajeni dnevni izvještaji?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Tako je. Svakog dana smo pisali dnevni izveštaj. Ovo su jedina dva koje sam zadržao u svom posedu. Kad smo se evakuisali iz Kosova Polja, uveče 19. marta, ostavili smo sve naše dokumente i stvari. Uzeli smo samo ono što smo mogli da nosimo. Otišli smo do Koordinacionog centra u Prištini. Naravno, nikad kasnije nisam imao priliku da se vratim u Kosovo Polje.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Zatim ste otišli u Makedoniju, gde ste ostali nekoliko nedelja?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Tako je. Kosovo smo napustili ujutro 20. marta i otišli u Skoplje, a zatim smo produžili na jugozapad Makedonije do Ohridskog jezera, gde je cela Kosovska verifikacijska misija smeštena u više hotela oko jezera.

ADVOKAT KEJ: Časni Sude, molim da skup ovih izveštaja postane dokazni predmet D247.

SUDIJA ROBINSON: U redu. Prihvata se.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Hvala vam na vašem iskazu. Sačekajte, molim ...

SUDIJA ROBINSON: Da li želite da postavite pitanje ovom svedoku?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson (Robinson), ovo glavno ispitivanje nema nikakvog smisla. Evo, na primer, gospodin Keit objašnjava kako nadređeni u Verifikacionoj misiji nisu imali ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću postiji procedura koju je uvelo ovo Pretresno veće. Vi ćete, ili poštovati ovu proceduru, ili nećete imati mogućnost da govoriti. Procedura je sledeća: na kraju glavnog ispitivanja vi, ukoliko želite, možete od Pretresnog veća da

zatražite da vam dozvoli da svedoku postavite pitanja. Ja sam to upravo sada uradio. Vi niste ovde da biste držali govore, bez obzira da li tim govorom podržavate ili kritikujete glavno ispitivanje. Ukoliko postoji neki aspekt glavnog ispitivanja koji, po vašem mišljenju treba da se dopuni daljim pitanjima, onda će vam Pretresno veće dozvoliti da ta pitanja postavite. To je procedura. Ja ne želim da slušam govore od vas i neću da vam dozvolim da držite govor. Ako imate pitanja, postavite ih svedoku. To je sve šta ćemo da vam dozvolimo, a šta je u skladu sa nalogom. Stvar je u potpunosti u vašim rukama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, ja tražim da mi vratite moje pravo na odbranu, jer ovo glavno ispitivanje nema nikakvog smisla ...

SUDIJA ROBINSON: Opet sam vas prekinnuo. Mi smo doneli nalog kojim vam je dodeljen advokat. Vi ste rekli da ćete na to da se žalite. Pretresno veće je potvrdilo vašu mogućnost za žalbu i time je stvar gotova za ovu fazu postupka. Ukoliko nemate pitanja za ovog svedoka, idemo na unakrsno ispitivanje. Gospodine Najš?

UNAKRSNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NAJS

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Bavićemo se na početku poslednjim delom vašeg iskaza. Rekli ste da je u vašoj kancelariji radilo 13 lokalnih ljudi. Možete li da nam kažete šta su oni bili po nacionalnosti?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Mislim da sam to već rekao, gospodine Najš. Koliko se sećam, sedmoro ih je bilo albanskog porekla, jedna Turkinja, četvoro srpskog porekla. Kad je reč o njihovom polu, ako se dobro sećam, većinom su bile žene, a bilo je i nekoliko muškaraca.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi niste imali prethodna iskustva na

Balkanu, zar ne?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: To je bila moja prva poseta Balkanu i prvi put sam tada radio na Balkanu, da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tokom vaše duge službe u kanadskoj vojsci, da li je to bila vaša prva radna poseta tom delu Evrope?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ja sam u nekoliko navrata izvestan deo službe proveo u Zapadnoj Nemačkoj (Federal Republic of Germany). Mnogo sam putovao zapadnom Evropom (Europe). Tri puta sam službovao na bliskom istoku. Takođe sam mnogo putovao bliskim istokom i Evropom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kojim delom Evrope?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Zapadnom Evropom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ali Balkan ranije niste posetili?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Tokom života u Zapadnoj Nemačkoj, u vreme Hladnog rata (Cold War), nije mi bilo dozvoljeno da putujem u mnoge od zemalja koje su se nalazile s druge strane podele Evrope.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kakva je bila svrha sporazuma iz oktobra kojim je ustanovljena KVM?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Svrha sporazuma, kako sam ga ja razumeo, pročitao sam ga u to vreme, a to nije bilo skoro, je bila da se omogući povratak na normalu, da se omogući da se stabilnost vrati u pokrajinu Kosovo i da se Vladi omogući da ponovo uspostavi svoju vlast, a da se Albancima omogući da imaju svoja prava i da se stvori mogućnost za razvoj civilnog društva.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Jesu li kosovski Albanci bili jedna od strana u tom sporazumu ili sporazumima?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: To nije oktobarski sporazum. Koliko se ja sećam, do tog sporazuma se došlo pregovorima između Vlada.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Spomenuli ste farmu pilića. Ona se nalazila na vašem terenu. Koji je značaj te lokacije?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: To je bila važna lokacija sa sigurnosne tačke gledišta, zbog blizine puta Priština-Peć. Već sam rekao da je to je jedna od glavnih prometnih arterija u pokrajini Kosovo. Ta lokacija je identifikovana kao potrebna lokacija na kojoj je Vojska Jugoslavije držala jednu svoju četvu da bi obezbedili sigurnost i sprovodili svoju bezbednosnu ulogu tog dela Kosova.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gde je identifikovana?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Gde je identifikovana? U kom kontekstu?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste rekli da je ta lokacija identifikovana kao lokacija jedne čete Vojske Jugoslavije.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: U okviru oktobarskog sporazuma je dogovorena, verujem i lokacija i rasprostiranje snaga Vojske Jugoslavije po raznim kasarnama i drugim lokalitetima, koji su bili odobreni.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li znate koliko je bilo takvih lokacija na Kosovu, ukupno?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ne sećam se. Mislim da je neko rekao četiri.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: To su bili izuzeci od opšteg prava o razmeštaju snaga Vojske Jugoslavije?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da. Tako sam ja to shvatio.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ako pogledamo to područje, vi ste tamo proveli nekih pet nedelja.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Pretpostavljam, da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači, na zapadu imate jednu oklopnu

jedinicu Vojske Jugoslavije. U Prištini je bila, koja brigada? Da li se sećate?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ne sećam se.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: 15. oklopna brigada?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da, u Prištini je bila jedna oklopna brigada.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači to malo područje u kojem ste vi radili tokom tih pet nedelja je, zapravo, Vojska Jugoslavije neobično dobro čuvala na obema stranama.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Razmeštaj Vojske Jugoslavije bio razumljiv jer Priština je glavni grad, administrativni centar provincije. Kad kažete 15. oklopna brigada, moram da kažem da, prema mom shvatanju vojne organizacije, to je bila veoma mala brigada u poređenju sa onime na šta sam navikao u zapadnoj Evropi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pogledajmo, molim vas, kartu kojom se često služimo. To je dokazni predmet 83. Molim da se otvori na šestu stranu. Zanima nas donji desni ugao karte. Vidimo ovde reč "Kosovo", ali to je, u stvari, deo reči "Kosovo Polje". Sa leve strane, ove granice iscrtane punom linijom, prepoznajete li to područje?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Mislite li na ove manje oznake?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ne. Vidite ovo celo područje koje se proteže. Južno od Obilića je jedna crta koja označava granicu. Šta pokazuje ova crta, pomalo pravougaonog oblika, ali ne baš sasvim?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Mislim da je to bila železnička pruga.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Onda se nisam dobro izrazio. Dakle, pogledajte. S desne je strane Kosovo Polje, jednom dosta jakom linijom na toj karti odvojeno područje. Vidimo da to ide prema severu, prelazi železničku prugu, zatim ide levo i, zatim, zapadno od Donjeg Grabovca okreće se nazad na jug. Žao mi je što ne možete da me pratite, gospodine Keit. Ne, malo dole niže. To je, da. Ta linija.

Pratite je sad prema zapadu, vidite jednu debelu punu liniju, koja ide prema jugu? Da, to je ta linija. Pa da pogledamo to celo područje. Recite mi šta je to područje koje je obuhvaćeno crtom, koju sam upravo objasnio?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Mislite li na ovo ovde?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Na ovo?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Nisam siguran. To je neka granica koja meni nije poznata.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li se to možda poklapa sa opštinom Kosovo Polje?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: To je verovatno tačno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je to, otprilike, područje vaše odgovornosti?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ne, to je samo manji deo toga.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vaše područje je išlo gore, do Obilića?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da, tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Koliko još dalje, jer ova karta koju smo ranije gledali imala je puno refleksija, pa nismo baš mogli dobro da pratimo. Znači, vi ste u svojoj zoni imali i opštinu Obilić?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da i više od toga.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I deo Vučitrna (Vushtrri)?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da, ali se ne snalazim baš najbolje na vašoj karti.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ali vaša odgovornost nije išla bitno dalje zapadno od Glogovca?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ne. Ja sam bio deo terenske stanice "Glogovac", pre nego što sam počeo da radim u Kosovu Polju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tokom te jedne nedelje?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači, vi ste imali pregled na, otprilike, dve i po manje opštine, zar ne?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ne. Moram tu da proširim. Moja zona odgovornosti je obuhvatala i područje južno od ovih granica opština, nekih 10-12 kilometara. I na severu je išla dalje od opštine Obilić, opet nekih 10-12 kilometara, na nekim delovima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Opisali ste nam ukratko mehanizam izveštavanja. Koliko je bilo ukupno pripadnika KVM? Da li se sećate?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Mislim da smo dobili odobrenje da nas bude nekoliko hiljada. Mislim da je 1.638, to je broj koji mi sada pada na pamet, ljudi bilo na terenu pre nego što je misija evakuisana.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Svi ti ljudi su slali dnevne, odnosno nedeljne izveštaje?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Rutina je bila sledeća: slali su se dnevni i vanredni izveštaji. Moji nedeljni izveštaji su način na koji sam ja pokušavao da zaokružim ono što smo radili.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači dnevni detaljni izveštaji su ono što se slalo komandnom lancu?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi nemate nikakvog razloga da sumnjate da su vaši izveštaji tačno prenošeni, pre nego što su došli do vrha?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Video sam nekoliko opštih izveštaja koji su došli iz Regionalnog centra ili, možda, iz samog centra misije i

oni su, uopšteno govoreći, koliko je meni poznato, sadržavali ono što je bilo objavljeno iz manjih terenskih jedinica. Međutim, mislim da prilikom uopštavanja situacije nije uvek obuhvaćena i suština onoga što se dešavalo jasno kao što se moglo uraditi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Želeo bih da se sada usredsredimo na jednu stvar jer ste vi, gospodine Keit, u međuvremenu pisali o tim događajima. Da li vi tvrdite da je tih 1.600 ljudi u misiji bilo pristrasno kad je iznosilo vaše izveštaje ili prihvatate da je ono o čemu ste vi napisali izveštaj ušlo i u središnje izveštaje?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ne mogu da govorim niočijim pristrasnostima. Tokom moje službe u Kosovskoj verifikacionoj misiji ja nisam bio pristrasan. Pokušao sam da budem objektivan sve vreme. Međutim, kako sam sve više sticao znanja, više se upoznavao sa procedurama i onim što se tamo dešavalo, shvatio sam da nisu baš svi bili onoliko objektivni, koliko sam ja bio.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gde ste to saznali?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Iz komunikacija sa kolegama verifikatorima i iz posmatranja procesa koji se tamo odvijao.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vrat ćemo se na to kasnije. Sada mi recite da li vam je poznata "Plava knjiga" (Blue Book)?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Nisam siguran na koju knjigu mislite?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: To je dokazni predmet u ovom predmetu i možemo sada da ga pogledamo. To je jedan dosta opsežan dokument kao što sudije već znaju. Podsetio bih Pretresno veće kako je taj dokument pripremljen i onda možemo da pogledamo neke beleške koje se odnose na svedočenje ovog svedoka. Molim sudskog poslužitelja da to stavi na grafoskop. To je dokument 321. "Plava knjiga" je u jednoj velikoj fascikli. Ne znam da li ste vi to doneli ovamo, ali, u svakom slučaju možemo sada da se podsetimo o čemu se radi. Paginacija strana nije baš najbolja pa ću ovim stvarima malo drugačije da se bavim. Koji je prvi dan, gospodine Keit, kada ste

stigli na Kosovo?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Nemam ispred sebe detaljan dnevnik.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Recite. otprilike.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: U Kosovo Polje mislite?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ne, uopšte na Kosovo.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Mislim da sam na Kosovo došao prve nedelje februara. 6. ili 7. februara.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sudskom poslužitelju sam objasnio kako funkcioniše ovaj dokument. Ako pogledamo jedan od ovih crvenih tabulatora pri vrhu za prvu nedelju februara, tamo ćemo nešto da vidimo. Koji je ovo datum? Ne, ovo je 1. januar. Idemo na februar, molim. Gospodine Keit, ako se niste ranije upoznali sa ovim dokumentom, mogu da vam kažem da se taj dokument radio svakodnevno. Prva stranica obično izgleda ovako kao što ovde piše: "Važniji događaji o kojima je javljeno" (Significant Events as Reported). Ovaj kod znači da se to odnosi na 24 sata 1. februara 1999. godine. Zatim vidimo tačke 1, 2, 3, 4 i 5. To su događaji o kojima je javljeno u tom periodu od 24 sata. Da li me pretite?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ukoliko pogledamo sledeću stranu, videćemo prvu brojku sa karte. Ovde je to broj 1, što je detaljnije objašnjenje od onoga sa mape, gde se vidi broj 1. I ako sada idete dalje, videćete kasnije i broj 4, broj 2, broj 3 i tako dalje i na sledećoj strani opet dolazimo do karte za 2. februar. Ovo je dokument koji sumira stvari koje su se svakodnevno događale širom Kosova.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kad ste vi počeli da formirate i izražavate vaše poglede o tome šta se dešavalo na Kosovu, imajući na umu samo ograničeni broj vlastitih dokumenata kojima ste mogli da se služite, jeste li pokušali da pretražite postojeće dokumente kako bi videli šta se dešavalo?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ja u to vreme nisam tome imao pristupa.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pre nego što ste počeli da formirate vaše mišljenje o tome šta se dogodilo na Kosovu, da li ste tražili pristup bilo kakvim dokumentima koji bi vam omogućili da formirate svoje poglede o tome što se dogodilo?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Nisam imao pristup dokumentima u to vreme. Ali, gospodine Najs, ja sam Kosovo napustio pod okolnostima koje su dobro poznate ovom Sudu. Međunarodni mediji su odlučili i javljali o stvarima koje, po mom mišljenju, na osnovu mog ograničenog iskustva, kao što ste vi rekli, nisu objektivno opisivali. Mislio sam da je bilo sasvim prikladno i pravedno da neko ko ima, iako ograničeno, ali lično iskustvo o tome, da ukaže i pokuša da ispravi neke od netačnih izjava koje su se pojavljivale u zapadnim medijima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro ...

SUDIJA KVON: Gospodine Najs, molim da se zaustavimo na trenutak. Imam problem jer ne mogu da pronađem ovu stranicu koju vidim na grafoskopu. Možete li da mi date broj registra?

TUŽILAC NAJS: Da, broj registra za 2. februar je 03524965.

SUDIJA KVON: Ne, ne to. Broj registra, jer kod mene februar počinje na strani 13118, ali to je neka druga mapa.

TUŽILAC NAJS: Žao mi je što nemamo iste brojeve. Osim ukoliko vaša fascikla nije sastavljena na pravilan način, jer bi tabulatori, pri vrhu, trebali da počinju brojevima dana. Znači od 1. do 28. februara i onda se vidi ceo mesec februar, na kraju toga.

SUDIJA KVON: Ali karta u mojoj fascikli počinje brojem 030018.

TUŽILAC NAJS: 03?

SUDIJA KVON: Da, počinje sa 03.

TUŽILAC NAJS: Onda to mora da su stranice neposredno pre ovih. Vratite se par stranica nazad.

SUDIJA KVON: Ako idem unazad nailazim samo na januar.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, da li još mogu da vam budem od pomoći, jer želim da Pretresno veće bude u stanju da prati ove dokumente. Možda bismo mogli da nastavimo.

SUDIJA KVON: Izvolite.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Keit, u vašem poslednjem odgovoru ste rekli da ste želeli da ispravite neke netačne izjave. Hajde da vidimo šta ovaj dokument pokazuje, koji se tiče perioda o kome ste vi izveštavali. Molim poslužitelja da pronađe tabulator koji se odnosi na 21. februar. Časni Sude, dok to radimo možda možemo da rešimo problem sudije Kvona (Kwon) na sledeći način: treba da se dogovorimo o konačnoj verziji ovog dokumenta i mislim da se s tim stalo još dok je sudija Mej (May) bio predsedavajući sudija, a kopije ovih dokumenata su ostale u sefu, koliko sam ja shvatio. U ovom trenutku ne mogu više da vam pomognem.

SUDIJA KVON: Taj problem možemo da rešimo kasnije, gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ako sad imamo pravu stranicu, ovo se odnosi na 21. februar, možemo odmah da vidimo gospodine Keit, ako pogledamo Prištinu, da se ne izveštava da se u Prištini i u tom kraju desilo bilo šta bitno, a to je vaš region. Ali vidimo da je nekoliko stvari prijavljeno u okolini. Ako pogledate broj 2 na toj karti, vidimo da se tu govori o granatiranju Studenčana (Studençan), što je dovelo do toga da 5.300 ljudi bude interno raseljeno. Molim poslužitelja da okrene sledeću stranicu gde vidimo tu stavku pod

brojem 2, malo detaljnije. Izvor je UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees): "Granatiranje sela Studenčane 20. februara 1999. godine je dovelo je do 5.300 interno raseljenih lica iz Studenčana. Ovi seljani su pobjegli iz svog sela za vreme granatiranja i sada žive u ..." i onda se navode sela. To je primer kako su se stvari dešavale na Kosovu. Da li to prihvatate?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Vi meni pokazujete dokument jedne nevladine organizacije. U ovom slučaju radi se o UNHCR-u. Nisam tamo bio prisutan, tako da ne mogu da tvrdim da li je ovaj izveštaj tačan i ispravan. Znam da su mnogi izveštaji napravljeni, čak i u mom ograničenom domenu, kao što ste vi to sasvim ispravno naveli, kada su mi lokalni ljudi rekli da kada se govorilo o stotinama interno raseljenih lica, nakon istrage se ispostavilo da se radilo o 10 ili 12 takvih ljudi. Bio sam prisutan u takvim slučajevima, kada smo te stvari ispitivali, ali nemam predstavu ko je napravio taj izveštaj i ne znam koliko je on tačan. Ja nisam tu da kažem da je on pogrešan, ali nemam načina da tvrdim da li je on ispravan i da li je sasvim tačan.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ranije sam pitao da li vi stvarno tvrdite da postoje predrasude protiv bilo koga, ili u odnosu na 1.700 članova Kosovske verifikacione misije, ali mislim da niste mogli da identifikujete bilo šta što je tome slično, ali ja ću od vas zatražiti pomoć da mi objasnite kako ste došli do toga da kažete mnoge stvari koje ste rekli početkom maja 1999. godine, za koje smatrate da ste mogli da ih kažete. Sada ćemo da pređemo na 27. februar. Mislim da je ovo nešto bliže vama. Sad imamo tu stranicu koja se odnosi na 27. februar. Ovde vidimo, iako se jako puno stvari dešavalo širom Kosova, pod brojem 2 da je bila zaseda protiv MUP-a i da je jedna osoba poginula, a jedna ranjena. Ako sada pogledamo broj 2, znači taj događaj koji je prijavljen, vidimo da je oko 17.30 bila zaseda protiv patrole MUP-a, zapadno od prištinskog aerodroma. To je incident o kome ste nam govorili, zar ne?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Smatra se da su gađani iz snajpera. Vozilo,

iako je bilo oklopno, imalo je rupe u krovu. Zanimljivo je to da su lokalni sudija i TV ekipa bili u neposrednoj blizini zasede, u vreme kad je došlo do incidenta. Da li se sećate toga?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da. Sećam se toga. Oni su putovali i nisu bili baš na tom mestu, kad sam ja bio tamo. Kada je prestala vatra mislim da su bili zapadno, na putu i da su išli prema Prištini. Došli su onda kada je prošla pucnjava.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste vi prijavili ovaj incident višoj komandi?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da, ja sam to uradio.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Uključujući i ovaj deo koji se odnosi na sudiju.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ne mogu da se setim da li se to nalazi u mom izveštaju, ili ne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hajde da pređemo na 3. mart zato što vi ovde pravite jednu sliku i vi znate šta se nalazi u oktobarskim sporazumima: da li se oružje može unositi na Kosovo iz Srbije i da li se može iznositi sa Kosova u Srbiju, zar ne?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Nemam nikave pojedinosti, ali sam svestan toga da je došlo do povećanja količine oružja, onako kako sam ja to shvatio.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možemo li sada da pređemo na 3. mart? Da pogledamo prvo kartu, a onda stavku broj 9. Tu ima mnogo više događaja za 3. mart. Možemo da vidimo puno stvari. Nešto je bilo na prištinskom aerodromu u vezi sa "Migovima 21". Da li je to nešto bitno?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: U vezi sa "Migovima 21"? Sećam se da je bilo pojačanih aktivnosti tokom ove faze. Moj tim i ja smo приметili "Migove 21" i oni su bili aktivniji nego obično.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ali to nije bila OVK. OVK nije imala

“Migove 21”?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Koliko je meni poznato, ne. Ali aktivnosti aviona nisu bile neprijateljske protiv bilo kakve lokacije. Barem ja nisam bio svestan toga.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da pređemo na broj 9. Vidite gore broj 9: “Tenkovi stižu vozomî. Molim da sada okrenemo nekoliko sledećih strana. Pod brojem 9: “Tenkovi su stigli vozom. Sedam M-36/85 tenkova je stiglo vozom u Mitrovicu. U ovom trenutku se ne zna se odakle su došli. Jedan je istovaren u Mitrovici, a ostalih šest je nastavilo sa transportom južno, prema Prištini. Voz obično prevozi samo pesak ili šljunak. Sada se ne zna gde je iskrcano tih ostalih šest tenkova. Komentar: Nema nikakvih indikacija da je voz sa tenkovima stigao do Prištine. Ima jako puno tačaka duž pruge između Mitrovice i Prištine gde se mogu istovariti tenkovi. Ovaj događaj jasno pokazuje kakve su sposobnosti železničkog prevoza u ovom kraju. Sada istragu sprovode RC2 i RC5 da bi se odredilo odakle stižu tenkovi i gde se oni upućuju. Ako je voz došao izvan Kosova, onda možda dolazi do povećanja broja snagaî. Da li ste ikad saznali gde su iskrcani ti tenkovi?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ne mogu da se setim, ali bio sam svestan toga da se kreću neka oklopna vozila, da ih prevoze prugom i putem i ja sam izveštavao o svim oklopnim vozilima. Da li su oni ušli u pokrajinu ili su se premeštali sa jedne lokacije na drugu, ne znam. Ja sam pokušao da izveštavam koliko sam god mogao i posebno su me interesovale kretnje oklopnih vozila i brojevi takvog oružja i takve opreme, šta su oni i šta su radili.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste nekada vozili tenk. Bili ste tenkista?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da, ali ja sam sve druge zadatke obavljao u tenkovskom eskadronu, čak sam bio i komandant.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kada ste vi bili tenkista?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Kada sam bio vrlo mlad.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste govorili o tri dana o kojima ste izveštavali, to jest o danima kada ste vi vodili beleške. Ja sam to stavio negde, ne mogu da nađem, ali dajte da pogledamo. Prvi put je to bilo 7. marta tako da bi možda bilo dobro da proverimo onda vaš izveštaj.

ADVOKAT KEJ: Prvi izveštaj po redu je bio 28. februara.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Izvinjavam se. Taj sam propustio.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ja taj nemam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sigurno ga imate. Dajte da pogledamo izveštaj od 28. februara.

SUDIJA KVON: Molim da se svedoku da dokument D247, da ga pogleda.

SVEDOK KEIT: Hvala.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vidite na toj opštoj karti od 28. februara da je jedan poslovan čovek pogođen u Prištini, ali to se nije nalazilo na vašoj teritoriji.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ja sam znao za neke od ovih incidenata kada sam išao u Prištinu da bi se o svojim aktivnostima dogovarao i obaveštavao centar. U dva navrata sam odgovorio na incidente ubistva gde je bilo žrtava, ali zato što to nije bilo u mojoj zoni odgovornosti, ono što sam o tome znao sam prosledio drugim verifikatorima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači, ako pogledamo ovaj deo dokaza koji se nalazi ispred vas od 28. februara, gospodine Keit, vidimo nekakve administrativne kontrole. Sledeći pasus: "Kontrola je nastavljena do kraja. Kontakti su bili dobri i prijateljski". Onda se kaže: "Redovne kontrole u ovom kraju će se održavati. Naša procena je da

je izveštaj OVK tačniji u odnosu na ovu konkretnu lokaciju.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Onda spominjete jedan incident u kome je učestvovao tenkovski vod i nekoliko oklopnih transportera i jedna osoba iz MUP-a je ubijena, a jedna je ranjena.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da, to je isti incident koji ste vi spomenuli u "Plavoj knjizi".

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači sve ono što se pojavljuje u vašem izveštaju je ono što je trebalo da se tu pojavi i tu je i navedeno.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da, ja i ne dovodim u pitanje da je to tako.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Sada možemo da pređemo na sledeći izveštaja. To je, mislim, 7. mart. Sada imamo vaš izveštaj. Vi ovde govorite o nepotvrđenim izveštajima da je došlo do snajperske vatre. Dnevno su viđena dva ili tri tenka na farmi pilića i na aerodromu. Primećen je pokret šest drugih tenkova. Dobri kontakti su ostvareni sa raznim načelnicima policije. Humanitarnih problema i pitanja je sve više tokom te nedelje. Ima sve više incidenata i napada na MUP isto tako i odmazde protiv položaja OVK na severu. Tu nema ništa konkretno.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Imajte u vidu, gospodine Najs, da je to rezime dnevnih izveštaja gde sam pokušao da što tačnije i objektivnije govorim o stvarima koje su se u to vreme desile.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, u pravu ste zato što je odgovornost za izveštavanje na severu bila odgovornost drugih zvaničnika Kosovske verifikacione misije.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da, u susednim zonama odgovornosti.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači izveštavanje o humanitarnom kretanju, u stvari, premeštanju 70 seljana, to vi opisujete kao redovno patroliranje?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ako mogu samo da kažem o tih

sedamdesetak seljana. To je incident o kome sam govorio gospodinu Keju i ja sam učestvovao u tome da pokušam da ponovo uspostavimo normalnu situaciju i da vratimo stanovnike iz Donjeg Grabovca.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi nas podsećate, setićete se da vas je sudija Kvon pitao da li se radi o meštanima koji su bili raseljeni zbog borbi u tom kraju?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da. Mislim da bi bilo vrlo teško živeti normalan život ako se nalazite na nekoliko stotina metara od mesta gde se dešava bitka, bez obzira koja strana je započela takve borbe.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ne možete ništa dalje da kažete o tome zašto je došlo do toga da oni budu raseljeni još ranije?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da, to je tačno. Ja ne znam ništa o tome.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim da onda pogledate kartu od 7. marta. Vidimo u Prištini: "Lokalni članovi OVK kažu da su čuli pucnje upozorenja. Dvojica pripadnika MUP-a su ubijena, a jedan je ranjen nakon što su otišli da uhapsu trojicu radi krađe. To su izveštaji o Prištini, ali nema ništa o Kosovu Polju?"

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ne, ali treba imati u vidu, gospodine Najs, da su ovo vrlo površni izveštaji koji se sačinjavaju na osnovu nekoliko izvora, uključujući i moje, ali i izvore drugih članova KVM. Ovo je vrlo kratak rezime i mislim da se tu ne govori mnogo o napetostima i strahovima ljudi koji su radili ili živeli tamo, u to vreme.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim poslužitelja da onda pogledamo 7. mart. To je, u stvari, sledeći dan. Mi imamo izveštaj i iz tog dana. Možemo li da pogledamo 7. mart, u svakom slučaju. Izvinjavam se. Možemo da pređemo na 8. mart. Molim da pogledate vaš izveštaj za 8. mart gospodine Keit i da vidimo šta je stiglo do glavne kancelarije. Na karti za 8. mart vidimo da su se tu desile interesantne

stvari. Broj 7: "veliki konvoji MUP-a idu na zapad." Znači na zapad u odnosu na vas. "Na severu, Vojska Jugoslavije gađa pet sela, što dovodi do određenog broja raseljavanja lica." Isto tako, na istoku, pod brojem 6 vidimo da je došlo do kretanja snaga Vojske Jugoslavije u i oko Gnjilana (Gjilan), a bilo je i drugih aktivnosti, ali nema ništa što bi se odnosilo na vašu teritoriju. Kad pogledamo vaš izveštaj za 8. mart, malo je teško da se isprati. Ne mislim da vas kritikujem, ali tu, u stvari, nema ništa, o čemu je trebalo da se izvesti.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Gospodine Najs, ovaj konkretan izveštaj je jedan od mnogih. To nije dnevni izveštaj. To je izveštaj o konkretnom incidentu. To je incident o kome smo znali nekoliko drugih mojih kolega i ja. Jedno vozilo je oštećeno i moralo je da se popravi. To bi verovatno bilo stavljeno u jedan dnevni izveštaj, koji ja nemam ovde, a i nemam više pristup tom dokumentu. Ovo je samo jedan mali deo opisa tog dana i odnosi se na konkretan incident koji je, po mom mišljenju, mogao da se pretvori u nešto vrlo ružno, ali je na kraju sve ispalo drugačije i niko nije mnogo povređen.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači, vi, u stvari, u toj opštoj slici ne smatrate da je to nešto o čemu ste trebali da izvestite vaše starešine.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ne iznenađuje me što se taj incident ne pojavljuje u "Plavoj knjizi, jer nije toliko bitan.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači nemate nikakvih primedbi o tome kako su se ti izveštaji sačinjavali?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U tom slučaju idemo na sledeći izveštaj, koji se odnosi na 9. mart. Molim poslužitelja da okrene stranu. Ovde na karti vidimo različite stvari. Pod brojem 1 "povremeno pucanje Vojske Jugoslavije iz teškog naoružanja". Onda, pod brojem 3: "otmica Albanca od strane OVK". Onda, broj 4: "vazdušne aktivnosti zapadno od Prizrena. Onda, broj 8, vidimo da je muškarac, Albanac ubijen u Prištini, uveče, 8. marta. Sada možemo da vidimo vaš doku-

ment i vidimo da je u 8.30 komandir policije u Kosovu Polju izvestio da je došlo do ubistva u Donjem Dobrevu (Miradi e Ulet), i onda se tu pojavljuje kod, on je ubijen u vozilu koje je izbeglo jednu policijsku patrolu. To je izveštaj, zar ne?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da. U stvari, to je isti incident koji se spominje za kontrolnu tačku "JB", Džulijet Bravo (Juliet Bravo), a to je bila jedna od šifara za moja vozila.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. I dok se još bavimo ovim datumom, 9. martom, molim poslužitelja da se vratimo na broj 5, da bismo videli šta se događalo na drugim mestima na Kosovu: "Operacija Vojske Jugoslavije i MUP-a da se očisti OVK iz predela –eneral Janković (Hani i Elezit) se nastavlja. Patrole Kosovske verifikacione misije su u početku bile sprečene da uđu u ta sela. Snage MUP-a i Vojske Jugoslavije postupale su po svom uobičajenom obrascu, opkolivši lokalna sela i prisiljavajući seljane da beže putem, koristeći direktnu, ili indirektnu vatru. Do popodneva kuće su već bile u plamenu, a MUP je izgledao odlučan da uništi ta sela." Gospodine Keit, mada sam se ja bavio onim stvarim, na koje ste vi uputili, da li prihvatate kada vam kažem da smo mi, u stvari, jako dobro pokrili sva ona mesta gde se spominje Kosovo Polje u ovoj "Plavoj knjizi", za onaj period kada ste vi bili odgovorni za tu teritoriju?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Nisam siguran šta hoćete da kažete, gospodine Najs, ali, manje-više, ja ne mogu da tvrdim suprotno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste očigledno razgovarali sa drugima iz drugih zona odgovornosti i činjenica je da Kosovo Polje, kao što možemo da vidimo kad gledamo te karte, u stvari, bilo relativno tiho u to doba i nije se mnogo toga dešavalo.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ako pogledate ponovo taj incident pod brojem 5 od 9. marta, neka od tih sela se nalaze u mojoj zoni odgovornosti i mi smo govorili tu o napadima i o paljenjima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U tom slučaju je onda o tome napravljen

tačan izveštaj?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Pokušao sam da o svim događajima izvestim na najbolji mogući način.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Izvinjavam se. Ne želim da kritikujem vaše izveštavanje, ali nismo znali tačno o čemu ćete da svedočite i to se nije videlo na osnovu dokaznih predmeta. Ako pogledamo sada 9. mart ...

SUDIJA BONOMI: Pre nego što nastavite, gospodine Najs, meni vaš poslednji odgovor nije sasvim jasan, gospodine Keit. Vi ste rekli da su neka sela koja se spominju pod tačkom 5, bila u vašoj zoni odgovornosti?

SVEDOK KEIT: Da, sela koja se spominju u tom incientu pod brojem 5.

SUDIJA BONOMI: Vi kažete da niste znali da su ona bila napadnuta.

SVEDOK KEIT: Naprotiv, ja sam o tome izveštavao i pretpostavljam da ove informacije potiču na osnovu mog izveštaja.

SUDIJA BONOMI: Znači ovo je vaš izveštaj o tim događajima?

SVEDOK KEIT: Da. Sastoji se od informacija za koje ja pretpostavljam da su došle iz mog izveštaja. Ako mogu da kažem gospodine Najs, ovo što vi pitate o proceduri izveštavanja u KVM-u, to jest kako je tih 1.638 verifikatora iz 54 zemlje, Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju i radi se o ljudima koje ja poštujem. Ja znam ko su oni i odakle su došli. Međutim, po mom skromnom mišljenju, ljudi sa kojima sam ja imao privilegiju da radim, nisu bili vojnici po profesiji i mnogi nisu bili u stanju da shvate tačno šta vide. Ne želim da kažem da oni nisu bili kompetentni i ne želim da kažem da su pokušavali da daju loše informacije. Ali hoću da kažem da u mnogim

slučajevima izveštaji nisu sadržavali tako mnogo činjenica koliko su mogli ili koliko je trebalo da sadrže. Ne pokušavam da kritikujem one koji su izveštavali, ali mnogi, koji nisu radili samo u mojoj zoni, već i u drugim zonama, jednostavno nisu dobro shvatali vojnu situaciju na terenu i onda su imali problema da kompetentno i tačno izveštavaju u nekim slučajevima. To ne briše ono što su rekli, ali to možda nije bilo ono što se stvarno dogodilo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ja ću se vratiti na taj odgovor odmah nakon što se pozabavim sa nečim što proizilazi iz onoga što je sudija Bonomi (Bonomy) pitao. Molim poslužitelja da nas ponovo vrati na kartu, da se vratimo na 9. mart. Gospodine Keit, dajte da ponovo pogledamo broj 5. Možete da vidite da se broj 5 odnosi na: "Operacije Vojske Jugoslavije i MUP-a. I dalje dolazi do raseljavanja lica i do minimuma odgovora OVK." To je onda nešto o čemu se detaljnije govori. Molim da nas sad poslužitelj vrati na tu stranu i tu se kaže da su u određenom broju sela bile zapaljene kuće. Ovo su navodi koji se odnose na vaš izveštaj, da li je to tačno?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Nisam imao mogućnost da te koordinate studiram van same mape, ali imena nekih od tih sela, mislim da se ona nalaze oko –eneral Jankovića, mislim da se ona nalaze severno od Kosovo Polja, na mitrovičkom putu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. To znači da ono što ste vi videli i čega se sećate da su MUP i Vojska Jugoslavije palili kuće i prisiljavali ljude da se iseljavaju, da li je to tačno?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: To nije tačno i to nije ono kako sam ja izvestio.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pre nego što date odgovor, karta je sasvim jasna i tačka 5 koja je bila na jugu, nije mogla da bude mnogo daleko od vaše lokacije, koja se prostire daleko na jug, sve do Prizrena. Da li ste sigurni da se sećate tih sela i da su ta sela, o kojima ste izveštavali ili, možda, kada razmislite možete da zaključite da, u stvari, ona nemaju nikakve veze sa vama.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ako pogledate moj nedeljni rezime broj 3, u dokumentu od 14. marta, videćete dole, otprilike na pola strane, da se, možda, ne radi o istim selima. A, možda, ako pogledate na kraju drugog pasusa videćete da su kretanja interno raseljenih lica smanjena i nije bilo puno potrebe za humanitarnom pomoći tokom te nedelje, iako se sukob u Prilužu (Priluzhe) i Mihaliću (Mihaliq) intenzivirao tokom te nedelje. To su bila sela severno od zone moje odgovornosti koja su se graničila sa susednom zonom. To su bile teritorije u kojima je, u ovom periodu i u narednih dana došlo do antiterorističkih operacija. Stanovnici jesu napuštali sela i zgrade jesu bile oštećene.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Keit, molim vas da pogledate broj 5. Vi ste možda o tome govorili u vašem odgovoru na pitanje sudije Bonomija, ali u vašem izveštaju od 14. marta se ništa ne spominje da se to uopšte odnosi na ova sela, zar ne?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Mislim da je to tačno. Govorio sam onako kako se ja sećam tih imena i mislio sam da su neka od tih imena slična.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li možemo da se složimo oko ovoga da ste vi, u stvari, potpuno pogrešili i da ono šta stoji pod brojem 5 u tom konkretnom izveštaju nema nikakve veze sa vama?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Moguće da to šta stoji u tom izveštaju ne uključuje informacije iz mojih izveštaja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala vam. A sada da se vratimo na pitanje koje ste postavili tako što ste kritikovali neke od vaših kolega iz KVM i njihovo izveštavanje. Kad ste ušli u vojnu službu?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ja sam postao rezervni vojnik sa 17 godina.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A kad ste postali stalno zaposleno vojno lice?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Sa 19 godina.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Koje godine je to bilo?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: 1955. godine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I vi ste tamo ostali sve do 1980. godine kada ste otišli na postdiplomske studije.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ne. 1982. godine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači, između 1955. godine i 1982. godina ste stalno služili. 27 godina. Recite nam koje ste činove imali?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Počeo sam kao običan vojnik. Oficir sam postao 1962. godine i onda sam imao razne niže oficirske činove.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I kad ste otišli na postdiplomske studije bili ste kapetan?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Penzionisao sam se u činu kapetana.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: To znači, bez namere da budem kritičan prema vama, da vama nije poznato na koji način funkcioniše viša komanda?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Tačno je da nisam imao nikakav visok čin, ali uzevši u razmatranje neveliki broj kanadskih oružanih snaga, u vreme kada sam ja bio u aktivnoj službi i moju ulogu u njoj, imao sam priliku da najtešnje sarađujem sa visokim oficirima i sa raznim drugim osobljem, mada je moja pozicija bila među nižim komandnim kadrom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste išli u vojnu školu?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ja sam obučeni vojnik.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste išli u vojnu školu?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Međutim, dok ste radili u Kosovskoj verifikacionoj misiji, vi niste imali kontakt i pristup višoj vojnoj komandi,

zar ne?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Mislite na komandu KVM?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ne. Moja obaveza, kao što sam i objasnio, je da vodim mali tim u regionu Kosova Polja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Na primer, vi niste razgovarali sa vašim zemljakom generalom Mezonevom (Joseph Omer Michel Maisonneuve) o izvesnim stvarima?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ne, nisam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pretpostavljam da bi se saglasili sa njegovu ocenom, zar ne, da je korišćenje tenkovske vatre protiv kuća prekomerna upotreba sile?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ne znam koji incident je uzeo za primer, ali tenkovska vatra može da se koristi kao podrška, to je direktna vatra, kao što znate i može da se koristi protiv zgrada ili objekata u okviru jedne vojne operacije. To je sasvim prikladno, da. Ali ja ne želim da kažem da je otvaranje tenkovske vatre protiv jedne zgrade na poljoprivrednom imanju nešto sasvim prikladno u svim okolnostima. Zависи od okolnosti.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi niste imali nekih kontakata sa britanskim vojnim licem Caglinskim (Richard Ciaglinski)?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ne, koliko ja znam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste pratili ovo suđenje?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Samo ono šta je bilo u štampi. Ali neredovno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Videćete kasnije da ono šta ste izražavali kao vaša vrlo čvrsta uverenja, nije se zaustavljala samo na vojnim pitanjima, već se ticalo i političkih pitanja.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da, ja sam to izražavao posle vojnog

službovanja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle vi ste imali i vojna i politička mišljenja i izražavali ste i jedna i druga. Niste znali da je oficir Caglinski bio informisan kako o planu da se to područje očisti od OVK, tako i da se izbace kosovski Albanci.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ja nisam upoznat sa takvim planom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I kad ste vi kasnije izrazili vaše gledište, vi, svakako, niste razgovarali ni sa vojnim rukovodstvima na obema stranama, zar ne?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ne. Ja sam izrazio svoja mišljenja onako kako sam ih osećao i kako sam smatrao da treba. I to sam izrazio u razgovoru sa kolegama verifikatorima. Naročito posle evakuacije sa tog područja, imao sam priliku da razgovaram sa dosta verifikatora. Ukupno ih je bilo 1.638 i, koliko se ja sećam, gospodine Najs, mnogi od njih su se slagali sa mnom i ispričali mi kakvo je bilo njihovo lično iskustvo koje, možda jeste, a možda i nije ušlo u zvanične izveštaje nakon završetka misije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Hajde sad da se vratimo na to koliko je tačno ovo izveštavanje. Imamo nešto šta ste vi opisali 10. marta u dnevnom izveštaju i rekli ste da je situacija u Kosovu Polju bila dosta mirna. Sada molim poslužitelja da okrene stranu na 10. mart. Ovde vidimo kartu koja ne pokazuje ništa preterano značajno. Dakle, to se poklapa sa vašim izveštavanjem. Je li to tačno?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sledeća strana, ako grešim, gospodin Kej će da me ispravi, je poslednja strana na koju ćemo sada da se osvrnemo i ona nosi datum 14. mart. Sada molim poslužitelja da okrene kartu na 14. mart. Ovde pod brojem 8 vidimo opasnost koja pretil Verifikacionoj misiji. Pre nego što pogledamo detaljnije ovaj broj 8, da se zadržimo na karti i vidimo da se pod brojem 6 kaže da

je Vojska Jugoslavije informisala o zasedi.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Koju stranu gledate?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pa, gledamo ovu za 14. mart. Vidite da ovde stoji šta se događa. Vidimo da je postojala opasnost za Verifikacionu misiju u Prištini. Onda vidimo šta stoji pod brojevima 2, 3 i 4, da je Verifikaciona misija bila izložena opasnosti, da se na njih pucalo, da su im stavljane mine u kuće, da je bilo teških borbi između Vojske Jugoslavije, MUP-a i OVK, zar ne?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I onda vidimo da u Prištini stoji da je postojala opasnost za Verifikacionu misiju. U vašem dokumentu vidimo kako opisujete kako je situacija u Kosovu Polju mirna, da se povećavaju napetosti ...

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: O kom to dokumentu govorite?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Onaj od 14. marta, nedeljni izveštaj. Dalje stoje nepotvrđeni izveštaji o snajperskoj aktivnosti u predelu Grabovca. Sledeća rečenica: "Kredibilitet OVK je veći na ovoj lokaciji. Održani su sastanci sa načelnicima policije kako bi se omogućio povratak stanovnika Donjeg Grabovca u njihovo napušteno selo." Sledeći paragraf: "Ograničena aktivnost Vojske Jugoslavije. Aktivnost MUP-a povećana sa povećanim brojem kontrolnih punktova i agresivnim statičnim patrolama. Kontakt sa OVK." Dakle, ništa posebno o čemu treba da se obavesti.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Mislite na "Plavu knjigu"?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tako je.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ne. U ukupnom poretku stvari, ništa preterano važno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Sada da pogledamo, molim vas, ovo što dalje stoji za 14. mart. Da pogledamo ono šta je pod brojem 5. Ovde se govori o onome šta se događa i u drugim mestima:

“Teške borbe južno od Kline (Kline). Teške borbe oko i jugozapadno od Svrhe (Sverke) i Prčeva (Perqeve) tokom jutra. Paljba prestaje oko 15.00. U vatru su se uključili tenkovi, minobacači i teški mitraljezi od strane VJ, a sa strane OVK samo lako naoružanje i mogući laki minobacači. Ni Vojska Jugoslavije, ni MUP nisu izvestili o svojim žrtvama, a patrola Verifikacione misije primetila je četiri mrtva tela boraca OVK u Dušu (Dush). Meštani su napustili sela. Komentar: Vojska Jugoslavije je objasnila da je njihova aktivnost bila planirana vojna vežba. MUP je rekao da nije učestvovao u vežbi. Ali MUP uključuje i PJP koju je primetio RC3, koji operiše u toj oblasti. UNHCR je izvestio o tome da je 5.300 civila napustilo sela. RC3 izveštava da je 500 meštana napustilo dva sela.” Gospodine Keit, vi ste bili spremni da kritikujete veštinu izveštavanja i sposobnost vaših kolega iz misije. A da li postoji ovde još nešto drugo sem onoga o čemu jedna odgovorna obrazovana osoba može da izveštava?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Gospodine Najs, ja ovde nisam da bih ispitivao sposobnosti mojih kolega verifikatora. Zapravo, ovde sam pokušao da pohvalim ono šta su uradili. Ono šta ja želim da kažem je da neki od njih nisu imali vojno iskustvo i nisu znali da procene važnost malih taktičkih operacija, kao neko ko ima šire iskustvo. Ja u ovom izveštaju ne vidim ništa drugo nego da UNHCR izveštava kako je 5.300 civila napustilo svoja sela, što je, naravno, veliki broj. I Sud bi se sa tim složio. Ali RC3 je potvrdio da je 500 meštana napustilo dva sela. Mislim da to sve ide u prilog mom opštem komentaru o tome kako su cifre naduvavane. Ja se tamo nisam nalazio i ne mogu da tvrdim da ovaj izveštaj nije tačan. Ono šta sam pokušavao da sugerišem tokom svog iskaza je da je svakodnevno puno izveštaja dostavljano od strane ljudi koji nisu bili najkompetentniji u svim oblastima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Keit, šta je to RC3?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: To je Regionalni koordinacioni centar 3 (Regional Coordination Centre 3).

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle taj Regionalni koordinacioni centar koji je postojao u okviru vaše Verifikacione misije je neko ko je

učestvovao u tom procesu i možda čak i ispravljao određene izveštaje. Prema tome, recite mi, da li to znači da je Verifikaciona misija imala veću ili manju odgovornost?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ja ne želim da kažem niti vama, niti Pretnom veću da ovaj izveštaj nije tačan ili da nije precizan. Ja samo kažem da oni izveštavaju o informaciji koju su prikupili kako od centara na terenu, tako i iz drugih izvora. Ja se lično tamo nisam nalazio, a niste ni vi. Prema tome, mislim da ni jedan od nas dvojice ne može da kaže da je ovo stoprocentno tačno. Molim vas, da me shvatite. Ja ne želim da kritikujem moje kolege verifikatore, samo želim da kažem da njihovo iskustvo kada se radi o vojnim operacijama manjeg obima ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Manje od vašeg.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Tako je. Da je manje od mog i od mnogih drugih ljudi.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, molim vas da nam kažete kakvu obuku su prošli ovi verifikatori.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Čuli ste šta sudije pitaju. Rekli ste da ste prošli određenu četvorodnevnu obuku. Možete li nešto malo više o tome da kažete?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Svakako. Biće mi zadovoljstvo. Čim smo stigli imali smo obuku iz, uglavnom, administrativno-tehničkih pitanja, kako se stručno vozi jedan Pežoov (Peugeot) džip po putevima Kosova. To je bio jedan prilično bazičan kurs, ali moram da kažem da smo svi morali da položimo test iz toga. Zatim su nas učili kako da koristimo radio, kako da koristimo GPS instrumente, a to su instrumenti za određivanje pozicije. Isto tako su nam držali predavanja neki visoki zvaničnici misije u pogledu toga kakva je situacija u pokrajini. Oni su nam održali predavanje o tome i govorilo se u kom pravcu stvari treba da se kreću. Po mom skromnom mišljenju, gospodin Najs ovde dovodi u pitanje moj kredibilitet zbog toga što sam ja došao samo do ranga kapetana, ali vam mogu reći, po mom

skromnom mišljenju, ta obuka je bila prilično bazična i ja sigurno, a možda i drugi, nismo dobili adekvatnu informaciju o tome u šta će se to možda pretvoriti. Dobijali smo neke brošure o tome kakva je organizacija Vojske Jugoslavije, kakva je organizacija MUP-a, a ja sam u svom svedočenju rekao da sam išao u štabnu školu i mogu da vam kažem da ovo, svakako, nije bio dokument na nivou štabne škole.

SUDIJA ROBINSON: Da li ste tokom obuke dobili instrukcije o tome o čemu treba da izveštavate?

SVEDOK KEIT: Ne, časni Sude. To mogu otvoreno da kažem, osim ovih izveštaja koje ste sada videli. I, ukoliko smem da kažem, teško je biti na mestima gde su se ovakvi incidenti i posledice događale. I hteo bih da prokomentarišem ova pitanja koja gospodin Najs postavlja. Kosovska verifikaciona misija je koristila puno vozila. Stalno se nalazila na putu. Bili smo u malim gradovima, ali smo imali prisustvo i u većim. Imali smo štabove i administrativne ustanove u Prištini i u raznim regionalnim centrima i tako dalje. Bilo je ukupno 1.638 verifikatora i samo je polovina njih bila na terenu, a druga polovina se bavila administrativnim pitanjima, kancelarijskim poslovima i pitanjem komandovanja. I naša nesposobnost, ja ovde naglašavam, naša nesposobnost da nadgledamo situaciju na terenu je meni bila očigledna od prvog dana. Mi smo nadgledali jugoslovenske vlasti. Mogli smo da nadgledamo Vojsku Jugoslavije, kao što je gospodin Najs rekao, prema izveštaju u "Plavoj knjizi" zato što smo mogli da vidimo kako oni vrše vojne vežbe sa tenkom M36/85 i tako dalje. Samo da bih informisao Pretresno veće M36/85 je tenk iz Drugog svetskog rata, modernizovan, sa dodatkom topa od 85 milimetara. Mogli smo da vidimo gde se nalaze tenkovi, kako oni odlaze iz Prištine na sever. Mogli smo da nadgledamo šta radi MUP kad izlazi iz Glogovca, ali nismo imali nikakve verifikatore koji su mogli da provere šta radi OVK sem kad su oni vršili napade, kad su otvarali vatru iz snajperskog oružja, kad su vršili terorističke napade, kako god ih zvali, protiv vlasti ili stanovnika pokrajine. Prema tome, kao bivše vojno lice, mogu da vam kažem kategorično

– mi smo nadgledali jednu stranu, ali nismo pratili šta radi druga strana.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najš, mislim da smo sada došli do onog vremena kada obično pravimo pauzu. Pre nego što napravimo pauzu, gospodine Miloševiću, želim da vas podsetim da na kraju unakrsnog ispitivanja gospodina Najša, gospodin Kej će da izvrši dodatno ispitivanje i vi možete da postavite pitanje. Videli ste kako se vrši unakrsno ispitivanje. Tokom pauze razmotrite sve ovo što je do sada učinjeno i to da li želite da tokom dopunskog ispitivanja postavite neka pitanja. Sada idemo na pauzu. Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Vaš advokat čak ne stavlja primedbu ni na činjenicu da unakrsno ispitivanje, ovo je već treći svedok u takozvanom slučaju Odbrane koji nije slučaj Odbrane, unakrsno ispitivanje probija limite vremenske koje ste čak vi dali. Vi ste dali vremenske limite za unakrsno ispitivanje 1:6. Kod sva tri svedoka koja su do sada izvedena unakrsno ispitivanje traje duže od glavnog ispitivanja. Čak ni tu ne stavlja prigovor vaš advokat, prema tome, o čemu govorimo ovde? A i vi ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, ovo Pretresno veće je bilo veoma fleksibilno kada ste vi obavljali unakrsno ispitivanje i stoga će ta fleksibilnost biti primenjena i u odnosu na Tužilaštvo, u okviru razumnih granica. Razmislite o onome što sam vam rekao. Sada pravimo pauzu.

(pauza)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najš, imajući u vidu ono što je rekao optuženi oko potrošenog vremena za unakrsno ispitivanje, vreme koje je imao optuženi za unakrsno ispitivanje je dve trećine vremena koliko je bilo dodeljeno za glavno ispitivanje. Bićemo fleksibilni, ali o tome treba da povedete računa. Gospodine Miloševiću, predlažem

da budete vrlo pažljivi kada se raspravlja o ovim proceduralnim pitanjima i da se mnogo više uključite u raspravljanje o ovim ključnim stvarima. Ponovo vas pozivam da porazmislite o svedočenjima i da li želite da postavljate pitanja. Vreme za igranje je prošlo. Ovo nije igralište. Ovo je drugačija arena. I moram da kažem da je vaše ponašanje na ivici pristojnog i da je detinjasto. Od vas očekujem da se ponašate mnogo zrelije prema vođenju ovog postupka. Gospodine Najs, izvolite.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Časni Sude, razmišljam o vremenu. Nadam se da ću biti u prilici da o tome nešto više kažem u generalnom kada budemo imali proceduralnu raspravu na kraju današnjeg dana suđenja. Gospodine Keit, komentarisali ste pitanje časnog sudije pre nego što smo otišli na pauzu. Rekli ste da ste posmatrali samo jednu stranu, a da niste to isto radili u odnosu na drugu. Koju stranu niste posmatrali?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Nismo bili prisutni ili nismo imali fizičku mogućnost da posmatramo OVK, osim kada su imali akcije protiv vlasti ili drugih članova zajednice.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ali ni mandat, ali doći ćemo na to.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Izvinjavam se?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ali ni mandat da posmatrate OVK.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Gospodine Najs, onako kako sam ja razumeo sporazum, obe strane su trebale da prekinu sa neprijateljskim operacijama i da omoguće da se dođe do stanja stabilnosti kako bi se ponovo uspostavio red i poredak u pokrajini. Po mom skromnom mišljenju i u skladu sa mojim iskustvom, sporazum je prihvatila samo jedna strana, ali se sa njim nije saglasila druga. Ukoliko ne govorimo samo o incidentima u zoni moje odgovornosti, poput snajperskih napada, ubistvima ili strahovima i kao što ste vi posmatrali "Plavu knjigu", tačnije izveštaj koji u sebi sadrži izveštaje o mesecima kada su se događali incidenti, uvek stoji da je jedna strana napadala, a da je druga strana odgovarala. Ono šta vam gov-

orim, ukoliko je KVM ustanovljena zbog misije da se osigura sprovođenje sporazuma, onda bih ja predložio, pored postojanja misije, kao što je bila moja u Kosovu Polju i drugih širom pokrajine, mi smo morali da imamo članove koji su trebali da živi i u unutrašnjosti.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sada moram da vas prekinem zato što nemamo previše vremena. Vi ste proveli dosta vremena posmatrajući snage Srbije i Crne Gore, zato što je to bio vaš mandat i zato ste bili sa načelnicima policije i sa raznim srpskim zvaničnicima, zar ne?
SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da, ali sam provodio vreme ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ali ste provodili vreme i sa OVK, samo što ih je bilo malo teže naći, ali to i nije bio vaš mandat.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da, a one koje smo imali priliku da kontaktiramo, s njima smo imali dobar kontakt, kako bismo na najbolji način ostvarili svoju ulogu.

SUDIJA KVON: Pre nego što pređete dalje zašto ne pitate svedoka o tački 8, izveštaja od 14. marta iz "Plave knjige".

TUŽILAC NAJS: Naravno. 14. mart, ako poslužitelj može da nam pomogne. Videćemo sažetak. Da li je časni sudija na umu imao ukradeno vozilo KVM?

SUDIJA KVON: Tu se govori o opasnosti koja pretila Verifikacionoj misiji, a to se ne spominje u izveštaju od 14. marta. Vi ste to spomenuli tokom unakrsnog ispitivanja. Rekli ste da je postojala opasnost koja je pretila Verifikacionoj misiji.

TUŽILAC NAJS: Da, tako je. Hoćete li da kažete da to nije obrađeno u izveštaju?

SUDIJA KVON: To je obrađeno u izveštaju svedoka.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ja mislim da sudija Kvon želi da čuje sledeće, gospodine Keit: vidimo da se pod brojem 8 za 14. mart kaže da je postojala opasnost koja je pretila Verifikacionoj misiji. Je l' vidite to?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sudija želi da zna zašto to nije pomenuto u vašem izveštaju?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Severno predgrađe Prištine nije bilo u okviru moje zone odgovornosti, prema tome, ja nisam sa tim upoznat.

SUDIJA KVON: U redu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Onda da pređemo na 16. mart da bismo videli šta se događalo u vremenu koje je prethodilo vašem povlačenju, pošto ste tamo proveli pet nedelja. Vidimo da se pod brojem 1 kaže: "Veliki konvoj Vojske Jugoslavije". Sada ćemo da vidimo malo detaljnije o tome. "Primećen veliki konvoj Vojske Jugoslavije u 12.00 koji je vozom stigao u Mitrovicu, verovatno iz Kuršumlje. Kada je izvršen istovar u Mitrovici, konvoj je krenuo ka Srbici (Skenderaj)". Onda se kaže šta se nalazilo u tom konvoju, a nalazilo se prilično toga. Dalje, "konvoj je krenuo u 12.30 i stigao u okolinu Srbice, u fabriku municije. Komentar: RC2 namerava da i dalje prati situaciju u fabrici. Smatra da je voz krenuo iz Kuršumlje i informacija Vojske Jugoslavije pokazuje da su ovi M84 bili stacionirani na toj lokaciji i da su podređeni Prištinskom korpusu. Pomeranje tenkova M84 predstavlja direktno kršenje ovog osnovnog sporazuma". Kasnije ste vi izrazili mišljenje da nije bilo nikakavog plana unapred i da je sve ono što se događalo bilo reakcija na bombardovanje NATO-a ili aktivnosti OVK, zar ne? U ovom dokumentu ima puno dokaza koji potvrđuju da je Vojska Jugoslavije vršila aktivnosti koje su predstavljale kršenje ovog sporazuma.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Gospodine Najs, izveštaj koji vi spominjete govori o sedam tenkova i o nekim manjim oklopnim vozilima.

M84, kao što znate, je jugoslovenska verzija sovjetskog T72. Dok se ovo događalo i, moguće je da je ovo predstavljalo kršenje sporazuma, ovo je jedan prilično mali elemenat o kome se ovde radi. Kao što sam u mojim komentarima rekao i u onome što sam napisao, postojalo je puno provokacija i kada neko napada vaše ljude i imovinu vi morate da odgovorite. Ako ovo predstavlja kršenje sporazuma, onda je to kršenje sporazuma. Ja i drugi smo pokušavali da nadgledamo broj oklopnih vozila i vojnika Vojske Jugoslavije koji su tada kretali pokrajinom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Keit, vi ste vrlo slobodno kritikovali vaše kolege. Samo da vam kažem da se u ovoj sudnici svedočili generali Nauman (Klaus Naumann), Drevenkijeviča (Karol John Drewienkiewicz), Mezonev. Vi ste bili na terenu. Ovo su bili visoki oficiri koji su obavljali vrlo važne i teške poslove, zar ne?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ja to ne osporavam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li imate nekih razloga da sumnjate u ono što su oni rekli?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ja ne sumnjam u ono što su oni rekli. Ono što ja želim ovde je da predstavim moje iskustvo u mom području.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I, konačno, izveštaj od 17. marta. Vi se verovatno sećate, časni Sude, da je 37. brigada došla na Kosovo početkom marta i da je to bilo ono o čemu su svedočili veštaci. Možemo da pronađemo detalje, samo što nam za to treba neko vreme. A sada vas molim da pogledamo ovaj izveštaj za 17. mart i da se podsetimo. Mi ovde možemo da vidimo Dubicu (Dubice) i Prištinu i možemo da vidimo tačno koliko je mala bila vaša zona odgovornosti u odnosu na celo Kosovo. To je jedan veoma mali deo Kosova, zar ne?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da, to je jedan mali deo Kosova.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. I sada da pogledamo šta piše pod

tačkom 6. Ovde se kaže: "Nova ofanziva Vojske Jugoslavije i MUP-a". Sada vas molim da pogledamo detaljniji tekst koji ovo objašnjava. Tu se kaže: "Bezbednosne snage Savezne Republike Jugoslavije su pokrenule novu ofanzivu da bi uklonile snage OVK za koje se sumnja da se nalaze pet kilometara severozapadno od Prizrena. Naročito su pogođeni gradovi Koriša (Korite) i Kabaš (Kabash). Otprilike 200 ljudi Vojske Jugoslavije i MUP-a, zajedno sa tenkovima i pragama, su učestvovali u ovoj akciji. Otprilike, 1.500 interno raseljenih lica je bilo proterano iz tog područja jer se očekivalo da će doći do ove akcije. Akcija je završena, otprilike, u 19.00 časova. Kometar". Čitam komentare koji ovde stoje. "Ova akcija je preslikana operacija one koja se dogodila u Ješkovo (Jeshkove), koju su snage SRJ sprovele 11. marta 1999. godine." Ova vrsta izveštaja, gde se kaže kako je otpočela akcija da bi se uklonila OVK i gde se smatra da je učestvovalo oko 200 ljudi Vojske Jugoslavije i MUP-a, uključujući tenkove i prage i tako dalje, to je ona vrsta izveštavanja koju može da odradi svaka inteligentna i savesna osoba, a koja ne mora da bude podoficir, da bi to uradila, zar ne?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ne. Rekao bih da ukoliko može da se ustanovi veličina taktičke jedinice i vrsta naoružanja koju oni koriste, onda je to izveštavanje o činjenicama. Ali moram da vam kažem da je 200 vojnika relativno mala vojna sila. To je veličina čete. Ja ne znam o čemu se tačno radilo u ovoj operaciji, ali znam da je bilo ovakvih operacija, jer smo mi dobijali izveštaje o tome svakodnevno. Ne samo da smo mi slali izveštaje već smo dobijali izveštaje od svih ostalih verifikatora u okviru misije tako da smo znali šta se događa u drugim mestima. Prema tome, neki od ovakvih događaja su se odvijali u susedstvu moje zone odgovornosti, sve do kraja mog mandata.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sada bih želeo da pređemo na neke druge stvari. Odakle je došla specijalna jedinica policije, koju ste vi videli u fabrici "Feroniklî u Glogovcu?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: O kom vremenu govorite?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kada ste ih videli.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ja nisam rekao da sam video specijalnu policiju. Govorite o Glogovcu?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Rekao sam da sam tamo posetio policijsku stanicu MUP-a koja se nalazila u bivšoj fabrici u Glogovcu. Išao sam tamo zajedno sa vođom tima kog sam trebao da zamjnim. Šta je bilo vaše pitanje?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Jeste li videli policiju u fabrici "Feroniklî?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Policijska stanica, koliko se ja sećam, nije bila u fabrici "Feroniklî. Źeleo bih da dodam još jednu stvar, a to je da znam da je tim u Glogovcu pokušavao da utvrdi što se dešavalo u ovoj bivšoj fabrici.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zanimljivo je da se primeti da u istoj rećenici pominjete i paravojne formacije i policiju, kad govorite o tome gde je bila smeštena policija. Šta ste mislili pod tim kad kažete "paravojna formacija?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Pa, za mene je policajac, u stvari, pripadnik paravojne formacije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zašto?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Zato što nije vojnik.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ćekajte, vi ste bili vojnik sve ove godine i niste svesni činjenice da "paravojnoi i "paravojskaî ima i neko drugo značenje, a ne da znači policija?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da. Time mogu da se opišu bilo kakvi ne-vojni elementi društva koji nose oružje i sprovode operacije, koje liče na vojne operacije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I na koji način je ta policija delovala, na vojni ili paravojni način?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Pa, upravo sam to rekao, gospodine Najs. Svi pojedinci ili grupe pojedinaca koji nisu profesionalni

vojnici, ali provode vojne operacije ili operacije slične vojnim operacijama su, po mom mišljenju, paravojska. Prema tome, onda ta definicija obuhvata policiju i sve grupe bilo koje veličine koje sprovode vojne operacije, ali u kojima ne učestvuju vojnici.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Već smo ustanovili da niste imali pristupa vojnim obaveštajnim podacima koje su imali viši oficiri. Nakon toga ste otišli u Makedoniju?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Koliko ste dana ili nedelja tamo bili?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Mislim nekih deset dana.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dok ste bili tamo, osim što ste razgovarali sa drugim verifikatorima, da li ste radili nešto za samu misiju?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ne, ništa osim rutinskih stvari. Pazio sam na svoj tim i pripremao ih za sledeće poslove. Na kraju sam, jednostavno, učestvovao u odlasku tih ljudi, koje sam imao privilegiju da rukovodim.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tokom vašeg boravka na Kosovu, vi niste imali nikakav pristup političkom rukovodstvu, bilo direktan, bilo indirektan?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Mislite na rukovodstvo Kosova?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mislim na Kosovo, Srbiju, Crnu Goru. Šta god hoćete.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ne, s političkim rukovodstvom ne. Započeo sam kontakte sa nekim političkim vođama u Kosovu Polju, u okviru programa demokratizacije koji je misija započela. To me je vrlo zanimalo jer sam ja političar, Studirao sam političke nauke i istoriju i želeo sam da iskoristim tu priliku da nešto saznam o kompleksnoj političkoj situaciji u toj pokrajini.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Jeste li pratili izvođenje dokaza u ovom

predmetu i da li ste slučajno pratili onaj deo iskaza generala Nojmana, kada on objašnjava šta mu je rekao optuženi?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ne, nisam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I, pretpostavljam, da ono što je optuženi rekao jednom višem oficiru je nešto što biste vi sigurno uzeli u obzir prilikom formiranja vašeg stava, da ste te informacije imali pri ruci?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da, to bi me, svakako, interesovalo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste počeli da izražavate gledišta o tome šta se dešava na Kosovu već maja 1999. godine i nastavili ste to sve do 2000. godine, zar ne?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Mislim da sam u javnosti istupao baš u to vreme.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vaši članci, koje mi ovde imamo, možda ne moramo to sad da iznosimo pred Pretresno veće, nemaju fusnote. Oni nisu zasnovani na dodatnom istraživanju?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Već ste me pitali to pitanje, gospodine Najs i ja sam na njega odgovorio što sam jasnije mogao. Prvi članak je napisan nekoliko nedelja nakon što sam napustio taj deo sveta. Već sam pokušao da objasnim Pretresnom veću da sam smatrao da međunarodni mediji, a pogotovu zapadni mediji, ne izveštavaju tačno o onim događajima koji su se dogodili, dok sam ja bio tamo. I ja sam, u okviru moje, priznajem, ograničene kompetencije, smatrao da bi bilo prosvetljujuće i informativno kad bi neko drugi mogao da da i jedan alternativan pogled, neko ko je bio svedok nekih događaja u okviru njegovog ograničenog iskustva.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ali ono što mi znamo iz vaše priče je da, bez obzira na to što vi mislite o kompetenciji vaših kolega, da vi, u stvari, ne sumnjate u njihov integritet.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ja ne osporavam integritet niti pokušavam da osporim kompetentnost mojih kolega. Ja sam rekao da su oni došli iz različitih zemalja, iz različitih sistema. Ja sam Kanađanin, engleski mi je maternji jezik, a mnogi od drugih pri-

padnika nisu govorili engleski onako dobro kao što ga, eto, ja govorim, pa, jednostavno, čak ni sama komunikacija ponekad nije bila laka.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Moram da vas prekinem jer želim da završimo ono što sam prethodno započeo, a i Pretresno veće mora da se pozabavi još i nekim drugim stvarima. Mislim da ste to već spomenuli. Vi ne možete da znate šta neko ima na umu u nekom trenutku, a da ne znate šta dolazi kasnije. Vi, recimo, ne možete da znate koje ću pitanje da vam postavim sve dok ne završim to pitanje. Vi ne možete da znate kakve su namere oružanih snaga u kasarni sve dok ne vidite šta će one kasnije da učine, zar ne?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Tome ne mogu da se usprotivim.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste izrazili mišljenja i ovde i na drugim mestima o tome šta su bile namere srpskih snaga, snaga MUP-a i Vojske Jugoslavije tokom pet nedelja koje ste proveli u tom malom delu Kosova.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Gospodine Najs, mislim da nigde nisam javno izjavio da sam znao kakve su bile namere vlasti Srbije, odnosno Jugoslavije, na Kosovu. Međutim, ono što sam pokušao da uradim je da sugerišem, kao što sam to i napisao u mom prvom članku, da se radi o neuspehu diplomatije, da je bilo stvari koje su se meni činile sasvim očigledne, ljudi koji nisu želeli da se dođe do diplomatskog rešenja i zato sam ja Kosovo napustio dosta frustriran jer sam smatrao da postoji nešto veoma važno, a da tome nije bilo dato dovoljno vremena da poraste.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Keit, ista ta organizacija, OEBS, je 1999. godine objavila dve knjige. Jeste li pročitali te dve knjige?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Na koje knjige mislite?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim da se svedoku pokaže i da se stavi na grafoskop dokazni predmet 106 "Kako viđeno, tako rečeno" (As Seen, As Told). Budući da ovaj svedok verovatno nije upoznat sa

postojanjem te knjige, moramo prvo da pogledamo stranu označenu rimskim brojem VII. U stvari, prvo da vidimo sažetak na strani VII i onda ćemo da okrenemo stranu VIII. Tu je sažetak i ovde se navodi kako je tokom više od šest meseci oružani sukob eskalirao između jugoslovenskih i srpskih snaga i tako dalje i tako dalje, Ujedinjene nacije su zatražile trenutni prekid vatre. Zatim se navodi da je osnovana vaša KVM, a onda s desne strane stoji da je ovaj izveštaj prvi od dva izveštaja u kojima se analiziraju nalazi KVM-a i OEBS-a o ljudskim pravima i njihov uticaj na društvo Kosova i karakter ljudskih prava na Kosovu. Okrenite stranu, molim vas. Dakle, ovo je još uvek sažetak. Desna kolona. Tu piše: "treća perspektiva je 'geografska karta' ljudskih prava Kosova. Ovaj izveštaj iznosi opise događaja u stotinama manjih zajednica širom Kosova, opštinu po opštinu. U nekim slučajevima to su opisi događaja koji su se odigrali u jednom danu ili tokom kratkog vremenskog perioda i otkrivaju kako je došlo do najkarakterističnijih kršenja ljudskih prava tokom čitavog perioda, koji je obuhvaćen ovim izveštajem i to: prisilno proterivanje stanovništva, praćeno neizbežnim uništavanjem imovine ...

ADVOKAT KEJ: Ukoliko mogu da prekinem. Nisam siguran šta ovaj svedok može da kaže o ovim stvarima. On je jasno stavio do znanja da on ovde svedoči na jednoj veoma uskoj osnovi i gospodin Najš je i sam zasnovao svoja pitanja na tome. Kada je reč o tehnici unakrsnog ispitivanja tokom kog u spis želi da se uvede materijal koji se već nalazi u spisu i kojom prilikom se od svedoka traži da da komentar tuđih iskaza, mislim da to nikako nije prikladno.

TUŽILAC NAJS: Mogu li odgovorim?

SUDIJA ROBINSON: Da.

TUŽILAC NAJS: Prvo, ja sada proveravam pouzdanost ovog svedoka i on se bavi temom od velike važnosti. Njemu na raspolaganju stoji jedan sasvim očigledan izvor materijala, a on ga nije konsultovao i mislim da je sasvim pravilno da se time ovde pozabavimo. Drugo,

sada ću da odem na strane ovog dokumenta koje se bave konkretno njegovom zonom odgovornosti, da bismo videli da li je on išta od ovih dokaza imao na umu kada je javno istupao. Po mom mišljenju, mislim da je sasvim prikladno da se svedoku iznesu sva ta gledišta.

ADVOKAT KEJ: Ja smatram da svedok ima pravo da iznosi svoje poglede o svom iskustvu, a ne da se od njega traži da komentariše druge stvari koje sa njime nisu ni na koji način povezane i ovaj svedok je to do sada i radio. On je izlagao stavove koji su zasnovani na njegovim iskustvima. Sada se od njega traži da komentariše zaključke drugih ljudi što, po mom mišljenju, neće Pretresno veću da da probativne dokaze.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Dozvolićemo ova pitanja, ali na sledeći način: vi možete da postavite pitanja u vezi sa konkretnim temama kako bi se ispitala pouzdanost ovog svedoka. Gospodine Kej, kad čujemo ta pitanja, vi ćete onda da odlučite na koji način ćete da postupite.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dozvolite mi da kažem nešto o jednom metodološkom aspektu. Prvo, recite mi da li vam je uopšte poznat ovaj izveštaj?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ne znam da li mi je poznat. Vidim da je izdat 1999. godine. Ovi dokumenti, koliko ja znam, nisu bili na raspolaganju kada sam ja napisao svoj prvi članak.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ne prvi, već kasnije članke.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Gospodine Najs, sebe smatram u jednoj manjoj meri naučnikom. Ja sam istoričar. Znam kako se sprovodi istraživanje. Znam kako da pronađem dokument u arhivima. Ova tema, o kojoj sada svedočim pred Sudom je nešto šta je zauzelo mali deo mog života, iako je to veoma važna tema. Ovde sam došao kako bih pomogao da se u ovom predmetu dođe do istine i pravde. Ono šta sam pisao u to vreme je bio sažetak mog iskustva i mojih mišl-

jenja, zasnovanih na mojim kompetencijama i saznanjima. Pred ovim Sudom želim da naglasim da nisam pristrasan. Nisam ovde došao ni sa čim drugim na umu, osim da pomognem pronalaženju istine. Znam da od mene sada tražite da komentiršem niz dokumentata, a imam ovde i sažetak. Znam da se to odnosi na neke veoma važne incidente koji su se tamo dešavali ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dozvolite mi da vas prekinem ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, idite onda na konkretna mesta koja se tiču njegovog iskaza.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Prvo, gospodine Keit, želim da vas upozorim na činjenicu da je ovaj izveštaj u veliko meri zasnovan na razgovorima sa ljudima koji su izašli sa te teritorije i sa kojima su onda razgovarali ljudi iz OEBS-a i drugi. Mi znamo da vi nemate razlog da sumnjate u integritet OEBS-a.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ja ne sporim ono šta stoji u tim dokumentima, ali ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim da sada pogledamo stranu 235. Pogledajte, ovde se nalazi nekoliko pasusa koji govore prvo o kontekstu i istorijatu, a zatim i o tome što se dogodilo nakon povlačenja misije. Ovde se za opštinu, koja je bila centar vašeg interesovanja, kaže da je tu i prištinski aerodrom: "U leto 1998. godine na teritoriji te opštine je eskaliralo oružano nasilje kada, naročito u području oko rudnika uglja pored sela Grabovac. Prema informacijama koje su kasnije pribavljene, OVK je bio pozicioniran u planinama zapadno od Grabovca. Tokom druge polovine juna 1998. godine OVK je okupirala rudnik i ovo selo u opštini Obilić." Recite nam, da li ste se vi raspitivali o tim stvarima i da li prihvatate da je ovo, šta tu stoji, tačno?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ja sam se, svakako, raspitivao o tome šta se tamo dešavalo pre nego što sam došao na teren. Nisam bio prisutan kada su se te stvari dogodile, ali jesam pokušao da saznam šta

se dogodilo. Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: 22. juna devet srpskih rudara su oteti, na putu za posao. Jeste li to saznali?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da, to sam čuo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vojska Jugoslavije i policija su napali OVK nedugo posle toga. U tom trenutku su gotovo svi stanovnici okolnih sela pobjegli, bilo na zapad, prema Drenici, bilo na istok, prema Prištini. Mislim da vas je sudija Kvon pitao zašto su se neki seljani iselili? Da li je to možda razlog?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Mislim da je ovo u skladu sa onim što sam do sada govorio. Seljani su, uopšteno govoreći, iseljeni i rekli su mi da je do toga obično dolazilo kad se sukob približio njihovom selu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tu stoji još: "da je 1998. godine oko 700 kosovskih Albanaca izgubilo posao u rudniku i da su ih zamenili radnici Srbi." Da li ste se i o tome raspitivali?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Obavestili su me i o tim činjenicama, odnosno mišljenjima. Razni ljudi su mi rekli razne stvari, ali, da, tačno je. Rečeno mi je da se i to dogodilo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro. Idemo dalje. Mi na ovom suđenju tražimo uzroke i posledice na različite načine. Ovde piše: "policija i Vojska Jugoslavije i dalje sprovode intenzivne kontrole na kontrolnim punktovima. U Grabovcu se i dalje pljačka imovina kosovskih Albanaca, što se nastavilo do kraja 1998. godine, a policija nije na pravilan način istražila pritužbe o takvim krivičnim delima." Da li ste vi čuli i za to kada ste formulisali vaše stanovište?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Gospodine Najs, mislim da sam već pokušao da kažem da sam ja lično čuo od ljudi iz tog područja što im se dogodilo. Takođe sam i od srpskih policijskih vlasti čuo i njihovu verziju. Nisam ovde da bih rekao kako je jedna strana 100% u pravu, a da druga 100 posto nije. Zaključio sam da u svemu ima

puno politiziranja, ali sam i čuo da su se ti događaji dogodili.

ADVOKAT KEJ: Imam jednu opservaciju: ovo nigde ne vodi, jer se svedok stalno pita šta se dogodilo ranije, da li su mu drugi ljudi rekli da se to i to nekad ranije dogodilo i da li je on o tome išta čuo. To nisu probativni dokazi. Po našem mišljenju prigovor gospodina Miloševića da se previše vremena troši prilikom unakrsnog ispitivanja je nešto sasvim relevantno za ovo pitanje, jer, čini mi se da se sada ovde vreme koristi za stvari koje nisu od koristi u ovom Predmetu.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Kej, moram da kažem da se Pretresno veće slaže sa vama. Gospodine Najs pređite na nešto drugo ...

TUŽILAC NAJS: Časni Sude ...

SUDIJA ROBINSON: Dozvolite mi da završim. Kad je reč o drugoj proceduralnoj stvari želim da kažem sledeće: ako Pretresno veće dozvoli Tužilaštvu da pređe vremensko ograničenje, da potroši više vremena za unakrsno ispitivanje, onda je to zato jer Pretresno veće smatra da je to u konkretnom slučaju potrebno. Međutim, ja želim da uverim i vas i gospodina Miloševića da ćemo sve to da uračunamo prilikom računanja vremena i Odbrana neće imati manje vremena od Tužilaštva.

ADVOKAT KEJ: Zahvalan sam vam na tome. Isto tako za potrebe zapisnika želim da kažem da je nama bilo drago što je svedok odgovarao bez obzira na to što se gospodin Milošević tome usprotivio, jer mi se čini da je to apsolutno u interesu gospodina Miloševića i da se time podržava njegova odbrana.

SUDIJA ROBINSON: To ne znači da sada Tužilaštvo može da radi šta hoće. Gospodine Najs, morate da završite sa unakrsnim ispitivanjem.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: To upravo i nameravam da uradim. Dakle,

sada smo ustanovili da ovaj svedok, takođe, potvrđuje da su stvari o kojima se piše u ovoj knjizi tačno utvrđene. Videćete ovde, s desne strane imamo još nekoliko detalja u vezi sa periodom pre povlačenja OEBS-a i to ne moram sada posebno da navodim, ali ako okrenete stranu 237, želo bih da vam skrenem pažnju na sledeće: pri dnu piše "Grabovac". Ovdje se spominje jedan događaj kada je jedan Srbin, radnik obezbeđenja, ubijen 7. januara. U svetlu onoga što je svedok rekao o svojoj zoni odgovornosti, za Pretresno veće je možda zanimljivo da kažem da je i na strani 268 isto tako zanimljivi pasus o opštini Obilić. I uz vaše dozvolu bih postavio još nekoliko pitanja. Gospodine Keit, da li vam je poznato da je u vreme dok ste se vi nalazili na terenu, da je u toj oblasti sprovedena politika Srbije, odnosno Beograda, da se Srbi naoružavaju, a kosovski Albanci razoružavaju i da to vlasti rade?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Posedovanje oružja tokom mog boravka na Kosovu je bilo vrlo rasprostranjeno. Mnogi ljudi, osim MUP-a i Vojske Jugoslavije su imali oružje. To se sigurno odnosi i na mnoge Srbe. A kada sam se susretao sa OVK, moram da kažem da su i oni bili naoružani raznim oružjem. Ako vi mene pitate da li mi je bilo poznato da su vlasti jednu stranu naoružavali, a drugu razoružavali, onda moram da kažem, ne. Pretpostavljam da su vlasti pokušale da obave svoju ulogu i to je nešto sasvim normalno da bi sprečili pobunu, ali naoružati pripadnike dominantne nacionalne manjine koji su, izgleda, predstavljali interese Srbije i Jugoslavije ... Ja jesam video ljude koji su nosili oružje, ali ko im je dao to oružje ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači vaš odgovor je da vi ne znate za tu politiku?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Čekajte, gospodine Najs. Dozvolite mi da kažem da mi nije poznata politika niti jugoslovenske, niti srpske Vlade. Ja nisam bio u njihovoj liniji komandovanja i kontrole.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dok ste bili u Makedoniji, jeste li videli kako tamo dolaze Albanci sa Kosova, koji su bežali?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ne. To ne znači da nisu bežali. Shvatam

da je veliki broj ljudi napustio provinciju Kosovo u danima i nedeljama nakon povlačenja.

TUŽILAC NAJS: Hvala.

DODATNO ISPITIVANJE: ADVOKAT KEJ

ADVOKAT KEJ – PITANJE: U dodatnom ispitivanju želim da obradim dve teme. Prvo pitanje se tiče broja verifikatora koje je KVM imala. Vi ste, čini mi se, spomenuli broj od 1.638?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da, kako se sećam.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: I vi ste spomenuli da ste stalno bili na putevima i da niste mogli da pokrijete celu teritoriju?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da, to je tačno. Želeo sam da Sud shvati da je naša uloga bila ograničena na mesta do kojih smo mogli da dođemo putem.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Koliko je trebalo da vas bude tamo? Koliki je maksimalan broj predviđenog ljudstva?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Već više godina nisam gledao te brojke, ali, ako sam dobro shvatio, mislim da je to trebalo da se proširi na nekih 3.000 verifikatora.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Spomenuli ste administratore i druge u centrali. Da li možete da kažete koliko je bilo administrativaca, a koliko onih na terenu?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ne mogu da vam dam definitivan odgovor jer nemam pristupa tim informacijama, ali sam već rekao pred ovim Sudom da se meni činilo da je nekih 50 posto, ako ne i više od 50 posto od tih 1600 ljudi radilo na zadacima koji nisu bili verifikacija na samom terenu.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Rečeno je i nešto o ljudima sa kojima ste

vi radili. Vi ste rekli da ste vi došli iz vojske. Da li je u vašoj grupi bilo ljudi koji su takođe ranije imali vojnu karijeru ili neke druge karijere? **SVEDOK KEIT – ODGOVOR:** Bilo je tu raznih karijera. Bio je samo još jedan koji je ranije imao vojnu karijeru. Ne, izvinjavam se, dvojica. Moj zamenik je bio bivši borbeni pilot u Luftvafeu (Luftwaffe), a ovaj drugi je bio jedan Amerikanac. Ostali su bili advokat, novinar ... Izvinjavam se, još jedan Italijan ... Tri vojnika, ali ta trojica su imala razne vojne karijere, a ostali su bili nešto drugo po zanimanju.

ADVOKAT KEJ: Hvala, nemam više pitanja.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Kej i gospodine Najs, malo sam zbunjem. Tokom celog suđenja mi se činilo da su svi verifikatori bili vojnici po profesiji. To nije tačno. Imali ste advokate, ljude drugih zanimanja.

SVEDOK KEIT: Da.

TUŽILAC NAJS: Bilo je dosta bivših vojnika. Ali nisu bili svi. Svedok to može da potvrdi.

SVEDOK KEIT: Ako mi dozvolite, časni Sude. Bilo je nekih bivših i aktivnih oficira koji su dodeljeni Misiji. Međutim, koliko se ja sećam, od tih 1.638 ljudi nije bilo više od, recimo, 30 posto profesionalnih vojnika, a možda i manje.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: To nije bila vojna operacija, zar ne? Upravo suprotno. Operacija je zamišljena na takav način da bude nevojna po prirodi.

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da, to je bila jedna nevojna Misija, međutim, bilo bi od pomoći da ima ljudi sa vojničkim zvanjem kako bi mogli da nadgledaju i izveštavaju.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Kad smo već tu, koliko su bili stari posmatrači? Da li to možete da kažete za vašu grupu?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Da, mogu. Ne znam precizno njihove godine starosti, ali ih je bilo raznih. Ja sam bio najstariji u mojoj grupi. Bilo je, recimo, sasvim mladih ljudi u kasnim dvadesetim. Mislim da su oni bili jako dobri ljudi, ali, kao što sam već više puta pokušao da naglasim kad sam odgovarao na pitanja gospodina Najsa, njihova su iskustva bila, u izvesnoj meri, ograničena. I njihova profesionalna kompetencija je bila, u nekoj meri, ograničena. To ni malo ne utiče na to ko su oni bili i šta su bili i odakle su došli, ali mislim da njihova mogućnost da obavljaju posao koji smo trebali da obavljamo bila malo ograničena.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Da li ste s njima imali ikakvih problema u vezi opisa događaja? Vama, kao vojnom licu, je verovatno bio poznat zvuk eksplozija, zvuk pucnjave a oni koji nisu bili iz vojske, nisu imali takvo iskustvo, zar ne? Da li je postojala bilo kakva obuka koja bi ih upoznala sa takvim pojavama?

SVEDOK KEIT – ODGOVOR: Ne. I, u stvari, ja mislim kad mi je to isto pitanje postavilo Pretresno veće, gospodine Kej, vrlo često sam ispitivao, ne samo svoje verifikatore, već i druge za koje sam čuo da su nešto komentarisali. Bilo je očigledno da oni nisu znali šta pričaju zato što, jednostavno, nisu znali tačno, nisu razumeli šta tačno gledaju i šta posmatraju i šta se dešava.

ADVOKAT KEJ: Hvala vam.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, da li imate pitanja za svedoka?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja želim, gospodine Robinson, da vam kažem nešto u vezi sa vašom opaskom koja se tiče mog stava. Naime, smatram da je ovo pitanje mog prava na odbranu principijelno pitanje ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: ... a vi to kvalifikujete kao pitanje nekog kaprica ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, ovo je pitanje za jedan drugi forum. O tome odlučuje jedno drugo telo. Mi nećemo da ulazimo u raspravu ponovo o tome. O tome se odlučuje u jednom drugom forumu. Vi ste pitanje izneli pred više veće, Žalbeno veće. Šta god to Žalbeno veće kaže, ovo Pretresno veće će se povinovati toj odluci.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ali ...

SUDIJA ROBINSON: Ja neću da se nastavljam. Gospodine Keit, ovim se završava vaše svedočenje. Pretresno veće vam je zahvalno što ste došli i sada možete da napustite sudnicu.

ADVOKAT KEJ: Svedok možda može da ponese svoje originale dokumenata, jer on želi da ih zadrži u svojoj arhivi.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Kej, vi ste hteli da pokrenete jedno pitanje.

ADVOKAT KEJ: Hteo sam da pokrenem nekoliko pitanja u najboljem interesu optuženog. Za to je, možda, potrebno malo više vremena. Mi nemamo više svedoka za ovu nedelju. Ovo je jedini svedok koga smo mogli da dobijemo za raspravu. Znamo da je za sutra takođe zakazana rasprava. Ako se Pretresno veće složi, možda bismo mogli da se pozabavimo ovim pitanjima sutra tokom rasprave. Hteo sam, takođe, da se pozabavim pitanjem zdravstvenog stanja optuženog, tako da bi mi mnogo značilo ako bi Pretresno veće kod sebe imalo lekarske izveštaje, posebno nedavne izveštaje doktora Tavernijea (Tavernier) i doktora Van Dajkmana (Van Dijkman). To su izveštaji koje mi imamo od 24. jula. Hteo bih da pokrenem to pitanje koje se odnosi na mogućnost dodatnih lekarskih pregleda da bi se videlo da li je optuženi u stanju da se sam brani u ovom trenutku,

pošto su tada podneti izveštaji koji su se bavili stanjem u tom periodu. Koliko sam ja shvatio, u poslednje vreme nije bilo nikakvih briga ili pitanja u odnosu na zdravlje optuženog. Vreme prolazi i sasvim je jasno, na osnovu njegovih obraćanja Sudu, da je ovo pitanje o kojem bi on hteo da se govori u njegovo ime. Tako da bi se ispravno pokrenula ta pitanja i da bi sve strane imale relevantne informacije, možda bi bilo dobro kada bi se sutra pozabavili ovim pitanjem, sutra u 9.00 na raspravi, umesto da sada pokušamo to da uklopimo.

SUDIJA ROBINSON: Možemo time da se pozabavimo sutra ali da vidim da li sam vas pravilno shvatio: vi biste hteli da pokrenete pitanje dodatnih lekarskih pregleda optuženog nakon pregleda koji su obavljani u avgustu?

ADVOKAT KEJ: Da, časni Sude.

SUDIJA ROBINSON: Da li smatrate da su se okolnosti promenile u protekle dve-tri nedelje?

ADVOKAT KEJ: Ne. Poslednja lekarska poseta gospodinu Miloševiću je učinjena 26. jula. On dobija svakodnevne lekarske izveštaje od strane bolničarke i lekara iz pritvorske jedinice. Mislim da se zove doktor Falke (Falke). Postoje izveštaji sudskih veštaka, kao rezultat pregleda od 26. jula. To je bio pregled koji je obavio doktor Tavernije. Isto tako, 28. jula, mislim, drugi doktor, doktor Dajkman. Treba da imamo te izveštaje pred sobom. Isto tako, poslednji izveštaj o njegovom zdravstvenom stanju i sposobnosti je napravljen 26. jula. Po našem mišljenju, isto kao što je i Tužilaštvo u različitim fazama tokom svog izvođenja dokaza podnosilo razna pitanja na razmatranje Pretresnom veću u svetlu uslova koji su se menjali, mi mislimo da bi bilo u interesu suđenja, u interesu optuženog i mislimo da je sasvim prikladno da mi pokrenemo to pitanje u potpunosti, sutra.

SUDIJA ROBINSON: U redu, gospodine Kej. Nastavićemo, onda, s tim sutra ujutru u 9.00. Rasprava se prekida.

Fond za humanitarno pravo